

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

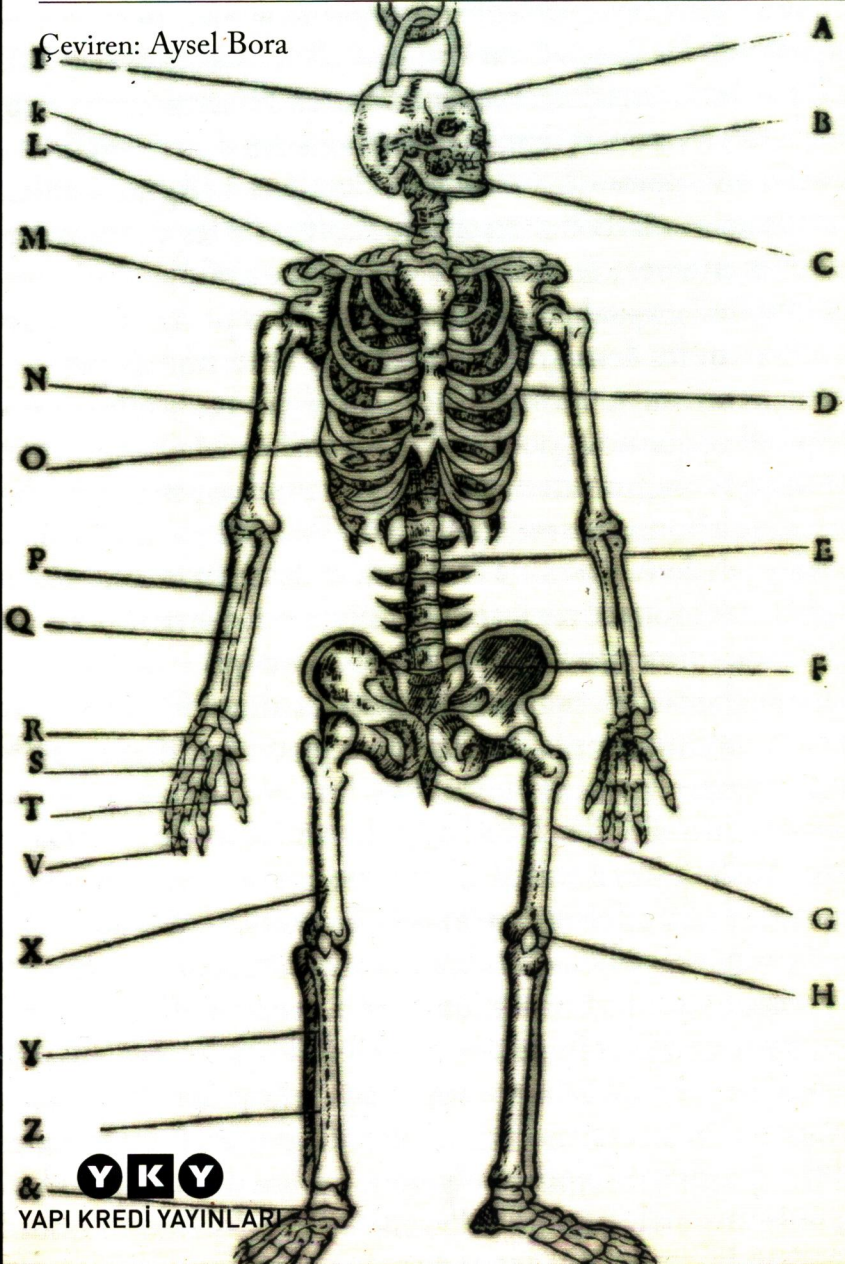
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Philippe Sollers

Medyum

ROMAN

Ceviren: Aysel Bora

MEDYUM

Philippe Sollers (1936, Bordeaux). Gerçek adı Philippe Joyaux olan Sollers, ilk romanı *Bir Garip Yalnızlık* (1959) ile Aragon ve Mauriac'ın ilgisini çekerek edebiyat dünyasına hızlı bir giriş yaptıktan sonra *Park* adlı romanıyla 1961 Médicis ödülünü kazandı. 1960'ta, Julia Kristeva ve genç kuşaktan birkaç yazarla birlikte *Tel Quel* dergisini ve dizisini kurdu. Uç sol bir siyasal çizgiye koşut bir yazı kuramı arayışına giren ekip, çalışmalarıyla 70'lerin sonlarına dek Fransa, İtalya ve ABD'de etkili oldu. Sollers *Dram* adlı romanıyla (1965) kuramsal savlarının bir örneğini sunduktan sonra, aynı yolda *Yasalar* (1971), *H* (1973) ve *Cennet*'i (birinci cilt, 1981) yayımladı. Deneme ve araştırmalarıyla da döneme damgasını vuran Sollers'e Roland Barthes bir kitabını ayırdı. *L'Infini* dergisinin de kurucusu ve yöneticisi olan Sollers, *Oyuncunun Portresi*'nden *Kaplan Yılı*'na uzanan yapıtlarıyla Fransa'nın en çok yankı uyandıran yazarlarından biri olmayı sürdürüyor.

Aysel Bora İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Fransız Filolojisi bölümünü bitirdi. Meydan Larousse'u hazırlayan çevirmen kadrosunda yer aldı ve daha pek çok ansiklopedik yayına katkıda bulundu. Barbey d'Aurevilly, Jean-Paul Sartre, Milan Kundera, Michel Houellebecq, Nathalie Sarraute, Jean Echenoz, Simone de Beauvoir, Amin Maalouf gibi yazarlardan çeviriler yaptı.

Philippe Sollers'in
YKY'deki kitapları:

Kadınlar (1993)
Stüdyo (1999)
Sabit Tutku (2004)
Venedik Karnavalı (2007)
Görmek ve Yazmak (2010)
Medyum (2016)

PHILIPPE SOLLERS

Medyum

Çeviren
Aysel Bora

Roman

Yapı Kredi Yayınları - 4719
Edebiyat - 1347

Medyum / Philippe Sollers
Özgün adı: Médium
Çeviren: Aysel Bora

Editör: Korkut Erdur
Düzeltili: Ömer Şişman

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Gülçin Erol Kemahhoğlu

Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No: 16 Ümraniye-İstanbul
Tel: 444 44 03 • Fax: (0216) 365 99 07-08 • www.bilnet.net.tr
Sertifika No: 31345

Çeviriye temel alınan baskı: Gallimard, 2014
1. baskı: İstanbul, Eylül 2016
ISBN 978-975-08-3747-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 12334
@ Editions Gallimard, 2014

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeralı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

**“Kötüye kızmadan iyiye sevinmenin sırrına eren,
işin aslına ermiştir. Bu sürekli devinimdir.”**

PASCAL

Riviera

Evet, sihir devam ediyor.

Şimdi karşımda yine *La Riviera*'yı görüyorum, Venedik rıhtımları üzerindeki, büyük iskele tarafında, önünde terasıyla o küçük restoranı. On kadar sahne aynı anda beliriveriyor, güneş, mavi güneş şemsiyesi, demir atmış büyük yolcu gemileri, *keep clear of propellers*. Restoranın eski sahibi kahveden önce bolonez soslu makarna ve bir şişe maden suyu isteyeceğimi önceden bilerek her defasında beni saygı dolu ve abartılı bir “professore” ile selamlıyor. Saat öğleden sonra iki, hava sıcak, sevdiğim bir kadınla birlikteyim. Uzun uzun susuyoruz, mahalle sakin, martılar tahtaları kararmış dubalı geniş iskeleler üzerine kümelenmişler. Rüya mı görüyorum? Hayır, elim sarı masa örtüsünü kavriyor, örtü burada, parmaklarımın altında.

Restoranın ikinci sahibi Çinli. Artık “professore” filan yok, sırtkan bir laubalilik. Bu belki de 1970’li yılların başında kızıl bayraklarla donanmış bir halde limana girişini gördüğüm, hoparlörlerle avaz avaz höykürerek yerli proletaryayı devrimci ayaklanmaya çağıran ilk gemiden inenlerden biri, bu arada kıyıda hazır beklerken “revizyonist” muamelesi gören eski İtalyan Komünist Partisi’nin ağzı şaşkınlıktan bir karış açık kalmıştı. Hiç kuşku yoktu, maskesi düşen düşman bu hain partiydi, bütün sol gibi, yozlaşmış Rus çarlarının, Amerikalıların ve uluslararası finans gücünün hizmetindeki bu çeteydi. Kuru gürültü, Mao ceketli genç denizcilerin karaya çıkıp keyif ve şaşkınlıkla Venedik’in güvercinlerini keşfetmeleri.

Bugünün Çinlisi new look, yeni patronluk görevinde son derece rahat ve cambaz. Makarnaları iyi değil, özellikle carbonara’larında o el mahareti yok. Çalışanlarında, özellikle kadınlarda isteksiz, canından bezmiş bir hal var. Çabuk tarafından yükselme hayalleri kuran Şanghaylı küçük bir şef kendisi. Neden Çinlilerin günümüzde yeni tutkuları şarap uğruna şatolar satın alıp bir şatodan

diğerine çılgınlıklara kalkıştıkları Bordeaux bölgesinde olmasın. Neden yakında Ré Adası'na, benim evimin karşısındaki tuzlalara gitmesin, tuz çiçeğini inceleyerek memleketine götürmesin. Tarih hızla ilerliyor, gitgide daha büyük bir hızla ve Çinlilerin kedilerin gözünden saati okudukları uzun zamandan beri biliniyor.

Çinli burada uzun süre tutunamadı, mesleğin eskisi bir İtalyan onun yerini aldı. Ve işte bendeniz *La Riviera*'da yeniden "professore"yim. Hemen yakında, orta halli bir mahallede gözden uzak küçük bir daire tuttum. Turistler buraya kadar gelemiyor, mağaza yok, görececek bir şey yok, oldu da San Marco Meydanı'ndan uzaklaşıp yolları buralara düştü, kısa bir an tereddüt geçirip gerisingeri dönüyor ve tekrar kalabalığın hayhuyuna karışıyorlar.

Tamam, üçüncü kat, kepenkler yarı inik ve her zamanki gibi dolmakalem, defter, ipek kâğıt, portakal rengi ince plastik kapak, “çevreye zararlı maddeler kullanılmamıştır”. İki elin arasına alınmış yer küre, mavi beyaz vinyet, karşı karşıya iki İngiliz aslanı. “Oxford gezegen için çalışıyor”. Biliyorum: Okunmak için bilgisayarda İngilizce yazmalı, dolmakalem ve mürekkebi unutmalıydım ama İtalya’dayım, “professore” olmuşum, elimde daima iki üç kitapla sessiz ve elbette Fransız olduğum için, ta uzaklardan bana kadar gelen bir lakap.

İtalyanlar, yalnız, düşünceli ve sessiz olanlar dışında Fransızları sevmiyorlar. Bu yaşlı İtalyan’ın tarihe dair bulanık hatıraları olmalı. Fransızlar, ciddi olalım, Devrim demek, Bonapart, yenilmez bir ordu, *Parma Manastırı*, ateizm, özgürlük, eşitlik demek. Daha doğrusu, *demekti*, ama izler kalmış. Fransa’nın genç İtalya ordusu buralardan geçerken çocuklar yapmış. Oturduğum yer, etrafı çınarlarla çevrili küçük bir meydanın karşısında, o illet toplarıyla sürüsüne bereket çocuk, futbol ve hiç kesilmeyen bağırışlar, kafaları televizyonda. Kepenkleri indiriyorum, evin arka tarafına gidiyorum, sesleri ancak duyuluyor, beni rahatsız etmiyorlar, tersine. Onların bu içten gelen, hayat dolu itişip kakışmalarını seviyorum.

Şehirde evde masaj hizmeti verilip verilmediğini sordum. Veriliyormuş ve işte: Ada. Haftada iki defa akşam üzerleri saat 19:30’da geliyor. Kırk yaşında, mavi gözlü ufak tefek esmer bir kadın, biraz kilolu, güleç, gücü kuvveti yerinde, eli hafif bir Piemonte’li. Vücutları iyi tanıyor, tam bir dâhi. Önden, arkadan, ayaklardan enseye, her şeye hâkim, her yere süratle nüfuz ediyor. Kendimi ona sunuyorum, benden hoşlanmıyor değil, daha üçüncü seansın sonunda beni öpüyor ve üstüme çıkıyor, oldu işte. Biraz pahalı ama tedbirli davranıp ücretini artırdım. Son derece işinin ehli, gerçek bir medyum, eşi benzeri görülmemiş komple bir masaj bu, hiçbir

şey atlanmadı, ateşlilik ve yumuşaklık. Ada kendi kendine zevk alıyor, çok az konuşuyoruz, böylesi daha iyi.

Saat dokuza doğru aşağı iniyorum, omlet ya da kızarmış balık, kırmızı şarap. Çoğu zaman, batan güneşin tek müşterisiyim. Ama dul kalan büyükbabası sandalye ve masaları düzeltirken ona yardım eden şu kıpır kıpır genç kız da kim? İncecik, esmer, siyah gözlü, en küçük hareketinde bir zarafet, gecenin içinde uzun bir yürüyüşe çıkacak olan “professore”ye gülümsüyor. İhtiyar, kıza sesleniyor, “Lotta” gibi anlıyorum ama “Loretta”ymış. Yüce tanrım, Venedik’te Notre-Dame-de-Lorette! Bu bir roman, elden ne gelir, işte böyle.

Notre-Dame-de-Lorette Venedik’te değil ki, Marche bölgesinde ve komik bir efsaneye göre Meryem Ana’nın evi “la Santa Casa”, melekler tarafından Nasıra’dan alınıp Dalmaçya ve Adriyatik denizi üzerinden oraya taşınmış. Uçan daireyle hava taşımacılığı şeklinde, bundan iyisi can sağlığı. Meryem Ana göğe yükseliyor ama evini yerleştirmek için İtalya’yı seçiyor. O yerin 16. yüzyıldan kalma Katolik bazilikasıyla hac yeri haline geldiğini söylemeye bile gerek yok. Cizvitler Luther ve Calvin’e karşı, küresel maç çoktan başlamış, ve ne söylenirse söylensin, hâlâ da sürüyor.

1580’de beklenmedik bir ziyaretçi geliyor: Montaigne’in ta kendisi, XIII. Gregorius’un (“Büyük” Gregorius, bugün kullandığımız takvimin mucidi) katırını öpmeye gittiği Roma’dan dönüşünde eşyalarının arasından bu dini inanç mekânına bir adak gibi asmak istediği bir *tablo* çıkartıyor. Montaigne mi? Olacak şey değil! Olmuş olmuş, ve adağını şöyle tarif ediyor: “Üstünde birbirine bağlı dört gümüş figürün yer aldığı bir tablo: Meryem Anamızın, benim, karımın, kızımın... Paskalyamızı bu şapelde kutladık, ama bu izin herkese verilmiyor. Bir Alman cizviti duamı okudu ve komünyonumu yaptı.”

Bir *Alman* cizvitinin önünde diz çöken Montaigne! Bu sahne beni her zaman güldürmüştür, hele hemen hepsi de iyi kötü üniversite hocaları olan Montaigne yorumcularının bundan bahsetmekten dikkatle kaçındıklarını düşündükçe. Montaigne ve üç kadınının, Meryem Ana’nın, karısının ve kızının komünyonları bir Cizvit tarafından yapılıyor! Yeminle söylüyorum, gençliğimde Bordeaux

Montaigne Lisesi'ndeyken kimse bana büyük bir hümanistin hayatındaki bu çok acayip kesitten bahsetmedi. Gide Montaigne'den çok bahsetmiştir ama yanlış hatırlamıyorsam, Notre-Dame-de-Lorette konusunda suskundur.

Montaigne ısrar ediyor: Papazlar para almak istemiyor, onlara para verebilmek için abarttıkça abartmak zorunda kalıyor. Bu bedava. Acaba “Calvinci icatlardan” (*Calvin*, vin'in (şarap) başkentinde!) çok mu tiksinimişti de, böyle bir törene katılıp bir de bunu *Yol Günlüğü*'nde anlatmıştı! Sanki bir şeytan kovma ayini. Çok olmuyor, Fransız cumhuriyetinin bir başkanı bir kütüphanede *Denemeler*'i okurken resmi olarak fotoğrafını çekti, daha sonra bu fotoğraf bütün resmi dairelere ve polis karakollarına asıldı. Hikâye inanılmayacak kadar komik, onun arkasından gelen sosyalist halefi, inatçı, ironik, son derece “Üçüncü Cumhuriyetçi” küçük adam ise hayatında kitap okumamış. Montaigne'in Roma'da özellikle Eski Yunan ve Latin klasiklerinin papa tarafından korunup korunmadıklarını araştırmak istediği biliniyor. Korunuyorlardı. “Pagan bunlar” deyip Yunan ve Latin klasiklerini silmeye bir kalkın bakalım. Bu yüzyıllardır yapılan bir şey, şimdi yeniden başlıyor. Zararlarını göreceğiz.

Ateizm

Loretta *La Riviera*'da! Ben sabah dışarda gazeteleri okurken, biraz konuşuyoruz ve hemen anlıyorum ki, en azından şimdilik hayatını küçük bir semt lokantasında büyükbabasıyla geçirmesi söz konusu değil. Babası ölmüş, annesi Milano'da bir bankada çalışıyor ama Loretta'nın yapacak daha güzel işleri var: Aktris mesela (çok güzel bir kız) ya da her halükârda *sanatçı*. Çağdaş sanatı seviyor muymuşum, hani şu Deniz Gümrüğü'nün burnunda çirkinliğine hayran olduğumuz? Elbette, çok, çok (onu ürkütmemek lazım). Tanıdığım *sanatçılar* var mıymış? Evet, evet, elbette, ama sık görüsemiyorum. Düşünen beyefendi Lido'ya hiç gitmez mi? Hayır, zamanım yok. Önemi yok, Loretta koluma girdi bile, tek bir Bienal'i bile kaçırmam. Belki "professore" işlenebilir, biraz harekete geçmesi lazım. Loretta, Notre-Dame-de-Lorette'in hikâyesini biliyor mu acaba? Şöyle böyle, bu ismi ona anneannesi vermiş. Eski insanlar, batıl inançlar geride kaldı, öyle değil mi, Professore? Onayladığımı göstermek için başımı sallıyorum. Restoranın içinde televizyon sürekli açık. İnsanlar şöyle bir göz atıyor, televizyonun orada olması yeterli, aksi halde orada hiçbir şey olmayacak.

Anlaşıldığı kadarıyla, Paris'in 9. bölgesinde, Notre-Dame-de-Lorette mahallesindeki fahişelere (bu tuhaf bakire dikişçi kızlara orada çok sık rastlanırdı) ya da bugün sözlüklerin gayet edepli bir şekilde bize söylediği gibi, "19. yüzyıl başında şık ve hafifmeşrep genç kadınlara 'lorette' deniyordu". Şu "hafifmeşrep" nasıl da uzak geliyor! İnsanı nasıl da hayallere sürüklüyor! Manet gibi bir ressam, hiç şüphe yok, atölyesine "lorette"ler getiriyordu. Bunu benim Loretta'ma anlatmayacağım... Loretta, Lotta, Laure, Laurette... ve işte bir başka hayalet: Lotte, Hölderlin kulede kaldığı sürece ve ölümünden önce ona eşlik eden, marangoz Zimmer'in kızı. Lotte, Hölderlin acı çekmeden ama korku ve sıkıntılar arasında son nefesini verene kadar bütün gece onun yanında kaldı. Hölderlin 7 Haziran 1843 gününün akşamı onun klavsenini alıp çalmıştı. O yüce ruhlu ve

merhamet dolu Lotte'ye ne oldu bilinmiyor. "Onu sakinleştirmeye çalıştım ve baş ucundan hiç ayrıldım."

Sonuçta neden şuracıkta sakın sakın habersizce yok olmamalı? Gereken malzemem var, kalp krizi, medyada hafif bir buğu, ve tamam. Artık bilgiyi çarpıtan bilgiler yok, gevezelikler, kalıplaşmış davranışlar yok. Diyelim ki, herif beceremedi: Arkasından yazılanları okuyacak kadar bir zamanı olur, gözünü kırpmadan yeniden canına kıyar. *Dijital*, parmak hızı, arşivlenmiş ve bilgisayara aktarılmış küçük hayat. Güzel hiçlik, seni seviyorum.

Ada, ateşim benim, pazartesi ve cumaları geliyor. Yağlarıyla kremelerini de yanında getiriyor. Dini eğitiminden belli belirsiz bir hatıra saklayıp saklamadığını bilmiyorum ama işin gerçeği, beni diriltiyor, kutsal yağla yağıyor beni. Tarikatın haznedarı Yahuda'nın, sevgili üstadının başından aşağı çok değerli bir parfüm boca eden bir orospu eskisi için akıl almaz para harcadığını görünce kapıldığı kıskançlığı, Ada sayesinde daha iyi anlıyorum. Şurası âşikar ki, üstat işin zevkinde, Yahuda ise solcu: Bu paranın yoksullara dağıtabileceğini düşünüyor (söylediği bu, ama aslında zaten üstadın yakışıklı Yohanna'ya karşı çok belirgin fiziksel tercihinine kızgın, hadi bir erkek neyseydi ama bir kadın, üstat da işin suyunu çıkarıyor.)

Peki ne diyor üstat? Yoksullar her zaman olacak (burada onun sağcı olduğunu çok iyi görüyoruz), şu kadını rahat bırakın, onun yaptığı tek şey, ölümümü ve kefenlenmemi çabuklaştırmak. Yahuda sinir içinde, ilerde onu kasa hırsızlığı yapmakla suçlayacaklar ama aslında onu ihanete götürecek olan şey, herkesçe kınanan efendisine duyduğu o arzu. Onun o sürtüğün parmakları arasında nasıl kendinden geçtiğini bir görseydiniz! Yüzü sapıkça hazlarla ışıldarken! Bu sözde-Tanrı pahalı bir şey değil, sadece 30 dolarlık. Kaçak çalışma ve bedava çalıştırma yüzünden onu sendikaya şikâyet edecekler.

Tanrı Yahuda'yı değil de Yuhanna'yı arzu ediyorsa bu benim suçum mu? Ya da Ada beni diğer müşterilerine tercih ediyorsa? Ne olursa olsun, ustalıkla yoğurduğu şey benim gelecekteki kadavram. Sahnelerin sıralanışını bir görelim: Tanrının oğlu, Beytanya'da dostu

Lazarus'u diriltiyor, medyada büyük kıyamet, televizyonlarda panik. O da bunu kutlamak için duruyor, Martha ve Mecdelli Meryem de oradalar, mezarından ve kefeninden yeni çıkan Lazarus tam formunda. Mecdelli Meryem bu aşikar tanrıya kokular sürüyor, *ayaklarını saçlarıyla kuruyor*, skandal. Midesi kalkan Yahuda Kontrol Kulesi'nden 30 dolarını alacak ve aslında 30 milyar, hatta 30.000 milyar istemesi gerektiğini çok geç anlayacak. Bir orospunun oyununa gelmek! Fahişeliğin zaman zaman kutsal bir sanat olduğu nasıl aklına gelebilirdi ki? Katlanması çok zor, 30 dolarını sendikanın kafasına fırlatıyor, kendini asıyor, alttan kaçınıyor ve gelecek yüzyıllarda sinemanın büyük anti-kahramanı olarak derhal üne kavuşuyor.

Mucizeler yaratan bu yeni tanrının, zina yapmakla suçlanarak taşlanmak üzere olan bir kadını hiçbir şey demeden ama tozun üstüne ne olduğu pek bilinmeyen bir şeyler yazıp kurtararak daha önce de kendini gösterdiğini belirtelim. Aslında kendisi çok yönlü cinselliği olan bir ateistti, ki bu da her devirde son derece ağır bir günah demekti. Mahkûm edildi.

Paris-Venedik

Herkes beni Paris'te sanıyor, ben Venedik'teyim, uçakla bir buçuk saat, çabucak geçiyor ve on yıldır kimse nerede yaşadığımı bilmiyor. Paris'teyken bedenim gerektiği zaman, gerektiği yerde ortaya çıkıyor. Konuşuyorum, düzenlemeler yapıyorum, cevap veriyorum, düşünüyorum. Aynı zamanda kendimi defalarca mırıldanırken buluyorum:

“Bak şu kanallar üzerinde
Uyuyan şu gemilere
Serseri ruhludur onlar
Doyurmak için senin
En küçük arzunu
Gelirler dünyanın öbür ucundan.”¹

Gece gemileri düşünmek, *beni doyuruyor*.

Venedik'in medyumvâri bir büyüğü var. O büyüğü görmeden görüyor, duymadan duyuyorsunuz, bazen haftalar hatta aylarca kayboluyor ve birdenbire hiç beklenmedik bir aydınlıkla işte *karşınızda*. Onu soluyorsunuz, kendini belli ediyor, bütün çatı ve direkleri aleve boyuyor, *hiç sebepsiz* umut yeniden başlıyor. Bu defa tanrıçanın adı Riviera, Ada, Loretta. Bir vudu tanrıçası gibi, ama her şey sakin. Mekânları ve kişileri usul usul ele geçiriyor. Gözler parlıyor, hareketler havada asılı kalıyor, havaya bambaşka bir şeyler sinmiş, durulmuş. Güpegündüz kayan bir yıldız bu.

İhtiyarın “Lo!” diye bağırıldığını duyuyorum ve o dönüp arkasına bakıyor. Üç saniyelik gencecik ve sonsuz bir zarafet, Loretta sanki bir çayırılığın üzerinde süzülür gibi. Ada'yla beraberken, o beni kimsenin hiç görmediği bir şekilde çıplak olarak görüyor, hoş ağır-

1 “Yolculuğa Davet”, Baudelaire'in şiiri (ç.n.)

laşan ve yıpranmış bu vücutla övünülecek bir şey de yok ya. Ama vücudum onun ellerinin arasında yeniden çiçekleniyor ve bir an geliyor ki, iç titreşim, *Ada çiçeklerimi topluyor*. Bunun için kelimelere ihtiyaç yok, parmakları bilinmez nasıl, zaman içinde aktarılan özel bir dille konuşuyor. İtalya'dasınız, Venedik'te, Pompei'desiniz, Mısır'da ya da Kafkasya'dasınız. Omurgam bu dili konuşuyormuş da ben bilmiyormuşum.

Loretta arkadaşlarıyla koşarak geçiyor. Eliyle, bana bir öpücük gönderiyor, bir sandala biniyor ve gecenin içinde kayboluyor. Haftada iki defa ev işleri için bana geliyor, Ada'yı tanımıyor, masaj ilişkimizi öğrenecek olsa çok şaşırırdı. Şaşırır mıydı? Emin değilim. Onu meraklandırıyorum, onun için kabul edilebilir bir baba figürünü temsil ediyor olabilirim, görünürde hiçbir faaliyeti olmayan bu "professore"nin bilmecemsi mahremiyetiyle ilgili azıcık hayal kuruyor olmalı. Bende kitap yığınlarından başka bir şey görmüyor, bilgisayar yok, mavi küçük bir yazıyla doldurulmuş defterler. Şimdi mürekkebimi de yanımda getiriyorum, buralarda artık bulunmuyor, dolmakalemin kendisi de tarihöncesinden kalma nadir bir şey oldu ve benimkini doldurmak benim için her zaman şırınga gibi bir şey. Kokain yerine (yine de), kendime kan ve mürekkep enjekte ediyorum. Bundan daha demode ve anakronik olmak zor. Öğleden sonraları çok uyuduğum için ve gece geç vakitlere kadar ışıgımın yandığını gördüklerinden (şehirde sürtmelerinden geri döndüğünde), kendi kendine bu dinazor da ininde ne haltlar karıştırıyor diye soruyor olmalı. Adamın bilmediği yok, kesinlikle hareketli bir hayatı olmuştur, kadınlarla mutsuz maceralar, oysa öyle yıkılmış ve canı sıkılır bir hali de yok. Yoksa homo mu? Hayır, ben öyle şeyleri hemen anlarım, bana nasıl baktığını görüyorum. Komodininin üstünde epeyce yarılanmış bir şişe viski var ama az içiyor. Buzdolabında maden suyu, biralar. Çamaşırı yıkanıp ütüleniyor, temiz, her şey düzenli yapılıncı memnun oluyor (ama masasına dokunmayacaksın). Sonuçta bir erkek ne ister? Gözü çoktan açılmış Lo bunu biliyor: Çamaşırlarıyla ilgilenilmesini. Başka bir şey yok mu? Sanki yok gibi. Bu adam restorana gidiyor, az yiyor ve insan onu bulaşık yıkarken ya da ütü yaparken gözünün önüne getiremiyor.

Televizyon seyrediyor mu acaba, radyo dinliyor, internete giriyor, cep telefonundan mesaj alıp mesaj gönderiyor mu? Kuşkusuz, ama sabahın üçünde hâlâ yanan şu ışık tuhaf. Her halükârda gazeteleri dikkatle okuyor. Yanında bir iki kitapla yemeğini çabucak yiyor, güneşi ve arkasındaki ısınmış kırmızı duvarı seviyor, sanki yüzüyle güneşi içmek istemiş gibi gözlerini uzun süre kapatıyor. Daima sağ tarafta, gemilere yakın aynı masa. Kendisi *La Riviera*'nın profesörü, boru mu bu, kendi türünde bir seyirlik.

Loretta'ya karşı farklı anlamlara yorulabilecek bir davranışta bulunmaktan kaçınıyorum ama bu ilgili sessizliğin çoğalmasının onu sinirlendirdiğini hissediyorum. Çağdaş sanat üzerine konuşmalarımız kısa sürdü. O zaman, gerçek hayatla ilgilenmiyor muyum yoksa? Sinema konusunda yazmıyor muyum? Yazık.

Lo beni bir kiliseye girerken gördü, San Sebastiano'ya, Veronese'nin tapınağı, bütün iç kısmı o resimlemiş ve kendisinin kutsal eşyalar bölümüne gömülmesini istemiş. "Kiliselere sever misiniz? — Burada, evet. — Neden? — Eski ressamalar. Değerleri gitgide artıyor."

Loretta'nın, orgun panolarından tavana, duvarlardan kendi mezarına kadar her yerde soluduğu hissedilen bu garip dâhi için benim bir mum yakacağımı hayal edebileceğini sanmıyorum. Veronese tanrısının peşinden gitti ve bütün ayinlerde bu anlatılıyor. Ressam olsaydım, Ada ile Loretta'nın füzenle çoktan kaçıncı tablosunu yapmıştım. Onları kendilerinden geçmiş azizeler olarak, melek olarak, kanat çırpınışları halinde görüyorum, Ada'nın omuz ve kolları, Loretta'nın ince uzun kıvrımları. Göksel yaradılışları hakkında hiçbir fikirleri yok (ama kim bilir). Tıpkı maviler içindeki Loretta gibi, gökyüzü mavi. Ada siyahlar içinde, tıpkı karanlık gece gibi.

Ada vücudumu benden daha iyi tanıyor, ayaklar, bacaklar, kalçalar, cinsel organ, kollar, eller, omurga, ense. Gerginliğimi giderip yumuşattığı için memnun ve devam ediyor, daha da derinlere iniyor, derinleşmemiş uykuma. Minik dokunuşlarla oramdan buramdan öpüyor, meme uçları, parmaklar, kaba etler, gözkapakları, kulaklar. Ben onun bebeği oldum, ipek teni yüzünden vaktinden önce uyanıp keyifleniyorum. Ada'nın iki kızı var, kuşkusuz kocaman

ama çocukluktaki bir bebeğe dönmüş bir adamın annesi olmuş işte. On yaşındayım, beş yaşındayım, bir yaşında, altı aylık, bir aylık, üç günlüğüm, onun sayesinde hayatımı gerisingeri kat ediyorum, iskelet ve zamanla sarmalanmış nehir. Loşlukta çok güzel bir *Pieta* oluşturuyoruz. Ölmüşüm, tıpkı beni doğurduğu andaki kadar genç kalmış annem o, beni kucağında taşıyor. Ama o aynı zamanda benim kızım, çünkü ben aynı zamanda onun babası da olan oğluyum. Beni eviriyor çeviriyor, kıvrımlar çizerek üzerimde dolaşiyor, ısrar ediyor, çözülecek düğümler buluyor, dağıtılacak direnç noktaları, akışı sağlanacak bir sıvı: Resim, heykel, müzik. Zevkini benimkinde eriterek zevk alıyor ve o an güzelliği nefes kesiyor. Beni çabucak ve derin derin öpüyor, ayrılıyoruz.

Roma'da San Pietro Katedrali'ne giriyorsunuz, ikisi de orada, sağ tarafta. Şu Michelangelo da cesurmuş. Cesaret etmek için doğmuş. Bu heykelin, yeryüzündeki onu kırma hayalleri kuran bütün kaçıkları seferber ettiği biliniyor. Kurşun geçirmez küp biçiminde saydam bir camekân içinde iyi korunuyor. Ziyaretçilerin ağzı bir karış açık, flaşlar çıtırdıyor, hiçbir şey anlamıyor ama çok iyi anlıyorlar. Kız on altı yaşında, o otuz üç, o ölü, kız yaşıyor, onun kendinden büyükle cesedini kucağında sallıyor, sonuçta o onun oğlu, bir tanrı, ve kendisinin tanrının bakire kalmış annesi olduğunu biliyor. Yüzyıllar ve yüzyıllarca onun başını bekliyor, ölümcül bir hava yok, sahne dinginlikle ışıltıyor.

Loretta geliyor gidiyor, akşamları yavukluları var, gerçekten güzel, ama dikkat. Yoksa eşyalarımı azıcık karıştırıyor mu? Kesinlikle ancak ilginç olacak ne bulabilir? Fransızca kitaplar, okunaksız defterler... Fotoğraflar? Kilitli bir çekmecenin içindeler. Eğer onu kendime çekmek isteseydim, ortalığa bir iki kadın portresi bırakmam yeterdi. Kırılarda, okyanus kıyısında, Paris ya da Londra kafelerinde çekilmiş renkli fotoğraflarım var. Her birinde şu ya da bu kadınla memnun ve ilgili bir halim var. Bir alay fotoğraf, yakalanmış, sıkıştırılmış zaman... Fotoğraflarla küçük bir roman... Kelimeler arasında kelimeler... Görünmeyen...

Anahtar

Bir insan parçacığının aynı zamanda birkaç yerde birden olması imkânsız. O halde, vücudumun, zaman da dahil, bulunduğu yerde olduğunu doğrulamak için onu yolculuğa çıkarmalıyım ama buna rağmen geri dönüyorum. Bu ne filme çekilebilecek ne de fotoğraflanabilecek bir deneyim, yine de hiç kesilmiyor ve gerçek. Şu an 30 yaşındayım, Venedik'teyim, şu güneşli köşe hakkımda çok şey biliyor.

Fransızca konuşan canlı bir bellek oldum. Loretta ve Ada'yla İtalyanca anlaşabiliyorum, genizden gelen Yankee sesinden kaçınıyorum, kendime neden Fransızcanın sonuçta olabilecek en büyük belleğin dili olduğunu soruyorum, matematiksel ve hızlı bir vizyon. Bütün köşegenler onun çevresinden ortaya çıkıyor. Güneş burada sol şakağımda, aynı anda orada, güneş şimdi ve geçmiş, geçmişin içinden geçip gelecekte geliyor, sayfanın üzerinde mavi kadife gibi kayan altın dolmakalemin içinde parlıyor, ben bu cümleyi yazmamış olsaydım bile, o yine de kendiliğinden yazılacaktı.

Bu yüzden, her insan apansız bana kendi varlığından bahsediyor. Ne kadar çok dert tasa, sıkıntı, sahte neşe, kırılan umut, gevezelik, acilen gidilmesi gereken yol. Bir kahvenin terasına oturup dinliyorum. Kızlar bininci defadır gülüyor da gülüyor, kelimelere asılıyorlar –“Aslında”, “Düşünsene”–, erkek arkadaşlarından ya da kız arkadaşlarından yakınıyor, konuşuyor, konuşuyor, konuşuyorlar. Ve erkekler binlerce defadır birbirlerine hayatlarının maçını, kendinden menkul üstünlüklerini anlatıyorlar, boş hahkahalar, arada bir cep telefonlarına ve bilgisayarlara dönüşler. En küçük SMS'e yorum yazıyor, içiyorlar.

İşte av peşinde bir kız, şimdiden işini çok iyi biliyor. Karşısındaki tip hipnotize olmuş durumda. Kız mümkün olan her şekilde kendini gösteriyor, bacak bacak üstüne atmalar, geriye çekilmeler,

yüzünü aşağı eğmeler, derin gözler, uçuşan eller. Bugün onun için, sadece ve sadece o erkek var. Erkek tereddüt ediyor, biraz alt kademeden orta sınıf, utangaç ve kız onu ağız dolusu öperken (gören var mı diye yan yan bakarak) rahatsız oluyor. Kız birden onun boynuna sokuluyor, annesiyle o kadar çok yaptı ki bunu. Önemli değil, o kendini şimdiden evli ve üç çocuk annesi gibi hissediyor ve işte zaten pusetleriyle bir genç anneler resmigeçidi, eve götürülen şipşirin sarışın çocuklar.

Hiç kuşku yok, Paris'teyim, ama bu benim hareket eden yolcu gemilerini ya da sabah *La Riviera*'daki masama gelip şeker taneciklerini gagalayan serçeleri sanki buradalarmış gibi görmeme engel değil. Burada akşam mı oluyor? Orada tam öğle. Orada rıhtımlar üzerinde mi yürüyorum? Burada bir parkta duruyorum. Paris'te bir otobüse mi biniyorum? Venedik'te derin bir uyku çekiyorum. Orada Ada'nın ellerini üstümde mi hissediyorum (*medyum masajdır*)? Burada çatılar altında Çince'den çevrilmiş kalın bir kitap okuyorum.

Tarihteki bütün isimlerin mahrem bir bağları var, anlaşılması zor ama başarıyor. Fransızca bunun için yaratılmış, her şeyi çeviriyor, onun sırrı bu, kendini dayatıyor. İşte aniden Versailles'dayım, merdivenlerde, koridorlarda. Burada şenliklerde, âyinlerde, komplolarda, her yerde kol gezen zehir yüzünden çok insan ölüyor. Doğuruyor, ölüyor, doğuruyor, ölüyorlar. İnsanlar sürekli gülmekle çan sesi arasında. Bu vaaz muhteşem, şu entrikacı kadın çok güzel, şu prenses anlamsız, şu saraylı maskaranın teki. Olsun, *la nave va*, gemi gidiyor. Ölüm anahtarım bende, bütün kapıları açıyor. Oradan küçük arka semtler bir adımlık mesafede. Loretta vaporetosuna yetişmek için koşuyor. Ada gitmeden önce gelip beni tatlı tatlı öpüyor. Saat 18:30'a doğru uyanıyorum, sokakta çöpçüler ya da bulvarda itfaiyeciler, SAMU,² polisler ya da avaz avaz gösteriler. Buna karşılık iskelenin yanı nasıl da sessiz! Akşam çınarlar gitgide daha güzelleşiyor ve burada da oradaki gibi güller.

Ve büyü orada Ada'nın ellerinden geçip gezegeni, kolları, bacakları, nehirleri, sırtları, dağları, enseyi, vadiyi, göğsü, düzlükleri, kürek

2 SAMU: Ambulans, sağlık yardım hizmeti (ç.n.)

kemiklerini, ovaları kaplayarak devam ediyor. Ada bilgi kütlelerini yoğuruyor, sol omuzda duruyor, kırması gereken bir direnç var. Şimdi kuyruk sokumundan itibaren ellerinin yanıyla hızlı küçük darbelere geldi sıra. Üstüme mavi bir banyo havlusu örttü, cinsel organıma değince şaşırmış gibi yapıyor, öpüyor, göğüslerimi adeta yiyor, boşalacağımı hissedince duruyor, yarıda kesme sanatı, işkence, hesaplama. Gülümsüyor, artık beni görmüyor, ısıldıyor. Göğüslerini sunuyor, kotunu çıkartıyor, kendini okşatıyor, ıslandı, iç çekiyor, benim zevk alıp almadığımı bilmeye meraklı değil, ancak hemen bir kâğıt mendil, konuşma yok, salt duyum, çocuksu bir kaçış, Çin usulü kaçamak bir vedalaşma, başka sefere.

Hayır, buradaki Loretta değil, Sabrina, Paris'teki temizlikçim. Az kalsın ona “come va?” diyecektim, artık yüzler son derece net biçimde üstüste binme eğiliminde. Bu türden iç içe geçmeler çoğalıyor, hayvanlarla olan benzerlikler de. Şu aile bir enik sürüsü, şu şişman beyefendi bir domuz, şu oynak kadın dişi bir domuz, şu genç kız hüzünlü bir pelikan. İşte peşlerinde cocker³ oğlanlarla bir kurbağa kadınlar sürüsü. Ada'yı öpmek istiyorum ama kendimi tutmamın bir sebebi var, ya Paris'teki asistanım beni cinsel tacizle suçlarsa. Yakınlarımla beni tanımasına şaşıyorum, bu kadar *tiplendirilmiş*, bu kadar kimlik kartı olduğumu bilmiyordum. Şu açık: Otobüs sürücüsü bir filmde oynuyor, ben de yerel televizyon için yapılan bir çekim sırasında otobüse yanlışlıkla binmişim. Ama kadını erkeğiyle herkes bir sinema filminin montajında oynuyorlar ve farkında olsunlar olmasınlar bu hiçbir şeyi değiştirmiyor. Kalabalık sahneler için kadın erkek figüranlar var, kitlesel kalabalıklarda ikinci dereceden roller, bir anlık ikinci roller, sahnesi olan ikinci roller, hepsi de kendini star sanan şu ya da bu şekilde maskeli başroller.

Her şey hızlandığından, gerçek starların çoğu ancak şöyle bir görünüyor ve süratle yerini arkadaki dalgaya bırakıyor. Ne çok ünlü didik didik ediliyor, taraz taraz oluyor, ta satır aralarına sıkıştırılmış ölüm ilanlarına kadar unutuluyor! Gazetelerde “ölüm haberleri” yığıldıkça yığılıyor, “soğuk etler” sıralarını bekliyor, medeni halle rekabete girmek isteyen romancı bilgisayarını kapatalı uzun zaman

3 bir cins av köpeği (ç.n.)

oldu. Bütün kategorilerde tek bir şampiyon direniyor ve imzasını atıyor: Dük Saint-Simon,⁴ 7000 sayfa, 7854 kişi, mezardan farksız şatosunda mum ışığında geceler. Şöminede cılız bir ateş, tek karalama yok, Kutsal Ruh'un nefesi. Elyazmaları Çin rulolarına benziyor, otorite ilkesi, öyle işte. Onunla kıyaslandığında her yazar tökezler, bocalar, inatla saçmalıklarına devam eder, kitaplarının imhasına, silinmesine, kasvetli hiçliğe doğru koşar. Yazdıkları sadece kesin olmaktan uzak yakıştırmalardır, anlaşılmaz karalamalar, cılız bir erotizm, duygular, şüpheler, bir alay ıvrır zıvırdır. Sanki doğmamışlar gibi, hiçbir meşruiyetleri yoktur. Ne kendilerini okumasını bilirler ne de yaşamasını, gözleri sağır, kulakları kördür, sahip oldukları tek şey iğreti bir hayattır ama var oldukları sürece her şeyi ağırlıklarıyla zehirlerler.

4 Dük Saint-Simon (1675-1755): XIV.Louis ve Naiplik (Régence) dönemlerinde sarayda yaşamış ve o devrin önde gelen kişilerini çarpıcı portreler halinde resmetmiş saraylı yazar. Üslubu Balzac'tan Stendhal'e ve Proust'a kadar pek çok Fransız yazarını etkilemiştir. (ç.n.)

Dük

Bir akşam *La Riviera*'da kızıl güneşin altında kızarmış balığımlı yerken bir an dükü açıyorum. Şu kadim dünyada zaman nasıl da değişmiş! 19. ve 20. yüzyıllar ne kadar da uzak geliyor! Bu 18. yüzyıl iblisi yazılarını gizlice yazıyor, bu perde arkası faaliyetinden kimse şüphelenmiyor. Dükün hayal kurmaya ihtiyacı yok, bütün komedi gözlerinin önünde cereyan ediyor, her bir kelimenin, her bir davranışın, her sessizliğin önemi var. Tanrı öldü ama sekreteri boşalan o açıdan her şeyi büyüteciyle gözlemliyor, evlilikleri, doğumları, evlilik dışı çocukları, servetleri, hırsızlıkları, yolsuzlukları, kaçaklıkları, sürünmeleri, yıkımları. Hiçbir şey ondan kaçmıyor, ve çabuk ilerliyor. Bu adam girdap içinde bir girdap.

Gurup vakti bir yandan geçen gemilere bakarken, bir yandan teknolojik küreselleşmenin tam ortasında onu okumak tuhaf bir zevk. Bir dünya yok oluyor, bir başkası ortaya çıkıyor, bir bebek ağlıyor, yaşlı bir adam son nefesini veriyor. Versailles tıpkı Venedik gibi her yere, Paris'in, New York'un, Şanghay'ın tam ortasına konabilen bir uzay-zaman mekiği haline gelmiş. Mekik suyun üzerinde koşuyor, ölmüş de olsalar, yolcuları canlı olan bir istihkâm gemisi. Gemide cümleler çıtırdıyor, sancaktan iskeleye bir şimşek.

Tanrı'nın şeytanı tanınması için kendini şeytanlaştırması lazım. İşte şeytan çarpmış biri, ona herhangi bir işletmenin koridorlarında rastladınız: "Her yerinden fena halde sahtelik akıyor." Politik bir lider mi? "Tek düşündüğü göz boyamak, her şeyi birbirine karıştırmak, varsa yoksa halktan bahsetmek." Genel durum mu? İşte: "Her şey geçip gidiyor, her şey adileşiyor, her şey tahrip oluyor, her şey kaosa dönüşüyor... Her yerde yağma ve ahlak yoksunluğu... Fuhuş, karışıklık, bulanıklık, beş para etmez adamların saltanatı, maliyecilerin yağmacılığı ve küstahlığı, pespayeliğin her türlü-sü, her yetenek ve değerden korkma ve nefret, tek amacı her şeyi bozmak ve yıkmak olan aşağılık türedilerin ön safları tutması...

Böylelikle, hiçbir şey olmayanlar sonunda her şey oldular, kendilerini utandıran kökenlerinden kurtulacak kadar ileri gittiler ve tıpkı denge havuzları gibi, köken ve öz olarak her şey olanlar da hiçliğe düştüler.”

Bunu hangi üslupta yazmalı? “Her şey bir kubbe halinde yükselmeli, gereksiz tek şey yok, her şey derli toplu, her şey gerekçelendirilerek ve hiç ara vermeden birbirini sımsıkı izleyecek.”

Motor.

Doz

Paris'ten gelirken Cuma akşamları Air France'ın 21:30'daki son uçağına biniyorum, saat 23'te Marco Polo Havaalanı'na iniyorum. Bir deniz taksisiyle son sürat gece yarısına varmadan evimde oluyorum. Bütün mahalle uykuda, çıt yok. Pazartesi öğlene doğru geri dönüyorum, öğleden sonra Paris'te randevularım var.

Bu hafta sonu unutulmayacak. Cumartesi sabahı aşırı doz aldım ve kendimi hızla yeniden şiddetli bir dağılma halinde buldum. Bu haldeyken beden nerede olduğunu bilmiyor, ancak yatak ve odayı algılayabiliyor, ama yatak dalgalanarak yüzüyor, odanın dört bir yanı açık, sarsılan beyin gibi sınırsız hale geliyor. Kozmik bir beyne sahip olmak ve nerede olduğunu bilemez hale gelmek tuhaf bir şey. Ölmek üzere olan birinin bir panaroma halinde hayatındaki gelmiş geçmiş en küçük ayrıntıları görmesi gibi bir bellek kanamasının tam ortasındasınız, ama bunun ötesinde insanlığın kuşaklar halinde dalga dalga akışını, hayvanlaşmış insan bloklarını, atomların çoğalmasını, haklarında en küçük bir fikre bile sahip olmadığınız parçacıkların çarpışmasını da görmektesiniz. “Bellek darbeleri” ise bağımsız küreler, hızla kara delikler tarafından yutulmaya doğru koşan çılgın gezegenler halinde. Siz yaylı bir evrende kara bir deliksiniz. Evet, yaylı, her biri farklı bir partiyon çalan milyarlarca keman gibi yaylı. Acınız muazzam, yine de bir çeşit uyanık koma halinde nefes alıyorsunuz (ama bunu kanıtlayan hiçbir şey yok). İki üç saat sonra yeniden bir kola, bir ele, sonra bir bacağı ve bütün olasılıklara göre bir yüze kavuşuyorsunuz.

“İniş” zorlayıcı, çünkü zamanın doğası değişmiş oluyor. Bu deneyimi yaşayanların her biri kendi kelimeleri, vizyonları, acılarıyla buna tanık. Söz konusu zaman ya yapış yapış, vıcık vıcık, felç edici, bitmek bilmiyor, ya da (bu daha iyi) sonsuz sayıda ve toz halinde. Venedik'i hafif kristallere, suda köpüren tanelere, sabun köpüklerine dönüşmüş bir halde seyredebileceğimi asla tasavvur edemezdim.

İçinde yolcularıyla Şu koca gemi miniskül bir hücre, Şu kilise bir kırıntı, Şu iskele doğruca göğeyükseliyor. Elime bakıyorum, elim hoşuma gidiyor. İsteyen istediğini söylesin: İnsanoglu çok seipatik bir varlık. Şu ele bakın: Heceler, elektronlar ya da bilyeler gibi dönüp ısıık çalmaya bir son verirse yazmaya başlayacak. Geniş kanal üzerinde olması gereken gürültüye rağmen, çarpan (çok büyük bir hızla) kalbim dışında şimdilik hiçbir şey duymuyorum. Gerçi girişteki brandanın üzerindeki mavi beyaz harfleri okuyabiliyorum, RIVIERA, yaşayan görür. Evet, buradayım, dört'saat süren bir sar-sıntı ve saat öğleden sonra tam 4. Saat dâhice bir buluş.

Dönüp yatıyorum ve uyuyorum. Kötü. Ertesi gün pazar, öğlen çan sesleri beni uyandırıyor, son sürat çalışıyorlar, aşağı iniyorum, Loretta nereye kaybolduğumu soruyor. Dün yemek yemedim, bugün biraz yemeli. Sonra dönüp yatmalı ve Paris uçağına binmeli. Önümüzdeki cuma döneceğim. Paris'te dura dura yürüdüğümü fark ediyorum, on defa düşecek gibi oldum ama işte randevularıma geldim. Durumum öyle ciddi değil, iş arkadaşlarım ya da dostlarım içkiyi fazla kaçırdığımı sanacak.

Denge merkezini birkaç saatliğine kaybetmek bir şey, denge merkezinize yeniden kavuşmak başka bir şey, sanırım kozmonotlar bu sorunu yaşamaya alışık olmalı. Bulunduğunuz yerden temin ettiğiniz maddeyi (tekneyle kolayca geliyor) alıyor, sınırsızlığın sonuna kadar yolculuk ediyor, zaman ve mekânda uçtuktan sonra kendi sınırlarınıza geri dönüyorsunuz. Az önce anlattığım durumda (yüksek doz), üzerinize bir ferahlık geliyor, aksi halde komik görüntü ağır basıyor. Yerli yersiz bastıran anlamsız kahkaha krizlerinizi gizlemeniz lazım. Evet, ötekinin dediğı gibi, kainatın gülüşü ne demektir bilirsiniz. Kainat ya da sonsuz büyük ya da sonsuz küçük, çoklu kainat size, sizin kendinizi bir şey sanmalarınıza, budalalığınıza güler. Kainat, sizin böcek kadar boyunuza posunuza bakarak gülmekten kırılır.

Görmedim, almadım, algılayamadım, anlamadım. Dünya ne kadar da deli, insan kendisi için etkin bir karşı-delimlik icat etmeli ve böylece olabildiğince kararlı bir karşı-deli haline gelmeli. Mesela Saint-Simon ismini hep sevdiğini söylüyor. Hemen arkasından da:

“Fransa’nın adını yüceltmek için ismimin aşağılanmasına buruk bir öfkeyle gizli gizli gülüyorum.” Fransa mı, gerçekten mi?

Daha çok İtalya’da (aslında Venedik’in belli bir köşesinde) yaşadığımdan beri, artık “Fransa” ne anlama geliyor bilmiyorum. Kuzey’de, Doğu’da, Merkez’de, Güney-Doğu’da bir şeyler cereyan ettiğini görüyorum ama benim için oralar gerçek anlamda Paris’le bağlantılanamayacak uzak bölgeler. Corrèze’e hiç gider miyim şüpheliyim, Ay’a gitmek gibi bir şey. Fransız erkeklerini tanırım: Palavracı, küstah, umutsuzca normal, sahte tarafından neşeli, talepkâr, asık suratlı olurlar. Tıkız, uzlaşmacı, iç karartıcı Fransız kadınlarına müstehaklar. İtalya’da bedenler üzerinde durmaya zaman yok, tarihin gelgitlerinde çoktan kayboldu onlar. Fransa artık bütün kuvvetiyle tarihi reddediyor. İtalya ise *tarihin geçmesine izin veriyor*.

Ve tarih geçiyor, geçiyor, yıkma bozma görevini yerine getiriyor, bir tek burası, bu kendine özgü mahalle, bir de Fransa’da okyanus, şarap, adalar, her cinsten pervasız hız kesiciyle, bir alay filtreyle korunan Güney-Batı’daki evim. Fransa’ya inanan bir Gironde’lu mu? Olmaz. Aramızda çok fazla kan var. Gironde’lu mutlaka bunun bilincinde diye bir şey yok ama güvenmez. Fransa’dan gelen her şey ona kuşkulu, kontrolcü, vergiyle bağlantılı, saygıdan uzakmış gibi görünür. Bölgede beni bulmayı bir deneyin bakalım, saklanabileceğim binlerce yer var. Asıl Devrim biziz. Siz bölgeyi, Bordeaux’yu, çevresini işgal ettiğinizi mi sanıyorsunuz? Uzun sürmeyecek, takeleriniz düşüyor, siz yolsuzluğa batmışsınız, bizler ise zenginiz. Zenginlik yolsuzluk ve gasbı her zaman mağlup etmiştir.

Ve sonra, kadınlar. Fransızlar, sizler çok uzun zamandan beri “kadın” konusunda artık hiçbir şey bilmiyorsunuz. Fransız kadınının içinde var olan espriden intikamınızı aldınız. Sizin o kurumuş kalmış modellerinizin yanında benim buradaki orta halli İtalyan kadınlarımdan hayat fışkırıyor. Loretta! Ada! Her yerde iktidarda olan Fransız küçük burjuva kadınıyla ortak neyiniz var? Hiç. Parayla satın alınıyorsunuz, olsun, doğallığınız apaçık ortada. Sadece parayla olmaz ki, siz sürekli havayla, rüzgârla, güneşle, vapurlarla, lagünle, akşamların kadifesiyle çevrili durumdasınız. Fransız ka-

dınları dünyanın bir anlamı olduğunu düşünüyor, İtalyan kadınları öyle değil. Onların yaptığı fahişelik daha rahat, daha neşeli, Fransız kadınıninki ise ciddi, katı, doğallıktan uzak. Fransız kadını organlarını kullanır, İtalyan kadını ise canı isterse kendini kullanır. İtalyan kadını hiçbir sahicilik talep etmezken, Fransız kadını saygı bekler. Bu arada, Fransız kadını saygı duyulabilen biri de olabilir ama İtalyan kadını her daim tutkuludur. Fransız kadını durmadan konuşur da konuşur, öteki çoğu zaman şarkılar söyler.

Loretta beni eğlendiriyor. Beni ustalıkla yem olarak kullanarak “erkekler” bahsinde kendini öne çıkarttığını hissediyorum. Tuhaf “professore” kendini çok yalnız hissediyor olmalı. Herhalde ya dul ya da boşanmış. Yeniden evlenmek istemesi olmayacak şey değil. Yoo, yoo, gay değil, bakışlar yanıltmaz, küçük işaretler, elle gönderilen öpücükler, masözüne gıpta ediyorum. Farklı anlama çekilecek hareketler yok, mesafeli. Çekici bir yanı var, yaşın bununla hiç ilgisi yok. Büyükbabam onu seviyor, kız arkadaşlarım onu bayağı çekici buluyor. Bir gün beni Paris’e davet eder mi diye soruyorlar bana. Daha değil.

Oyununu oynuyor Loretta, evliliği yakında, bir pus gibi ufukta. Sevgililerine rağmen, sonuçta o ciddi bir genç kadın, başına bir koca ve çocukları sarmadan daha ileri gitmeyecektir. Babasını terk etmemesi ve ben burada olduğum zamanlar *La Riviera*’yı işletmekte ona yardımcı olacak sağlam bir gençle tanışması benim için daha iyi. Bu mekâna çok bağlı, ona güveniyorum. Ada’nın böyle sorunları yok. Her türlü sosyal meseleye karşı kayıtsız gibi duruyor, geliyor, soru yok, garip müşterisinin vücuduyla ilgileniyor, bu vücudu ezbere tanıyor, üzerinde dolaşıyor, dolaşıyor ama onunla şaşırtıcı olan şey, hissedilenlerin her seferinde yenileşmesi, Ada’nın ebedi dönüşten haz alması. Vücudun içinde, size durmadan tekrar tekrar söyleyecek şeyleri olan bir vücut var. İnsan bu müzikten bıkmıyor, ve bu noktada, gerçekten kim olduğunuzu bilmek için bir partnere ihtiyacınız var. Eski usul sevişme ağır geliyor, masöz ve yağları sizi uzaklardan, sağır olduğunuz yerlerden tatmine götürüyor.

Bu sabah aldığım doz iyi. Manzara derinlik, renkler tazelik, çiçekler sarı beyaz kelekler için çekicilik kazanıyor. Güzel bir gün, yani zaman asılı kalmış ve çoğalmış. Bir gün, saat saat, on gün ediyor, bir gece özel bir uykuyla yirmi gece ediyor. On gün, bir ay, bir ay bir yıl, ve böyle devam ediyor, son sürat yavaşlık. Hızlı çekimle, çoktan yaşlanıp büyükanne olmuş Loretta'yı görüyorum, *La Riviera*'nın yaşlı patronunun çoktan canlı cenaze olmuş iskeletini, dört ya da beş yüzyıldır aynı kazığın üstüne konmuş aynı martıyı, duygusuz mavi yeşil dalgaları, bin yıllık kara bir bulutu, hep orada duran şu sarman kediyi görüyorum. Değişmeyen bir tek Ada var. İşte, şimdi yüzüme, kafama masaj yapıyor, derinlemesine, iliklerime kadar, iğne batar gibi hafif ya da manyetik titreşim. Yepyeni kurukafamla rıhtımın serin havasına çıkıyorum. Bir gün yakarlar mı? Hayır, hayır, kafatasımı yakmak söz konusu olamaz. Onu iyice muhafaza edin ve yılda bir kez yüz kadar elyazmamla birlikte Ulusal Kitaplık'ta sergileyin. Şimdiki halde o kafatası içinde 1 kilo 350 gramlık bir beyin, beyin de içinde 85 milyar nöron barındırıyor. Biliyorum, beyin her saniyede nöronlar arası 100.000 adet işaret üretiyor. Sızlanacak ne var? Hafiflerdi. Bundan böyle kendini dayatan tek sanat olan karşı-delilik sanatıyla ilgilenmenin zamanı.

Karşı-Deliliğin Elkitabı

Delisiniz, anlaşıldı ama başkalarının deliliğini kendi deliliğinize tercih etmeniz için hiçbir neden yok. Başkalarının deliliğini çocukluğunuzdan beri tanıyorsunuz, ağır bir şeydir, her yerde sizi takip eder, her yola başvurarak sizin deli (kelime bu) gibi keyifli, hafif bulduğunuz kendi deliliğinizi kırmaya çalışır.

Açık, net olmaya niyetlisiniz. Bu elkitabının her koşulda, en beklenmedik durumlarda işinize yaraması lazım. Delilik sonu gelmeyen bir kasırgadır, karşı-delilik ise sabit bir karşı-kasırga olmak zorunda. Zehir mi? Panzehir. Yaralar mı? Kabuk bağlamalar. Karabasanlar mı? Programlanmış kendinden geçişler. Keyifsizlik mi? Gülmeler. Parasal sorunlar mı? Harcamaları artırın.

Delilik peşinizi bırakmıyor mu? Onu fark ediyorsunuz. Kendini ifade mi ediyor? Ölü taklidi yapıyorsunuz. Sesini mi yükseltiyor? Müziğin sesini açın. Evinize kendi eviymiş gibi mi giriyor? Dışarı çıkın, ortadan kaybolun, geri dönün. Deliliğe akılla, sağduyuyla, edeple, merhametle, saygıyla, insanca ya da başka bir kaygıyla karşı çıkmak boşuna. Delilik, ilke olarak, “insanca” söylemlerinde bile öfke dolu. Öyle değilmiş gibi görünür ama gelecektir. Bu fırtına sizi şaşırtıyor mu? Bu saldırganlık sizi rahatsız mı ediyor? İlerleme kaydetmeniz lazım, bu acil.

Siz kendinizi deliliğinizle ne kadar rahat hissederseniz, genel delilik de sizin varlığınız karşısında o kadar yönünü şaşıır. Karşı-deliliğinizin yardımıyla, kendini normal sanan delilerin düşüncelerini okursunuz. Onlar hep aynı şeyleri tekrarlar durur, siz de saçma sapan şeylerden bahsedersiniz. İsrar ederler, siz konuyu değiştirirsiniz. Basmakalıp şeylerle içinizi bayıltırlar, siz onlara şiirler okursunuz.

Delilerin kınayıcı suskunluğu sizi yorar. Siz de doğallığa, pervasızlığa, sere serpe kendini beğenmişliğe devam edersiniz. Ahlakı

klışeleri neşeyle yerden yere vurur, bütün dinler ve en büyük filozoflar hakkında kötü konuşursunuz. Deli kadınlarla çaba harcamaya gerek yoktur: Onlar daima konuşur durur, bu da size kolaylık sağlar. Derin derin tablonun ya da manzaranın bir ayrıntısını düşünürken, zaman zaman araya girer çıkarsınız. Oradaymış gibi yaparsınız, dışardasınızdır ve bir an için o kadınların az önce ne dediğini unutursunuz. Diyelim ki bir yazarsınız: Tamamlamanız gereken bir cümle var, dalıp ritmi dinlemenin tam zamanıdır. Gürültüye rağmen, cümle kendiliğinden yazılır. Hiçbir şey okumadıkları için içiniz rahattır.

Delilik sinemacıdır, sizin karşı-deliliğiniz astrofizikçi. Karamadde sizi heyecanlandırır, bozonun keşfi sizi mesteder, hiçlik sokakta sizinle beraber yürür. Karşı-delilikleri çok belli olan çocukları seversiniz. Hiç durmadan onları deli etmeye çalışırlar ama onlar dil sürçmelerini, budalaca kelime oyunlarını, hastalıkları, getirisi olan üzüntüleri çoğalttıkça çoğaltırlar. Onlar ailelerinin, öğretmenlerinin, sosyal manyakların deliliğini azdırmak için vardırırlar. Bu doğuştan-başbelası çocuklar meşin gibi inatçıdırlar. Siz de onlar gibisiniz ama siz kıyamet de kopsa öyle kalacaksınız. Onlar büyür, siz küçülürsünüz, oldu işte, siz artık görünmez bir atomsunuz. Gizlenmenize gerek yok, siz saklısınız.

Reddedildiniz, suçlamaktan kaçının. Bu reddedilişin, bu onurun tadını çıkarın. Delilik sizi unuttukça, kendisinin unutulmasından da o kadar endişe duyar. Zamanının sayılı, tartılı, bölünmüş olduğunu hisseder, oysa siz süreye ermişsinizdir. Deliliğin kendini tekrarlaması için yenilenmeye ihtiyacı vardır, tersine karşı-delilik, matematik ya da üzerlerinden aniden serin bir rüzgâr esen piramitler kadar değişmezdir. Siz çöldesinizdir, melekler size hizmet eder. Sığındığınız yeri bulmak imkânsızdır, kuşlar ve kelebekler sizi sever. Ay her gece size gülümser.

Yine mi faturalar, uyarı cezaları, ödenecek çekler, her türden ke-sintiler? Delilikle yaptığınız sözleşmeye göre ödeme yapıyorsunuz. Sonuçta o sizin çalışanınız. Ona karşı ne kaba davranın ne de onu küçümseyin. Küçümseme kötü bir yatırımdır, kaçınılması gereken bir zayıflık. Kimseyi hakir görmüyorsunuz, *anlıyorsunuz*. Vergi-

lerinizi, faturalarınızı ödöyorsunuz, kusursuz bir vatandaşınsınız, ikiyezölölük virtöözusunuz. Yalan söylemiyor, söylemeden geçiyorsunuz. Gerçek karanlık bir örtüdüür, karşılaştığınız bir tanıııa. Aslında çok basit olan hayatınızda hesaplar kendiliğinden yapılır, sayılar kendi başlarının çaresine bakarlar, sesinizi yükseltmenize gerek kalmadan düzen tıkr tıkr işler. Karnınız mı aç? Yersiniz. Susadınız mı? İçersiniz. Uyku mu? Uyursunuz.

Uzun zamandan beri başucu kitabınız resimli bir ansiklopedik sözlük. Kelimelerin ihtişamı, verdikleri bilgiler kitabı açar açmaz sizi mest ediyor. A'dan Z'ye bu nasıl bir orman! Bu tek ya da çok ciltlik çalışma sizin için, sadece sizin için tamamlandı. Her alanda ünlü erkek ve kadınların biyografilerini (en az 27.000 tane var) öğrenmek, zaman zaman onların mahremiyetinde yaşamak isterdiniz. Krallar, kraliçeler, azizler, azizeler, sanatçılar, mucitler, bilginler, strateji uzmanları, devrimciler, caniler, sıkılmak imkânsız. Ansiklopedik sözlükten hareketle bütün notları okuyarak muazzam bir karşı-deliliğe doğru gidiyorsunuz, Saint-Simon'un *Anıları*'nın karşı-deliliğine. Keyfiniz isterse dili de değiştirebilirsiniz, ve büyük Fransızca-Çince ansiklopedik sözlük Ricci'yi açarsınız ama ona bir başladınız mı en azından on ömür gerekir size.

Delilik, tarihi de ansiklopedik sözlükleri de, yani kendi tek konuya saplanıp kalma deliliğini rahatsız edebilecek hiçbir şeyi sevmez. Binlerce ölüyle onu sıkıştırırsınız, bu onu topaç gibi kendi etrafında döndürür. Kelimelere, isimlere, tarihlere, portrelere, cehaletin kendisi kadar inatçı argümanlarla büyük bir nefret duyar. Test edip deneyin, kontrol edin. Delilik kendini Tanrı sanır, anında her şeyi bilir, her şeyi tanır. Cinsellikle ilgili olan ya da marazi meraklar hariç, hiçbir merakı yoktur. Rüyaların, davranışların, arzuların, hayatların anahtarına sahip olduğunu düşünür. Düşünmez, yargılar, her şeye bir cevabı vardır. İnsanlık arşivini bir çırpıda yeni baştan yazar. Çizginin üstündeki her şeyle senli benlidir, bütün çatışmalarda, odalarda, kabinelerde, savaşlarda, seyahatlerde, partiyonlarda, atölyelerde bulunmuşluğu vardır. Uygarlıklar ayaklarının altındadır. Onun için tek bir gerçeklik vardır: Kendininki.

Delilik, iktidarının gitgide daha görünür hale geldiği bütün iletişim araçlarını kontrol eder. Üzerinde olabildiğince büyük bir karışıklılığın hüküm sürmesini sağladığı medya ve interneti geçelim, esas olan, yani gücün kalbi orası değildir. Karışıklık ve bilgisayar ortamına aktarım, teknolojik yeniden çevrim, her an yenilenen bilgisayarlar ve telefonlar, tabletlerin pabucunu dama atan tabletler, bu yürüyor ve uydular bununla yükümlü. En çetin ceviz arşiv, ansiklopedi, ezberdeki bilgi, başka bir deyişle bellek. Belleği ele geçirmek mutlak bir öncelik haline geldi.

Bu seller halindeki kopup gelişi bir tek Saint-Simon sezmiş, keşfetmiş, bu konuya herkesten önce o el atmış. Her şey onun gözlerinin önünde, o kontrol ediyor, kendine en küçük belirtide yankılanan müzikal bir beden inşa etmiş, o çevik iskeleti yaşayan ölülerin arasına sokuluveriyor. Deneyimi genetik ve kimyasal. Ona, *Karşıdeliliğin Elkitabı* adını verebilirdi.

Bugün salak ama azıcık anasının gözü bir genç evrensel bilgisiyle gözünüzü boyayabilir. Bağlantı kurar, tıklar, her şeyi bilir. Kâğıt sözlük ve ansiklopediler hantaldır, teknik görüntüleme başdöndürücü. Alfabetik sıralama ortadan kayboluyor, istek anında karşılanıyor. Bilginin birkaç kelimeyle özetlendiği maddeleri, konu başlıklarını kullanmak işte bu yüzden önemli.

Dikkat, bilgiler değişebilir. “Voltaire” girişini alın mesela. Daha düne kadar bu evrensel figür, Özgürlük ve İnsan Hakları’nın ateşli bir savunucusu olarak kutlanıyor, zamanının karanlıkçı zihniyetini alt ettiği için göklere çıkarılıyordu. Bugün, bir silgi darbesi: Karşıma “Voltaire: kadın düşmanı, eşcinsellik karşıtı ve antisemit” çıkıyor. Arkasından sırtınızı buz kestiren alıntılar geliyor. Eğer, o andan itibaren Voltaire’le ilgilenmeye ve aşırı hassasiyet kazanan konularda (kadınlar, eşcinseller, Yahudiler) yazdıklarını okumaya devam edersem, ben de anında tehlikeli bir sapık, faşist ve potansiyel terörist olarak fişleneceğim. Sakın bir şey sormayın, ek bilgi istediğinizi dile getirmeyin, yoksa delilik sizi teşhis eder.

Delilik hiçbir zaman düşünmez ama sabit fikirlidir. Ona göre tarih bir kötülüktür, iyiye döndürülmesi gereken büyük bir kötülük. Ne isim verilirse verilsin, bu iyilik zamanı yönetmelidir. Delilik saçmadır, cahildir, bildiğini tekrarlar durur, yakanızı bırakmaz ama hatalarını düzeltmek üzere ayarlanmıştır. Uzun zamandır itibardan düştüğü sanılan Tanrı, şaşırtıcı biçimde kendini toparlamıştır. Parçacıklar bilimi onu kanıtlıyor, adı da Bing Bang, kozmosun yaratılışında onu buluyoruz. Ama varlığının en açık kanıtı, size bunu söylemekten bıkmayacaklardır, ahlak duygusudur, yıldızlı manevi gökkubbe, ya da, hiç abartmıyoruz (ebedi çocuklara hitap ediliyor çünkü), manevi iç eğilim. Ters kanıtları çoğaltabilirsiniz, cinayetleri, kıyımları, her kademedeki yolsuzlukları, delilik size yukardan bakacak ve size mümkün olan dünyaların en iyisinde her

şeyin çok da fena gitmediğini tekrarlayacaktır. Karşı-deliliğiniz bu uçuk vizyona şiddetle karşıdır. Ama sakın olun, bu sonu gelmez konu hakkında sayısı dudak uçuklatan kitap ve dergileri yakmaya kalkmayın. Sağlık, turizm, spor, herkes için evlilik, suç gibi bin bir ürünün arasında size Tanrı'yı satma işini de üstlenecektir delilik. Eğer bir erkekseniz (ya da hâlâ bu isimle anılan biri), sigara dumanından kısırlaşan spermelerinizin sorumlusunun kendiniz olduğunu biliniz. Böyle yaparak çevrenizi yavaş yavaş öldüren ve gezegenin yasal tüketicilerinin sayısını azaltan sizsiniz. Gizli kamera ile evinizde kayda alındınız: Etrafınızda küçük yaşta masum çocuklar varken sigara içiyordunuz.

Elbette yalnız kalmamak ya da marjinalize olmamak için dikkat ediyorsunuz. Erkekli kadınlı delilerin dilini mükemmel konuşabiliyorsunuz. Hiçbir klişe size yabancı değil, bunları tam zamanında yerine oturtmayı biliyorsunuz, bu size *mantıklı* bir hava verecektir. Erkekli kadınlı deli dostlarınızla ilişkinizi sürdürüyorsunuz. Sizin karşı-deliliğinizden hoşlanmıyorlar ama nefret de etmiyorlar. Sizi kural tanımaz ama komik buluyorlar. Deliliğe yardım ediyorlar ama gönülsüzce. Size bağlı olmayı çok seviyorlar. Dolaşıyor, seyahat ediyor, ihtiyatla size anlamsızlıktan haberler getiriyorlar. Aslında en iyileri felaketlerden keyif buluyor, neşeliler. Siz etrafınızın daha çok kaçık ama neşeli kadınlarla sarılı olmasından çok hoşlanıyorsunuz.

Delilik yolculuğu zorluklar olmadan ya da fırtınasız ilerlemez. Akılsızlık sistemine kumanda etseniz ve deneyimli bir gemici olsanız da, gövdeniz gene de bir gövdedir ve kayabilir, hatta kaçık mürettebatı, safrayı, yani bizzat sizi boşaltmaya ikna etmek için geminin üzerinden aşabilir. Delilik intiharın avantajlarıyla gözünüzü boyar: Artık dert yok, tasa yok, acı yok, sıkıntılı ay sonları yok, *delilik yok*, ay altında küllerin derin uykusu, kurban halesi, gerçek zafer, nihayet. *Görünüşte* o kadar da delice olmayan bu fikir size çekici geliyor. Belki günün birinde kendinizi ona bırakacaksınız, ama bu *Elkitabı* buna karşı. Siz onu yalanlayıp tersinini söyleseniz de, onun gerçekliğinden pek bir şey eksilmeyecek.

Bazen delilik kendine nasıl olup da ona nüfuz ettiğinizi, onu hissettiğinizi, içerden incelediğinizi ve yara bere almadan tekrar dışarı

çıkabildiğini sorar. Onu bir an için şöyle bir yoklayıp geçen bir sorudur bu, uzun sürmez. O sürgü ve kilitlerinden, ağlarından, vericilerinden, haber merkezlerinden, yönetim konseylerinden, gizli servislerinden emindir. Hakkınızda (siz onu gözlemliyorsunuz) düzenli olarak anlamsız notlar elde eder. Deliliği kandırmaktan kolay bir şey yoktur: Doğal olmak ve sevdiğini gerçekten sevmek yeter.

Para, geniş çapta suçlu ama mantıklı görülüyordu. Artık herkes paranın deli olduğunu biliyor. Deli para bizzat genel deliliğin kanıtı. Siz onun ancak radyoaktif püskürtülerini hissediyorsunuz ama patlamalar denizlerin altında yirmi bin fersahta cereyan ediyor. Cayman Adaları'nda aslında neler olduğunu kimse bilmiyor, kıtaların kayması bu, bankizlerin erimesi, iklimdeki tuhaflıklar. Birkaç bankacı dostunuz var ("dost" abartılı oldu), zaman zaman size yavaş yavaş yaklaşan mahşeri, aşırılıktan boğulmayı anlatıyorlar. Kameralar gitgide yükselen sefaletle bağlandı, klavye delilerinin üst üste yığılan zenginliklerineyse asla. Hammaddelerin akışı hakkındaki bilgileriniz kısıtlı. Genel olarak petrolün, gazın, uyuşturucunun, fuhuşun nerelerden geçtiğinden haberiniz yok. Siz küçük arabanızla yetiniyorsunuz. Onu kırdı bir yola park ediyorsunuz, bir kuş size bakıyor, mest oluyorsunuz.

Lascaux Mağarası'ndaki tarihöncesi kardeşleriniz gölgede size eşlik ediyor. "Venüs"leri hakkında, heykellerden yola çıkarak söylenenler gerçeğe uymuyor. Gerçekte o kadınlar harikaydı, hafif nahifti, albenileri vardı. Yaptıkları o yoğun masajlar bütün bölgede nam salmıştı, erkekler av için bileklerine, parmaklarına, kollarına baktırmak üzere uzaklardan onları görmeye geliyorlardı. Çıkan çenenizi ya da omzunuzu el çabukluğuyla anında yerine takıyorlardı. Siz etrafı barbarlarla çevrili medenileşmiş birisiniz; onlardan bahseden bir tek siz varsınız, delilik onlardan bihaber. Bırakın da şu silekse bir dokunayım: Birden bir güç dalgası müzik gibi beni sarıyor. Duvardaki dağkeçilerini, aslanları, geyikleri, atları, şükreden el çıkartmalarını ama en çok da o harika kadınları ve vulvalarını, hayvani savaşçıları yoğurmakta olan işini bilir eklemlerini duyuyorum. Ben oradan geliyorum. Ada oradan geliyorum.

Bazı deli erkeklere, bazı deli kadınlara samimiyetle üzülüyor, acıyorsunuz. Epeyce bir yolculuk ettikten sonra bakıyorsunuz ki, sorunu enine boyuna incelemiştir, karşı-deliliğiniz derinleşiyor ve sürekli hale geliyor. Bu sizin koleksiyonunuzun en güzel örneklerini ziyaret etmenizi engellemiyor. Evrilmeler, başkalaşımalar fark ediyor musunuz? Hayır, delilik sabittir. Film değişir ama konular, performanslar, aktris ve aktörlerin sırtışları değişmez. Baskın renk siyahtır. Delilik kıskançtır, meyus ve karanlıktır.

Cehennemde yeni bir tur daha mı? Neden olmasın, karşı-deliliğinizin, gölgeler ülkesinde dayanıp dayanamayacağını görürüz. İşte o uğursuz geniş ova. Oyuna hazırlanıyorsunuz, konuşuyor, zırvallıyor, ahkam kesiyor, cilveler yapıyorsunuz. Bazen deliler sizinle aynı fikirdeymiş gibi yapıyor ama sizin bütün söylemlerinizi, hatta sesinizi onları tiksindiriyor. Tutarlı bir akıl yürütme onlar için bir hakaret, büyük bir acı. Deli filozoflarla ya da üniversite öğretim üyeleriyle karşılaşıyorsunuz, sonuçta siz onlar için bir amatörsünüz sadece. Düşünmeye izin yok size, düşünmeyip onları dinlemek de size çok zaman kaybettiriyor. Deli kadınlar bazen daha eğlenceli oluyor ve siz arada bir tanımadığınız dairelerde, hatta lüks otel süitlerinde uyanıyorsunuz. Mekânın yıldızı size yedi tül dansı yapıyor, üzerinize atlıyor, inliyor, haykırıyor, kendinden geçiyor. Yavaş yavaş ortadan kaybolmanız gereken an yaklaşıyor. *Kaybolmak*, ne güzel kelime. Siz bir görünüp bir kaybolan bir eksiltisiniz, aranın soğuması kesin.

Kadınlar her zaman aralıksız kendilerinden bahsederler. Gevşemek için sözü alın ve bir daha da bırakmayın, kendi kendinize konuşun. Ne bileyim, en son okuduklarınızın en çetini, en çetrefillisi hakkında, konuşma sırasında uydurduğunuz yorumları da katarak ahkâm kesin. Karşı durulmaz bir yazar önereyim size: Heidegger. Siz elbette eski Yunanca'dan başlayarak, tanrıça-gerçeklikle nasıl

karşılaşılabileceğini anlatmaktayken, yanınızdaki histerik arkadaşınızın çocuklar gibi güzel güzel ve mışıl mışıl uykuya daldığını görebilirsiniz. Ayaklarınızın ucuna basa basa onu terk etmenin tam zamanıdır. Arkadaşınız, bu kadar etkili bir uyku hapi olduğunuz için kızmayacaktır size.

İhtiyatlı davranıp internette Heidegger başlığını giriyorum. Kısa ve öz olduğunu görüyorum (Voltaire'inkinden beter): "Nazi filozof". Deli kadın dostlarınızın bu kuşkulu düşünürün gerçek kimliği hakkında en küçük bir fikirleri yok ama ertesi gün, medyanın deli takımındaki tanıklarından birine sorular soracaklardır. Sizin kaçak çapkın tabiatınız hakkında bilgilendirileceklerdir. "Bana da öyle gelmişti: adam deli." Sizin için harika bir şey bu: Karşı-deliliğiniz sizi normal gösterecektir, yani deli. Siz yine de bu sihirli iksiri fazla kaçırmayın. Konu ne deliliği *provoke* etmek, ne de adınızı egzantriğe çıkartmak.

Ancak, "Varlık olmaktır, Hiçlik olmamaktır" temasından esinlenen çeşitlemelerinizin sinema sanatçıları, televizyon ve moda starları, şarkıcı ve dansçılar gibi kurşun işlemez narsistik kişilik bozuklukları üzerinde tartışılmaz bir etkisi olduğu da açıktır. Eğer bir doz yetmiyorsa, biraz *hiçlik* ekleyin, etkisini göreceksiniz: Esnemeler, topluca rehavet, en âla kimyanın yapabileceği bir içi geçme hali. Psikanalize gerek yok, hiçlik yeter.

Eğer hastalıktan, ölümden, matemden, duygusal sorunlardan, uykusuzluklardan bahsederseniz, bu kadınlar sizi saatlerce dinleyebilirler. Felakete karşı büyük saygıları vardır, romantiktirler, geçmiş zamanın izindedirler, en küçük mutsuz aşk hikâyesi onları heyecanlandırır. Hetero iseniz, canınızı yakan bir acıyı anlatmak dışında asla başka bir kadının adını anmayın. Yapabilirsiniz eğer, en etkili numara, yolunu şaşırmış bir homoseksüelmiş gibi davranmaktan ibarettir. Proust'u ayrıntılarıyla bilmenize gerek yoktur, adını anmak pasaportunuz olacaktır. Ondan bahsedildiğini duymuşlardır, güvenilebilecek bir yazardır o. Zorlanmanız gerekse bile, esrik bir hava takının. Dikkat, siz neresinden bakılırsa bakılsın, bir porselen dükkânındaki bir fiilsiniz. Deliliğin porselene karşı özel bir sevgisi vardır. Fil konusuna gelince, fildişi kaçakçılığı yeniden başladı.

Proleter kadın size gülümser ama dikkatli olun. Nasıl giyinmiş olursanız olun, siz onun için ağzınızda üç gümüş kaşıkla doğmuşsunuzdur, on kilometre öteden, burnu büyük burjuva kokarsınız. O sizin konfor içinde yaşayan aileniz tarafından iliğine kadar sömürülen büyükbabasının ve babasının öcünü almayı kendine bir borç bilir. Hiçbir şey bunu değiştiremez, siz peşinen hüküm yemiş durumdasınızdır. Onu baştan çıkarmaya çalışmayın, sınıfının verdiği kurbanlara ihanet etmeyecektir.

“Alt sınıftan” deli kadında bu ruh yüceliği yoktur. Onun her şeye hakkı vardır, milim milim dorukları ister. Bir kaderi olduğundan emindir ve bazen onu elde eder. Onun için siz anlaşılmazsınızdır: Sosyal basamaklarda yükselecek yerde, kayıtsızca aşağı iniyor gibisinizdir, avantajlarınızı kullanmıyorsunuzdur. Sizi eğlendirici bulur ama sizi küçümser. Sizinle eline ne geçecektir? Hiç.

Küçük burjuva erkeği, küçük burjuva kadını, o da ayrı bir hikâyesidir. Alt sınıf kökenliler ilerici değildir, hatta her şeye hazır oldukları için, faşist bile olabilirler. Küçük burjuva da öyledir ama daha nadir olarak. Küçük burjuva insanı özellikle Fransa’da devlet idaresi, devlet kurumları, ulusal eğitim, kısaca Cumhuriyet tarafından denetim altına alınmış, çapsız ve uysal biridir. İlke olarak sosyalistlere oy verir. Küçük burjuva kadını daha tehlikelidir, özellikle ressam, sinemacı, şarkıcı, vesaire gibi “havalı” takımından bir küçük burjuva erkeğiyle görüşüyorsa. Onun kanını emer, onu aşar, aşırılıkta onu yaya bırakır, onun kadar içer, ondan âlâ ve ondan daha sıkı bir şekilde uyuşturucu alır. Bütün bu etkinlikler denetlenip şöyle ya da böyle parasal açıdan desteklendiğinden, var olan iktidarın korkacak pek bir şeyi yoktur.

Delilik yüksek sesle tersini söylese de, düzeni geri getirecek düzensizliği, normalliği katmerlendirecek anormallikleri, fazladan sahte bir bahane geliştiren hezeyanları sever. Azılı bir terorist olan delilik, terörün peşindedir ama amacı onu daha da vahim hale getirmektir, yangına körükle giden itfaiyecilik onun işidir. Yolsuzlukla pek bir barışıktır, gerektiğinde göz yummasını bilir ama bir yandan da ahlak dersi vermeye devam eder. Delilik böyledir işte: Terside yüzü gibidir. Yüzden terse, sayılamayacak kadar ara tonlar kaynaşır.

Kadın ve erkek öğretmenlerinizin deliliği sizi küçücük yaşınızdan itibaren sadizm ve o çorak bedenlerdeki irade gücü hakkında bilgi sahibi yaptı. Daha sonra, bazıları ünlü olan üniversite öğretim üyeleriyle tanıştınız. Bunlar deliliklerini olabildiğince çok sayıda cahile aktarmaktan haz duyar, hiç durmadan birincilik için mücadele ederler. Fransa bir profesörler cumhuriyetidir, malum. Dergiler üç ayda bir “düşünce ustaları”, “önemli düşünürler”, umut verenler, sırasını bekleyen yeni kuşak düşünürler sınıflandırmalarıyla bunu size hatırlatır. “Entelektüeller”, içinde kıran kırana bir rekabetin hüküm sürdüğü büyük bir parti oluşturur. Her biri geçmiş, bugün, gelecek, mutluluk, mutsuzluk, Tanrı, İyi ve Kötü hakkında saygıyla sorguya çekilir. Her üç yılda bir starlar birbirini izler, genelde sağduyuları açıklığıyla çarpıcıdır. Artık beklenmeyen ölülerin, durmuş oturmuş ihtiyaçların, bitki çayı üreticilerinin yok yere ödüllendirildiği de olur. Her yerde olduğu gibi burada da fotoğraf önemlidir. Suratını yüz defa gördüğünüz bir düşünür bin eder. En büyüklerle eşdeğerdir, Platon, Aristoteles, Descartes, Kant, Hegel, Dupont’la.

Kadın eğitimcinin gözü üzerinizdedir. Zaman zaman gelip, bildiğini sandığı şeyler ve paylaştığı kendi görüşü hakkında sizi sorguya çeker. Fikrinin takipçisidir, sıkı sıkı tutunur ona, bu onun tezidir. Onu hiçbir yere varmayacak bir yola saptırmayı hiç denemeyin. Hele kelime oyunlarına hiç girmeyin. Onun kendi tercihleri ve referansları vardır, bütün dipnotları çoktan yazılmıştır, zikredilecek ve unutulacak isimler için içselleştirdiği bir radarı vardır. Mesafelidir, biraz asık suratlıdır, normal deliliği taklit ediyor olmanızın samimiyetinden kuşkulandır. 18. yüzyıla olan tutkunuzu belli edin: Sizinle ilgilenmeyi bırakacaktır.

Kadın psikanalist çekicidir, hele bir de güzelse (nadiren de olsa vardır öylesi). Alın işte bir tane, çok alımlı. Yerinde sorular soruyor, cevaplarınız onu düşündürüyor. Hafifçe açılmış dekoltesi başınızı

döndürüyor, ince bir şehvetin olanaklarını seziyorsunuz. Ama ne oluyor? Kadın melankolik. Gözlerinden hakkınızdaki bütün klinik varsayımların akıp gittiğini görüyorsunuz: Şizofren mi? Paranoyak mı? Sapık mı? Takıntılı nevrozlu mu? Borderline mi? Hepsi, hepsi, artı tanımlanmayan bir şeyler daha. Ona hayatı iyi tarafından alması için yardım etmek isterdiniz ama bu başlı başına bir yeniden eğitim olurdu. Kadının neşesi kaçtı. Yazık, ondan hoşlanıyordunuz.

Delilik sizi itekler ya da bekletir. Para beklemez, acelesi vardır, kırar geçirir. Bekleme demişken, Paris'te bir belediyeye gidip kimliğinizi ya da pasaportunuzu yeniletmeyi bir deneyin. Tıklım tıklım koridorlar, işi başından aşmış memurlar, bezgin bir kalabalık. Parmak izlerinizle yeniden müşerref oluyorsunuz. Sigara içerek sıranızı beklediğiniz avluda, karşınızda dikdörtgen biçiminde büyük bir taş blok var, üzerine aşağıdaki yazı kazınmış:

PARİS XIV. İDARİ BÖLGESİ
[FRANSA İÇİN ÖLEN]
ÇOCUKLARINA

Vatanın ölümsüz nefesini yaratan
Kahramanlarımızın son nefesidir

Bu tumturaklı sözler aklınıza hemen cumhuriyetin zafer marşını getirir: “Bir Fransız onun için yaşamalı, onun için bir Fransız ölmeli.” Oldu, içinizden o müzik yükseliyor, “pis bir kan kırlarımızda boğuluyor”, vesaire. Panthéon'daki vecizeyi düşünmemek imkânsız: “Büyük adamlara, vatan minnettardır” (bir karara varıp şu mendebur Voltaire'in kalıntılarını o kutsal mekândan kaldırmak lazımdı). İçinizden aptalca bir saygısızlık uydurmak geldi: “Küçük kadınlara, anavatan kindardır”. Hatta bir değişikliğe gidip, üç temel düsturun dörde çıkarılması önerisinde bile bulundunuz siz: “Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik, Analık”. Neyse, tamam, ben kimlik belgelerimi alıp kaçayım.

“Onun için ölen çocuklarının son nefesleri” sayesinde nefes aldığını iddia eden bu vatan karşısında düşüncelere kapılıyorsunuz. Bir vatan evladı daima “çoktan ölmüş” mü sayılır? Bir nefes elde

etmek için son nefesleri kayda almak düşünölmüş müdür? Biliyorum: Askerlik karnemi kontrol edebilirsiniz, “ağır şizoit teşhisiyle çürüğe çıkarılmıştır”. Fransa’nın doğusunda, bir açlık grevinin ve inatçı bir suskunluğun ardından elde ettiğim bu diplomamla çok gurur duyuyorum. Kar yağıyordu.

Tam üstüne, kadın erkek en sevdiğiniz delillerle bir araya geliyorsunuz, gazetecilerle. Orada kışla falan yok, ateşsiz silahlarla kadınlı erkekli onlar ve siz. Radyoda ya da televizyonda kendinizi ifade etmek için üç dakikanız var. Kadın ya da erkek sunucu sizin anlattıklarınızı dinlemiyor ve saate bakıyor. Sadece “ben falanca-yım” demek için on saniye çok fazla para. Ünlü sunucu stüdyonun idaresini elinden almanızdan korkuyor, siz hariç herkesi konuşturuyor, üstelik sizi en son konuşturuyor. Her şey çabuk geliyor, çok çabuk, sıradaki, iyi geceler, yarın görüşmek üzere. Cezasız kalan hatalardan geçilmeyen yazılı basında, okunaksız bir bulamaç halinde elinize verilen görüşmelerinizi siz yeniden yazmak zorundasınız. Oysa, aletlere, mikrofonlara, kameralara güveniyorsunuz, teknikten anlıyorsunuz. Her şeyi bozan teknik değil, insanlar. İnsanların aletlerine layık olduğu çok nadir, aletlerinin yanında şöyle ya da böyle işe yaramaz protezlere dönüşüyorlar. Çağın özelliği.

Delilik çoğalıyor, yazarlar örneği bunun kanıtı. Her sonbahar yeni “edebiyat” yılının açılışında 600 ya da daha fazla roman yayınevlerini tıka basa dolduruyor. Ağzınız alışmış, “yazar” diyorsunuz, havaya uymak için hemen “kadın yazarlar” ya da “kadın edebiyatçılar” diye eklemeniz gerekiyor. Mücadele kıran kırana, ancak iki ya da üç kitap aradan sıyrılıyor. Mesleğiniz (denebilirse) her hafta en az on müsvedde okumaktan ibaret olunca, yazarları, kadın yazarları, kadın edebiyatçıları seviyorsunuz. Birkaç yarım sayfaya göz attıktan sonra, işe yaramaz olduğunu, dolayısıyla malum ibareyle geri gönderilmesi gerekenler arasında sınıflandırılması gerektiğini söyleyerek asistanınızı şoke ediyorsunuz. Asistanınız insan, siz değilsiniz. Konservatuarda profesörsünüz, bir delikanlı ya da bir kız piyanonun başına oturuyor, şöyle bir dinliyorsunuz, sıradaki. Bir tuşesi var mıydı, bir sesi? Hayır. Hantallıklar, yapmacıklıklar, kestirmeden gitmeler, geçirtiler, yanlış notalar. Kendinizden nasıl bu kadar emin olabilirsiniz? Bilmiyorum ama üç ayımı burada

geçirecek değilim. Asistanımı severim, ona gaddar bir köle tüccarı, elinin tersiyle bütün hayatları, heyecanları, ürperişleri, gevezelikleri silip atan bir nevi sadist canavar gibi görüldüğüm için üzgünüm. Böylesine yanlış hayalleri kim yüreklendirmek ister? Ben değil. Bu arada, şunu da belirtmek lazım ki, Fransa kendilerini yazmaktan alamayan kişiler konusunda dünya rekorunu elinde tutuyor.

Delilik topluca anar, karşı-delilik hatırlar. Delilik, hatırlamayı zorla görev haline getirmek ister, karşı-delilik kendine geniş unutuş dilimleri tanır. Oh, karşı-delilik binlerce şeyi hatırlar, bin yaşındaymış kadar hatırası vardır, on bin yaşındaymış kadar, ama bunlar belli vakalardır, kelimelerdir, durumlardır, renkler tonlardır, alt edilmez tuhaflıklardır. Karşı-delilik kolektif hafızaya inanmaz. Onun somut deneyimleri vardır, o kadar. Delilik bedenleri fotoğraflar gibi siler, karşı-delilik ruhları ortaya çıkarır. Gizlenmesi daha iyi olacak bu refleks onu gizliden gizliye kuşkulu kılar. Birleştirici çabalarınıza rağmen, deliliğe kendininkinden başka bir hafıza edindirmekten umudunuzu kesin: O kendininkine sıkı sıkı yapışmıştır. Oysa, karşı-delilerin dudaklarında bir gülümsemeyle son nefeslerini verdiği görülmüştür.

Paris'te yaz kış her sabah otobüsümü beklerken, karşımdaki gri duvarın üstünde, her zaman kapalı duran iki kepenk arasına kazınmış şu plaketi görürüm:

FONTENAY-AUX-ROSES MÜFREZESİ'NDEN
FİK ASTSUBAY

JEAN LAVAUD

25 AĞUSTOS 1944'TE
31 YAŞINDAYKEN
BURADA KAHRAMANCA ÖLDÜ

Fransız İç Kuvvetleri'ne mensup bu astsubayın Paris'in kurtuluşu sırasında bir yaz günü "kahramanca öldüğü" bu bina, leş gibi kirli perdeleri olan tek pencere dışında terk edilmiş durumda. Zaman zaman plaketin kenarına çabucak soluveren bir buket çiçek ilâştiriyor. Görünüşe bakılırsa şimdi Fontenay-aux-Roses'da bir nükleer araştırma merkezi var. Sabahın erken saatlerinde yağmur yağsın yağmasın, burada benimle Lavaud'dan başka kimse olmuyor.

Delilik komplo kurar, karşı-delilik yükümlülükleri bozar. "Siyasi hayatı" gözünüzün önüne getirin, ağlarını ve gizli kapaklı görüşmelerini. Onlar gizli saklılığa çok meraklıdırlar, fısıldaşmalarını buradan duyarsınız, zavallılar. Seçilmek, bir daha seçilmek, sandalye işgal etmek, kürsüde bir sesleri olduğuna seçmeni ikna etmek, güven vermek, vaat etmek, çaktırmadan fikir değiştirmek lazımdır. Yüksek düzeydeki bu spor para ister, cerahatli cerahatsiz "iş" patlamaları bu yüzdendir. Tonlarca dolar kaldırmadan Birleşik Devletler başkanı olmayı bir deneyin bakalım. Bu işle-yiş ahlaksızlık mıdır? Tersine. Para özgürlüğün, demokrasinin gerçekliğini söyler, o gerçeklik olmasaydı dünya kelimenin tam

anlamıyla delilikten ibaret olurdu. O halde her şey, mümkün olan delilikler içinde en iyisi için.

Karşı-deliliğin delilikten daha güçlü olduğunun kanıtı, kendinizi özgür bir doğada her an özgür hissetmenizdir. Manzaralar, okyanus, kuşlar bedavadır. Jean Lavaud sokağın karşısından gelir, elimi sıkar ve bir sigara yakar. Delilik hiçbir şey görmez, o çalışır durur. Olsa olsa, bir film seyrederek ağaçlar ve çiçekler gördüğünü sanır. Deniz onun için ancak içinde yüzüyorsa vardır ama su da-ima banyo küvetinin ya da yüzme havuzunun büyütülmüşünden başka bir şey değildir. Kadın erkek yüzücüler ne düşünür? Daha sonra kulüpte verilecek kokteylleri, beklenen davetlileri, akşam yemeklerini. Karı koca ve çocuklar plajın beynini işgal ederler. Aileler güneşte birbirlerinden nefret eder, sonraki evliliklerden ya da eşcinsel ebeveynlerden oluşan aileler de dahil. Burada da, fotoğrafsız olunmuyor. Sırf kendiniz için binlerce harika fotoğraf biriktiriyorsunuz. Çok uzun zaman önce (özellikle Venedik'te) kartpostallar biriktirirdiniz, şimdi artık bulunmuyor, artık turistik gerekliliği kalmayan kartlar. Fotoğrafçılar biraz hareket yaratırlardı. Artık bitti, artık satılmıyor.

Delilik avarelikten, tembellikten, gürültülü büyük toplantılar değilse eğer, eğlencelerden nefret eder. Sloganlara, bando mızıkaya, hak taleplerine, geçit halinde uzun yürüyüşlere, tıklım tıklım tatillere, çıgıllıklara, trafik tıkanıklıklarına bayılır. Tatil günlerinin, fi tarihinden kalma nedenler yüzünden çok fazla olduğunu düşünür. Kapitalist protestanlar erkeği kadınıyla azizleri (bu kelimeler de anlama geliyor?) kaldırmışlardı, laiklik ve eşitlikte ise şimdi daha da ileri gitmek söz konusu. Artık kimsenin bir şey anlamadığı şu acayip şeylerin ne anlama geldiğini bana açıkla mısınız? Paskalya? Pentekost? Ascensionis? Assumptionis? Tamam, Noel (ticaret) ve Azizler günü (ölüler) kalabilir. Gerisi lüzumsuz, çok eskilerde kalmış, Paskalya'ya da "bahar bayramı" denilebilir. Bu kadar saçmalık yeter! Buna karşılık, başka dinlerin bayramlarına dokunmayın, çünkü bütün dinler aynı ölçüde değerlidir. Ve sakın ola sünnet ya da kurban âdeti hakkında kuşkulandırmayı aklınızdan geçirmeyin. Kuşkularınız mı var? O halde siz Voltaire gibi antisemit ve İslam karşıtısiniz.

Time is money, delilik kükrüyor. Karşı-delilik ise ağırdan alıyor. Ne için? Hiçbir şey için. Gül nedeni olmaksızın güldür, çiçek açtığı için çiçek açar, beni görsünler diye bir derdi yoktur. Aman canım, bilmem ne bahçe park felsefesi yapmaya gelmedik şuraya. Bahçeler ve parklar kamuya açıktır, pusetlere ve aile annelerine ayrılmıştır. Pazar öğleden sonra tepe sersemi olmuş bir halde lando tipi pusetini itmekte olan bir baba, işte ilerleme, eşitlik, hümanizm, *üzerinde düşünülüp taşınılmış* normal delilik.

Dikkat, şakası yok: Siz herkes için evliliği, yani, tabii ki aşk adına kadın erkek herkes için sersemliği geniş biçimde onaylıyorsunuz. Yine aşk adına, çocukların imal edilmesinde, evlatlık alınmasında bir sakınca görmüyorsunuz. Tıbbi müdahaleyle üreme (çoktan eski hikâye) size ayın üzerinde atılan pozitif bir adım, para karşılığı da olsa taşıyıcı annelik, insanlık için duyulan sevginin bir kanıtı gibi geliyor. Hiç korkmayın, her şey gitgide daha sakın, gizlilik içinde, kaçamak, özenli olacak, tıpkı aşk dolu bir ötanazi gibi. Doğun, doğurtun, doğanla meşgul olun, işe yarayın, susun, ölün.

Üç yaşında küçük bir oğlan çocuğu bir gün kendisini yetiştiren Amerikalı iri kıyım lezbiyen çifte resmen açıklar: “Ben kızım”. Mucize, çocuk her şeyi anlamış. Bu yeni mesih, söylediğinde ayak direr, psikiyatrlar onu kutlar, heyecan verici seçimine, kaderine doğru yönlendirilmelidir o. On bir yaşına geldiğinde, nahoş bir erkeksiliği önlemek için hormon tedavisi görmeye hak kazanacaktır. Henüz açık açık bir hadım etmeden bahsedilmemektedir ama herkes penisin ve yapabileceklerinin uygarlığı yıkan bir unsur, bir nevi parazit olarak kaldığını bilmektedir. Bu lezbiyen çift avangard eğilimlidir. İkisi de erkek olan anne babasının karşısında “Ben oğlanım!” diye bağırarak küçük kız beklenir. Arkasından, kesme çıkarma değil ama nakil gelecektir. Her halükârda, araştırmalar bir noktada birleşiyor: Sadece iki cinsiyet yoktur, yüzlerce cinsiyet vardır ve gelecek, binlerce yıllık yalanların ardından bütün karmaşıklıklara alabildiğine açıktır.

Şimdilik, size *bir şey karşıtı* imişsiniz gibi davranmalarından kaçınıyorsunuz. “Eşcinsellik” karşıtı olmak ciddi ve yaygın bir suçlama, yasalarla cezalandırılan bir suç haline geldi. Siz kendinizi *karşıt*

hissetmiyorsunuz, yani sizinkinden farklı mahrem davranışlar karşısında dehşete kapılmıyorsunuz. Hem zaten, iyi bilgi aldıysam, sizin davranışlarınız bilinen hiçbir grupla bağdaşmıyormuş (ama bu aramızda kalacak). Yoksa siz türünüzün tek örneği misiniz? Eee o zaman, bu sizin karşı-deliliğinizin bir kanıtı işte.

Ceset Fabrikası

Görüyorum ki, akşamları *La Riviera*'da o rüya gibi kızıl günbatımlarının ardından yazdığım karşı-delilik tasvirimden ikna olmamış gibisiniz. Bu durumda, aşağıda yazılanların *gerçek ve kanıtlanmış* olduğu konusunda sizi uyarak, daha güçlü yöntemler kullanmalıyım. Bakın, kolayca okunuyor ve yakışan başlık da *Ceset Fabrikası*.

İnsandan alınan vücut dokularının ticarileşmesi konusunda titiz bir araştırma yapılmış, diş protezleri, kırıklık giderici kremler, kemik nakilleri, meme ve penis protezleri. İnsanoğlu bir meta ve bütün organları dolara çevrilebiliyor. Özel işlemden geçirip değerlendirme alanındaki en büyük fabrika, ne tuhaftır Almanya'da. Başlıca satıcı ülkeler eski komünist Doğu bloku ülkeleri arasında bulunuyor: Ukrayna, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Rusya, Bulgaristan, Letonya, Macaristan, Slovakya.

Bu dudak uçuklatan ama sakın dönüşüm büyük bir tırmanış halinde. İnsan kadvralarını hammadde olarak kullanan bu şirketlerin borsada işlem gören hisse senetlerini satın alabilirsiniz. Birleşik Devletler bu alanda en büyük pazar ve en büyük tedarikçi, çünkü her yıl satılan insan dokularından elde edilen ürünlerin 2 milyon dolayında olduğu hesaplanıyor, bu rakam on yıl içinde iki katına çıktı ve karşı durulmaz yükselişine devam ediyor.

Körsünüz, kornea nakli sayesinde görebilirsiniz. Felç oldunuz ama diz onarımlarında kullanılan tendon ve bağlar sayesinde yeniden yürüyebilirsiniz. Bilim, tıpkı Tanrı gibi mucizeler yaratıyor ama özellikle *taze cesetler* sayesinde kazanç muazzam. Bu yüzden orada burada, uzmanların "insan artığı" dedikleri, yeniden kullanılabilir bütün parçaları alınmış cesetlerle dolu depolar ya da morglar bulunuyor. Bu oyunu örtbas etmek amacıyla, cesetlerden çekip alınan kemik ve kasların yerine tahta parçaları ya da paçavralar konuyor. *Paçavracılar* servet kazanıyor.

Slovakya Almanya'ya ceset dokusu ihraç ediyor, Almanlar bunları Güney Kore ve Birleşik Devletler'e ihraç ediyor, Güney Koreliler Meksika'ya gönderiyor, Birleşik Devletler otuzdan fazla ülkeye satıyor. Avrupa Birliği'nde, Çin'de, Kanada'da, Tayland'da, Hindistan'da, Güney Afrika'da, Brezilya'da, Avustralya'da, Yeni Zelanda'da insan kaynaklı işlenmiş ürünlerin dağıtıcıları bulunuyor. Bazı dağıtımcılar, çokuluslu multilyarder ilaç sanayi şirketlerinin şubeleri. Küreselleşen cesetler, yoğun trafik, kesin gizlilik, hikâyenin soğukluğu.

Bir gözlemcinin şakayla söylediği gibi: “İnsan vücudundan elde edilen maddeler üzerinde, sebze ve meyvelerdeki kadar denetim yok.” Kâr meselesine gelince, patolojik bir durumu olmayan (ama nasıl emin olabilirsiniz?) tek bir ceset 80.000-200.000 dolar, yani 65.000-164.000 avro getirebilir. Bir sözleşme imzalanırken editörünüzün sizi müstakbel bir kadavra olarak değerlendirerek tarafınıza ödemesi gereken avanstır bu. ABD'de basit bir kadavra toplayıcısının kazancı, hastanelerdeki, ceset depoları ya da morglardaki bağlantıları sayesinde topladığı her ceset karşılığında 10.000 dolara kadar yükselebilir. Cenaze evleri potansiyel donörleri belirlemek için aracılık rolünü üstlenebilirler. Ödeme karşılığında bir devlet hastanesinin doku alım hizmetlerinden de yararlanılabiliyor. Tıpkı herhangi bir yerdeki bir sağlık bakanının ilaç laboratuvarlarıyla İsviçre'deki hesaplarını kabartabilmesi gibi, organ nakli uygulayan bazı cerrahlar da aynı anda imalatçı nezdinde danışman olarak çalışabiliyor. Tıp alanında faaliyet gösteren kartellerden biri 2011'de 169 milyon dolarlık bir ciro karşılığında vergisiz 11,6 milyon dolarlık bir kâr elde etti.

Deri ve kemikler dudakları şişirmek, penisin boyunu büyütme ya da kırıksıklıkları gidermekte kozmetik endüstrisinde çok talep görüyor. İşte eskimiş ama bir anda bütün zalimliğiyle kendini gösteren bir deyim bütün anlamını kazandıran şey: *Ölüm öpücüğü*. Gerçekten de şu etli butlu, Marilyn tarzı sarışın, ağzınızda tuhaf bir tat bırakıyor.

Cesetlerin üzerinden alınarak yerleri cenaze töreninden önce plastik tüplerle doldurulan kemiklere gelince, bunlar parçalara ayrı-

lıyor, vida ve civatalarla şekillendirilerek ortopedide ve dişçilikte onlarca kullanım alanı buluyor. Ya da öğütölüp kimyasal ürünlerle harmanlanarak, yapay yapıştırıcılara göre çok daha üstün kalitede olduğu için övölen cerrahi yapıştırıcılar elde ediliyor. Size insanın fena halde *yapışkan* olabileceğı söylenmiş miydi! Uzmanlaşmış çevrelerde, en fazla aranan yapıştırıcının çok hoş bir adı var: “Stalin”. Uzman buluşu.

Şu yeni türden konsorsiyumlardan birinde çalışan bir görevli hiçbir rahatsızlık duymadan şöyle diyor:

“Aslında bizim kadavralara yaptığımız şey son derece fiziksel bir şey, hatta kimileri son derece grotesk bir şey de diyebilir. Kollardan kemikleri çıkarıyoruz. Bacaklardan kemikleri çıkarıyoruz. Göğsü açıyor ve kapakçıklara erişmek için kalbi çıkarıyoruz. Derinin altındaki damarları çekiyoruz.”

Bu komedi aynı zamanda bir spor da. Özene bezene temizlenip dezenfekte edilen (emin misiniz?) tendonlar olduğu gibi atletlere naklediliyor ki yarışa devam edebilsinler. İyi koşular, aslanlarım! Olimpiyatlarda zafer!

İdam edilip (enseye bir kurşun) apar topar işleminden geçirme hastanesine nakledilen idam mahkûmlarına eşlik ede ede sonunda patlayan duyarlı bir Çinli yaşadıklarını anlatmış: “Artık kusacak hale gelmiştim” demiş. Kusması çok uzun zaman almış.

Delilik vücut imal eder, kadavraları dönüşümden geçirir. Embriyolar ve kök hücreler artık her yerden temin edilebiliyor. Hastanede doğuyor, hastanede ölüyorsunuz, insanın etkinliğini “büyük bir deliler hastanesine” benzeten ilk siz değilsiniz. Aynı yazar ısrar ediyor: “Kaçınılmaz olarak insanlar o kadar deli ki, deli olmamak, başka türden bir delilikle deli olmak demek olurdu.” Bu “başka türden delilik ” elbette karşı-delilik değil. Her şey sırasıyla geldiğinden, burada temel bir keşfe tanıklık ediyorsunuz. Kendinize iyi bakın ve otoyolda ciddi bir trafik kazasına uğramaktan sakının: Kimi ambulansçılar özeldir ve kliniklerde taze ve tercihen hâlâ seyiren *ölü* talebi istikrarını korur.

Kasaplık

Bilgi seller halinde dolaşıma giriyor ve kendi kendini imha ediyor, asla bir düşüncenin ürünü değil, laf kalabalığı halinde “politik” yorumlarla aralıksız şişiriliyor. Önemsiz bir haber ya da adi bir vaka, profesyonel sosyologların on ciltlik yapıtlarından çok daha fazla düşünce içerebiliyor. Kulak verin, genel ilgisizliği dikkatle dinleyin. Ceset fabrikalarından sonra işte şimdi de kafayı seksle bozmanın fabrikaları. Bu fabrikaların yeni teknikleri var. Bir bakalım.

Bir dergi size gururla ilan ediyor: Boş sözlerle vakit harcamaksızın bir partner bulmak için G+++’den her gün karşılıklı 7 milyon mesaj gönderiliyor. Bu mesajlaşmalar eşcinseller ve her iki cinsiyetle de ilişki kuranların buluşmasını kolaylaştırmak için coğrafi uygulamayı kapsıyor. ABD’de 1,5 milyon abone, Büyük Britanya’da 560.000, Fransa’da 200.000’i Paris’te olmak üzere 260.000. Bu sadece bir başlangıç. Mesajlar, fotoğraflar, taraflara en yakın yer, anında memnuniyet. Bu enstantane küresel süpermarketin kurucusu 35 yaşında, İsrail’de doğmuş, 3 yaşındayken ailesiyle birlikte New York’a göç etmiş. Buluşu büyük ilgi görüyor. Coşkulu bir abone, kullanıcının “savanada etrafını çepeçevre saran avlarını gören bir hayvana benzediğini” söylüyor.

Onun kadar incelikli olmayan başkaları, “fast food”tan, hatta bir kasap dükkânından dem vuruyor. Burada konu, “erkek erkeğe eğlenmek için” evine iki adım ötede partnerler bulmak. New York’tan istenen bilgiler Paris’in ya da banliyösünün, artık “savana”ya dönüşen herhangi bir bölgesine ulaşabiliyor. Bir kullanıcı, saatlerce konuşmaktan nefret ettiğini söylüyor. “Çabucak tüketmeye ve yüzeysellikte kalmaya ihtiyacım var... Bu sistemin mekanik bir yanı var ve bu da işleri basitleştiriyor. Bu da kuşkusuz toplumumuzdaki evrimleşmeye ve insanlar arasındaki ilişkilere denk düşüyor.”

Akıllı telefon bu işlerde kral. “Ateşli bir cinsel hayat hayali herkesin erişebileceği bir şey oluyor... Klasik karşılıklı ilişki alışkanlığı kayboluyor... Artık bu bir alışkanlık haline geliyor, ortalıkta dolaşılıyor, telefonunu alıyor, bir mesaj çekiyorsun, üç mesaj birden geliyor. Bu egonu okşuyor. İnsanlar asosyalleşiyor, her an telefonlarıyla meşguller... Bu tıpkı bir uyuşturucu gibi, bırakmak istiyorum ama yapamıyorum... Kendini yalnız hissediyorsun, boş veriyor, devam ediyorsun. Bir ilişkinin yaratılması ve korunmasında zor olan her şeyin içi boşaltılmış... Ben de hepsini istiyorum, hemen!.. Buluşma bir sonraki otoparkta, işte oldu.”

Uyuşturucu kullanan şu sevimli tip neden “insanlar asosyalleşiyor” diyor ki? Tersine, sosyalleşmenin dik âlâsı bu.

Kadınların işlerini böyle yürütmediklerini ve erkek heteroların ağır, sıkıcı ve daha klasik sitelere yönlendirildiklerini belirtmeye gerek yok. Kadınlar sokakta, toplu taşıma araçlarında, işyerlerinde ya da daha başka yerlerde cinsel tacizden şikâyet etmekte yerden göğe haklılar. Çözümü basit: Erkekleri hızlı eşcinsellikle eğitmek, böylece onların yanlarında çalışan kadınları, kadın müşterileri, komşu kadınları ya da arkadaşlarının karılarını rahatsız etmeden elektriklerini boşaltmalarını sağlamak. Evliliğe sıkı sıkıya sadık kalma çağrısını dinleyen çıkacak mı? Bu zor görünüyor, ama evli ve aile babası bir eşcinsel, isterse, mahallesinde hiç sorunsuz kendini açık edebilir. Bana heterolar için kadınlarla fuhuş imkânının olduğunu mu söylüyorsunuz. Elbette, ama neyse ki gitgide yasaklanmakta, imkânlarınızın sınırsız olması hariç (IMF’de bir görev), eskort kızların fiyatı da günden güne fahiş hale gelmekte.

Ne olursa olsun, cosmo-gay sitesi dâhice bir icat. Proust, Jupien’in her gün biraz daha zorlamalı seanslarına devam etmek yerine, *Geçmiş Zamanın İzinde*’yi bırakıp akıllı telefonunu eline alacak ve yolu oraya düşen genç askerlerin alayını evinde kabul edebilecek, tek isteği onu “benim saint-loup’m” diye çağırımları. Biraz özel takıntıları olduğu doğru ama olsun, fırsat bolluğu ve kendiliğindenlik, kavuşulan zamanı fersah fersah geride bırakacak. Tek talebi, partnerlerine mayın temizliği maceralarını anlattırmak olacak. Bunun ardından gerçek tutkusuna geçecek, uykuya. “Şüphesiz, bir bütün gün zannettiğimiz sürenin sadece bir çeyrek saat olduğunu

ancak saate bakarak saptayışımız yüzünden, böylesine anlamsız bir nedenle, zamanın tek olduğunu iddia edebiliriz. Ama bu saptamayı yaptığımız anda zaten uyanık bir insanızdır, uyanık insanların zamanı içinde yer almaktayızdır, öteki zamanı terk etmişizdir. Belki başka bir zamandan da öte, öteki hayatı terk etmişizdir.”

Evlilik

Bu Cumartesi sabahı, Venedik'te *La Riviera*'nın yanındaki küçük dairemde sıkı bir masaj için Ada'yla randevum var. Pencereden bakarak onu beklemeyi seviyorum, bu en güzel an, sokağın köşesinde pantolonla mı yoksa etekle mi belirecek diye kendi kendime soruyorum. Pantolon, demek ki fazla ileri gidemeyeceğiz, etek: evet, altımda bir şey yok, beni rahatça okşayabilirsiniz. Uzun uzun ve derin dokunuşlar aşkın en üst hali. Mastürbasyonla, emmeyle, yorucu duhulle, şıpınışi arkadanla, "fast-food" ya da "kasaplıkla" ilgisi yok. Uykudan ve hatta ölümden geri alınan zamanla ilgili.

Burada partneriniz eşsiz ve her daim yeni, sizi çocuğuymuşsunuz gibi arıyor, sahiden de öylesiniz, sessiz ve gücü kuvveti yerinde anenizden, sizi her bir tarafa evirip çeviren genç dev kadından zevk alıyorsunuz. Ada uzun boylu değil ama yukardan gelen ellerindeki yoğunluk onun 2 ya da 3 metre boyunda olduğunu düşündürebilir. Beni eziyor, beni titretiyor, beni öldürüyor, *beni buduyor*. Mevsim ilkbahar.

Ve işte oldu: Loretta evleniyor, tam ayağına göre pabuç buldu, *La Riviera*'da ihtiyarın yerini alacak sağlam bir çocuk. Akşamları onu Loretta'yla vapurla giderlerken birçok defa görmüştüm. Uzun boylu, esmer, sempatik, pek gondolcu havasında, gelip kendini tanıttı, bana "professore" diyor, her şey yolunda. Güzel nişanlısını seviyor, mutfakla arası iyi. Gelecek aylar ve yıllar konusunda sonunda içim rahatladı, Lo'nun heyecanlı hali görülmeye değer. İhtiyar ise vapurlara artık başka bir gözle bakıyor. Yakında öleceğini biliyor, üzeri daha şimdiden siyah bir örtü ve çiçeklerle kaplanıyor.

Hava harika, düğün San Trovaso Kilisesi'nde yapılacak. Hayat gaillesinin bu yeni yolcularının üzerine avuç avuç serpmek için küçük pirinç torbamı hazırladım. Loretta beyazlar içinde, tam anlamıyla filmde oynuyor, Gianni ise biraz iğreti duruyor, gösteriye alışkın

değil. Tersine Loretta her yerde kameralar görüyor, sahne kesinlikle televizyonda geçiyor. Hamile mi acaba? Mümkündür, törenin aceleye getirilmesi bunu doğrular gibi. Çocuklar şüphesiz resimdeki melekler gibi. İçten içe hasetlenen annelerle kızları heyecanı mükemmel oynuyorlar. Damadın biraz salak bir hali var, arkadaşlarının dalga geçtiklerini biliyor. İri yarı ve iç karartıcı papaz işini yapıyor. Davetliler pazarlıklarını giymişler, kadınlar şapkalarını, tuvaletlerini her gün gösteremezler ya. Orgçu coştukça coşuyor, kendinden geçmiş durumda, Tintoretta'lara hayat veriyor, 16. yüzyıldan kalma kuyusuyla küçük meydandan bile duyuluyor. Burada düğünler daima büyük ilgi görüyor, vaftiz törenleri o kadar değil, cenaze törenleri ise pek sayılmaz.

İşte geliyorlar, geliyorlar, çanlar çalıyor, fotoğraf makineleri çıtırdıyor, alkışlardan rıhtımdaki martılar havalanıyor. Bir avuç pirinç alıyorum ve spermlili hayır duamla birlikte, dünyevi birleşmesini onaylıyormuşum gibi gülümseyip sevgi dolu gözlerle bana bakan Loretta'ya atıyorum. Dikkat, evlilik burada hâlâ ciddi bir konu, kilise yatak odasının kapısına kadar gelip çekiliyor ve sonra, gecelerin ya da öğleden sonra işler şeytana kalıyor. Loretta ilerde, ikinci çocuktan sonra kocasını aldatacak, başka bir mahallede (şehirde bunun gibi en az elli şehir var). Damada gelince, işten başını alamadığı için derin taşrada pek fazla fırsat bulamayacak.

Loretta ve ihtiyar her şeyi güzel hazırladılar, damadın annesi ve kız kardeşleri de. Uzun büyük masalar, şampanya, şarap, şarküteri, balık, akordeon ve şarkıcısıyla küçük bir orkestra, gecenin en güzel şeylerinden biri. Şarkıcı gondollardaki turistik etkiyi yaratmaya çalışmıyor, arkadaşlarını şaşırtmak istiyor. Demirlemiş yolcu gemilerinden inen birkaç meraklı Amerikalı şaşkın şaşkın duruyor. Obez ve çirkinler, ama kutlamanın güzelliği onlara asil bir hava veriyor. Martılar numaralarına başladılar, insanlar suya ekmek atıyor, onlarsa kapmak için çılgık çılgıca saldırıp kavg ediyorlar. Tamam, bu böyle devam edecek. Loretta'yı kucaklıyorum, daireme çıkıyorum, hak edilmiş bir siesta, rüyalar.

Ertesi gün Loretta yok, kocasıyla Roma'ya tatile gitmiş. On gün sonra dönecek, diyor ihtiyar. "Hayat işte." Ona düğünün çok ba-

şarılı geçtiğini söylüyorum, o tekrarlıyor: “Hayat işte.” Kahvemi güneşte içiyorum, en sevdiğim siyah beyaz römorkörümün geçtiğini görüyorum, *Pardus*. Bu güzel meçhul şehirde, Venedik’te sıradan bir mayıs günü.

Aslında burada çocukluğa ait bir rüyayı yeniden yarattım. Herkes gitmiş, evlerde bir tek ben kalmışım, sessizliğe övgüler düzerek odadan odaya dolaşıyorum. En büyük fark, rıhtımdaki hayat, sudaki rengârenk harelenmeler. Binlerce yıllık bir yangından arta kalan bir parçacık olmak istiyorum, başka bir deyişle bir *bozon*, elim konuşuyor, aynı anda pek çok yerden birden bana hitap ediyor. İnsan 12 yaşındayken yazı yazmaz ama yazmak için 12 yaşında kalmak daha iyidir. Güvercin patileriyle her şey üzerinize üzerinize geliyor, şimdiki zaman geçmişe teşekkür ediyor, gelecek, bir cümlenin ucunda, ölümler size gülümsüyor, tatlı bir rüzgâr sıkıntı-larınızı dağıtıyor.

Şans geniş, yavaş, kaprisli, tanrısal bir şey, göz alabildiğine uzanan geniş bir merdiven. Ada, ihtiyar, Loretta, Gianni beni uysal bir hayvan gibi, onları rahatsız etmeyen bir kaplumbağa gibi kabullenmişler. Odamda ölebilirdim, Loretta ortalığı toplamaya geldiğinde bir çılgılık koparır, karısını düzmek isterken kalp krizi geçirdiğime inanan Gianni ise cesedimi öfkeyle kanala atardı. Kıyıda-kiler, üzerimde çözülmesi imkânsız yazı işaretleriyle bağa şeklinde su yüzüne vurmam üzerine ne biçim şaşırır, bilimsel bir inceleme için beni derhal bir müzeye naklederlerdi. Çince mi bu? Hayır. Fransızca mı? Kontrol edeceğiz.

Sanat

Mavi sabah, uygun doz. Şansın geniş ve ağır merdivenleri, evet, onları tanıyorum, bunlar benim Versailles'daki gençliğimin merdivenleri. Kral, arkasında, saygılı bir mesafede bütün saray, parkta geziniyor. Sinek uça ya da bazen içerde kral hiddetlendiğinde “karınca yürüse” duyulacak. Bunu ben söylemiyorum, kendisi öldükten sonra yayımlanacak elyazmalarından gece gündüz başını kaldırmayan Saint-Simon söylüyor. Onu, o küçük dükü buradan görüyorum, bir gece önce peruğu tutuşan ve az kalsın tamamen yanacak olan Madam de Charlus'un başına gelenleri düşünüyor. Onu kurtarmak için biri peruğu kafasından çekip almış, madamın kel ve leş gibi tepesini görmeyen kalmamış. Madam hariç, herkes gülmüş.

Madam de Charlus büyük kumarbaz, akli fikri oyunda. “Ayakları suda, geceleri delerdi” diye yazıyor dük. “Geceyi delmek”, gün ağarana kadar oynamak demekmiş. Mesela kontes Fürstenberg azılı bir kumarbazmış, “gerek kendi evinde gerek başka yerlerde geceleri deler ve aralıksız on iki saat oynardı.” O dönemin oyunları kaybolup gitti, okuyucu anlasın diye söyleyelim, poker. Neyse, mavi sabah. Kafamın içinde geceyi deldim. Aaa, bak prenses de Montauban: “Hayatını kendisine çok para kaybettiren büyük kumar ve sefahatla geçirirdi.” Ama şu da kim? “Hiç bu canavar kadar utanmazı, bu kadar taşkın ve aşırısı, bu kadar cimrisi, bu kadar tuhaf biçimde kötüsü görülmemiştir, çok esprilidir, hem de en kötüsünden ve hoşla gitmek istediğinde gönül almasını da bilir.” Dur bakalım, işte şimdi de etrafında koyunlarla⁵ zarif bir kadının iskeleti. Kafası yok ama o bunu bilmiyor. Adı Marie-Antoinette imiş.

Karşımdaki iskelet bana gülümsüyor ve öpmek için yaklaşıyor. Bu Loretta, elbette, yüzüne kavuştuğu an onu tanıyorum. “Roma

5 Kraliçe Marie-Antoinette sarayın boğucu havasından kaçmak için kendine koyun da yetiştirilen bir çiftlik kurduymuştu. (ç.n.)

güzel miydi? — Harikaydı.” çok iyi, ama yüzündeki ifade aksini söylüyor. Tepesinde her an bir koca, ne zor i ! Her gün, hatta her gece aynı yatakta sevi mek, çiftlerin her zamanki cehennemidir ve sonuçta canı sıkılan belki de kocasıdır.

Loretta kocasını Roma yerine Hongkong’a götürüp,  a da  sanatın her yerde mantar gibi bittiğini, sadece Venedik’i kirletmedi ini görmeliydi. Geçenlerde bütün batı basınında çok bir fotoğraf yayımlandı: Genç ve güzel bir Çinli kız, büyük harflerle MONEY CREATES TASTE! diye haykıran bir pankart sallıyor. Bu yeni bir buyruk. Eğer para zevki yaratıyorsa, herhangi bir milyarderin de zevki var demektir ve satılık binlerce kötü resmin ve enstelasyonun üzerine atlama hakkını kendinde bulur. Bu yeni Eldorado’nun sloganı da çok pırıltılı: SWAG, Silver-Wine-Art-Gold. G m  ,  arap, sanat, altın. SWAG! Oralarda  arap ( zellikle Bordeaux  arabı)  arpıcı bir yükseliş halinde. Ye enlerimden biri  anghay’a yerleşti de, haberleri ondan alıyorum.

Ne yani, zavallı cahiller, yoksa “Gago”yu tanımıyor musunuz siz? Gago canım, nam-ı diğer Larry Gagosian, 67 ya ında, Los Angeles doğumlu, sanat piyasasının kralı! Gago, her yerde m zayedeleri takip ettiği görülen bir tip, kısa kesilmiş kır sa lar, erkeksi bir yapı, lakabı da “Beyaz k pekbalı ı”, tıpkı edebiyat ajanlarının kralı meslekta ının lakabının “ akal”, hırslı İngiliz kadın meslekta ının lakabının da “Hayvan” olması gibi. K pekbalı ı,  akal, Hayvan, ressamlarla yazarlar ayaklarını denk alsınlar! Gago    A’nın tutkunu: Art (Sanat), Adrenalin, Argent (Para). Sanat ezelden beri tutkusu, bu A’lara bir A daha ekleyebilirsiniz, Avion (U ak),   n k  ülkeden ülkeye gezmeye hiç ara vermiyor ve aralarda Arap Emirlikleri’ne gizli saklı manidar ini ler yapıyor.

Gago’nun sloganı basit: “There is no business like art business.” En azından, bu açık. Gago sempatik, çekici, dobra, sanki parlak dönem bir western filminden çıkmış gibi. Ressamları (elinin altında en az kırk ressam var), arabaları ve hepsinden çok “sapına kadar sanatçı” Picasso’yu seviyor. Peki ama bir yandan da o kadar s p r nt y  nasıl satabiliyor? Aptalca bir soru, satmak Amerikan içi, d  nmek değil. Picasso çok para ediyor, o halde kendisi gerçek

piyasada, yani uzun vadeli piyasada büyük ressam. Sanat satın alınıyor, satılıp para çevriliyor, gelen parayla tekrar sanat satın alınıyor, bu böyle devam edip gidiyor.

Keşfetmek, herkesten önce davranmak, havaalanına koşmak, piyasadaki dalgalanmaları programlamak için şeytani sezgilere sahip olmak lazım. Gago birinci sınıf bir şerif. Otuz yaşındaki bir gencin yakında Picasso'ya eşdeğer, yeni bir deha olacağına karar vermek, tam zamanlı bir iş, çünkü sanatçıyı ve biyografisini üretimiyle aynı anda satıyorsunuz. Sanatçı intihar edip ölmedi ama durumu farklı sayılmaz (Gago ilgisini kesmeyegörsün, bazısı akşamdan sabaha kayıplara karışabilir). Sanat *Ticareti* enayileri yolmak için bulunmuş bir icat ve geniş ölçekte iyi çalışıyor. Ruhlarınızı satın bize, haydi.

Picasso'dan konuşmak için Gago'yla bağlantıya geçeceğim. Beni dinleyecek, bu kesin, ve Katar'daki girişimler için beni işe alacak. Kıtır atacağım, mesela Picasso'nun, en cüretkâr kübist döneminde müslüman olmayı ciddi ciddi düşündüğünü söyleyeceğim: Her şey bunu kanıtıyor: coşkulu hali, dördüncü boyut arayışı, atölyesinde Mekke'ye (herkesin inandığı gibi Malaga'ya değil) dönüp, belden yukarısı çıplak vaziyette hiç kesilmeyen duaları. Çıplak kadın olmaz, çıplak kadınlar zaten gitgide gözden düştü. Bir havayolu şirketi Dubai Havaalanı'nın girişindeki çıplak kadının üstünü müşterilerin öfkeli şikâyetleri üzerine örtmek zorunda kaldı. Ayrıca boğa güreşleri ve diğer pagan ritüeller de olmaz, çok şükür şu anda İspanya'da yasaklanmış bulunan şu iğrenç vahşet sahneleri. *Picasso ve İslam*, işte size büyük ses getirecek bir kitap.

Gago'ya hayranım, tam devrin adamı. Çağdaş kültür Lady Gaga ve Lord Gago ile etrafı saran deliliğin zirvesinde. Petrol, gezegen sanatına gaz veriyor, onu Versailles'a, Louvre'a yerleştiriyor, yakında Paris Notre-Dame Kilisesi'ne, Roma Kolezyumu'na, Parthenon'a ya da Vatikan'a yerleştirecek. Dünyanın bütün banliyölerinde mantar gibi devasa camiler bitiyor. Büyük iman ateşlerinde putperest eserler, yığınlar halinde daha önceki paganizmden kalma müstehcen eserler yakılıyor. Çocuklu Meryemler, müjdeler, çarmıha gerilmeler, yeniden dirilişler, göğe yükselişler, uruçlar duman halinde yok olu-

yor, peygamber Walhallah'a⁶ hamdolsun. Bu sadece bir başlangıç, başka profesyoneller de çoktan tetikte.

Sanatla ilgili bütün operasyonlar gizlilik ilkesinin koruması altında. Art Dealers Association of America gümrüklerdeki çok sıkı kontrollerden ve aramalardan endişeli. Sürprizler yaşandığını da söylemek lazım: İçinde karalamaya benzer kötü bir resim ve 100 dolarlık bir faturayla Londra'dan New York'a gelen bir kargo. Aslında, *Le Martyre* (din kurbanı) lakaplı Jean-Michel Basquiat'nın⁷ 8 milyon değer biçilen *Hannibal* adlı tablosu söz konusudur. Para aklamanın geleneksel yolları didik didik edildiğinden, uyuşturucu kaçakçılarının ve silah tacirlerinin, çok daha kapalı olduğu ortaya çıkan sanat piyasasına yöneldiğini herkes biliyor.

Bu yasa dışı piyasa bu çeşit uygulamalara mükemmel uygun, çünkü milyonlarca dolarlık satışlar gizlice gerçekleşiyor ve neredeyse hiçbir kontrole tabi tutulmuyor. Açıkça bu şu demek, satıcıyla alıcının "özel koleksiyoncu" tanımı altında fihriste kaydedildiği bir anlaşma yapılıyor ve iş bitmiş oluyor. Basquiat'nın alaca bulaca *Hannibal*'i yolculuğu boyunca iki ayrı ülkede dört denizcilik acentesinin elinden geçtikten sonra uluslararası J.F. Kennedy Havaalanı'na iniyor. Gemilerdeki refakatçilerin çoğu içlerinden, böyle değersiz bir şeye 100 dolar bile çok diye geçirmiş olmalı.

6 Walhalla(h): Kuzey mitolojisinde savaşta ölen kahramanların gittiği Viking cenneti.

7 Jean-Michel Basquiat (1960-1988): Haiti-Porto Riko kökenli Amerikalı ressam. Özellikle grafitti'leriyle bilinir (ç.n.).

Ada bütün gün vapurla gezmiş olmalı, tertemiz, ıslıl ıslıl, *etek* giymiş. Bu defa taktik değiştiriyor, bir an önce benden kurtulma telaşında, masajdan sonra ne olacak göreceğiz. Her zamanki gibi, bütün bir bitkisel sinir sistemine yayılan ayaklardan başlıyor, beni dolu dolu öpüyor, aç, ısrarlı, sağ eli harekette, beni benden alıyor. Ada uzak Kafkaslar'da ya da başka bir yerlerde kesinlikle bir şaman eğitiminden geçmiş olmalı. İşte, masaj uykunun derinliklerinde başka bir akıcı boyutta yeniden başlayabilir. Ada bana başka bir sırt, başka kollar, başka eller çiziyor. Mavi gözleri daha koyulaşıyor, gülümsemesi daha hoşgörülü oluyor. Omurlara bastıra bastıra yukarı çıktuktan sonra beni dudaklarının ucuyla öpüyor ve “bu kadar”. Seans otuz beş dakika sürdü ve onunla en şaşırtıcı olanı, neredeyse anında kaybolması, küçük bir el hareketi, gülümseme, “iyi akşamlar”, *ne gördüm ne tanırım*.

Saklaması gereken sırları olan bütün kadınları düşünüyorum, şu anda gezegen üzerinde kim bilir kaç milyon kadın özel bir görünmezliğe sahip. Ada'nın hayatı hakkında hiçbir şey bilmiyorum, kadın erkek müşterileri var, kendimi örnek verecek olursam, *ekstraları*. İki üç defa bana Fransızca “Seni seviyorum” dedi ve doğru ya da yanlış, bu doğrudu. Belirîşler, kayboluşlar, işte dansa dönüşen zamanın sanatı. O ovduktan sonra sağ elim daha güvenli, mürekkep Ada'ya teşekkür ediyor desem yeridir. İyice ovulan beden kendini daha açık ifade ediyor, kelimeler bunu söylemek için kolayca çıkıp geliyor.

Yazarlar yazma sorunlarıyla bizi bezdiriyorlar. Kadın erkek, bunların hepsi de psikolojik cinsellik kafeslerine sıkışıp kalmış küçük burjuvalar, onları oradan çıkartıyor, buraya taşıyorsunuz, gözleri kamaşıyor, hiçbir şey görmez oluyorlar, sendeliyorlar. Her halükârda, Platon'un mahpusları gibi, artık sadece bulanık görüntüleri algılıyorlar, sinemada nefes alıyorlar, doğa onların düşmanı,

kendilerini bütün denizciler tarafından reddedilmiş hissediyorlar. Sonu gelmeyen martı filoları bu körlerin üzerinden geçip gidiyor, bir serçe onları ürkütüyor, bir kertenkeleyi asla fark edemeyecekler. Rüzgâr yön mü değiştiriyor? Haberleri yok. Bir çiçek onlara adını mı söyleyecek oldu? Sağırılar. Loretta'nın ya da Ada'nın ne yaptığı hakkında, ya da her gün gördükleri güzel komşularının mahremiyeti hakkında hiçbir fikirleri yok. Bilgisayarları cümlelerin kan dolaşımına kayıtsız, uzmanlık sitelerine girerek bir bellek sahibi olacaklarını sanıyorlar. Muazzam ölümler kalabalığına hiç saygıları yok. Paralarını sayıyor, tekrar tekrar sayıyorlar.

Saint-Simon ise ürküntü verici bir disipline sahip. Fazlasıyla dolu zaman kullanımında en küçük tensel bir maceraya yer yok. Her sayfada iki üç ölü, sürekli dönen ve hiçbir yere açılmayan döner kapısını boşluğa doğru itiyor. Rastgele bir örnek:

“Bütün hayatı boyunca, yaşlılığına kadar hep çapkın bir salon adamı oldu; ölümünün bu yüzden olduğuna hükmetmek yanlış olmaz; bir çift eldiven giydikten sonra çok kötüleşti ve zehirlendiğine inandıran belirtilerle aniden öldü. Son derece gözden uzak bir hayat yaşayan karısıyla arası uzun zamandır kötüydü.”

O devirlerde insanlar eldiven ya da çizmelerini giyerken çabucak ölüyorlardı ve zehir de çok sık başvurulmuş bir uygulamaydı.

Fransızcanın avantajı kısa ve öz anlatımlı ve heyecanlı olması. İletişim kurmak için değil, ortaya çıkarmak, kısaltmak, yargılamak ve öldürmek için yaratılmış. Kökleri mantıklı ve matematiksel, ama artık temel İngilizcenin içinde boğulmuş, hızlı mantık yürütmenin dili. Bir gün Saint-Simon her zaman yaptığı gibi kral naibine sefahat hayatı yüzünden sitem eder. Beriki sinirlenir ve ona der ki: “Siz de Tanrı gibi değişmez ve fena halde inadım inatırsınız.” Tanrı öldü, tamam, ama yine de müthiş bir havası vardı.

İşte Monsenyör Veliht, daha doğrusu, bugünkü sıradan Fransız:

“Ne kusurlu ne erdemliydi, ne bir ışığı ne de herhangi bir bilgisi vardı, bilgi edinmekten de kesinlikle acizdi, çok tembeldi, ne hayal gücü ne ortaya koyduğu bir şey vardı, zevksizdi, seçim yapamazdı, farkı göremezdi, başkalarına geçirdiği can sıkıntısı için ve rastgele bir başkasının itmesiyle yuvarlanan bir top olmak için doğmuş-

tu, her konuda aşırı inatçı ve küçüktü, inanılmaz bir kolaylıkla etkilenir ve her şeye inanırdı, en kötü niyetli ellere teslim olur, o ellerden kurtulamaz, bunun farkına bile varamaz, rahatına ve karanlıklarına gömülürdü ve iradi olarak kötülük etmek istemese de, çok kötü bir kral olurdu.”

Daha derli toplusunu ister misiniz?

“Hiçbir esprisi yoktu ve bir kilise faresi kadar sefildi.”

Ya da:

“Hayatının geri kalanı sadece burukluklar, pişmanlık ve nefretle geçti.”

Ya da şu:

“Kötü olmasının dışında, acımasızdı da ve insanlara kızdığında, cehennemde bile yakalarını bırakmazdı.”

Bu bir yana, Saint-Simon iyi bir romancı olarak zehri allayıp pullamasını da biliyor. Sözelimi, veliaht prenses de tıpkı veliaht prens gibi zehirlenecektir (Naip kendisine taht yolunu açacak olan bu çifte cinayetle suçlanacak), herkes üzüntü ve şaşkınlık içindedir. Oysa veliaht prenses, “enikonu çirkin, sarkık yanaklı, alnı fazlasıyla çıkık, anlamsız bir burun, ısırcı koca dudaklar, hepsi de çürük bir iki diş, hafif bir guatrla uzun bir boyun...”dur.

Kuşkusuz, ama:

“Uzun bir boy, yuvarlak, ince, rahat, mütenasip bir endam, bulutlar üzerinde yürüyen bir tanrıça...”dır da.

Ve işte allayıp pullama:

“Onunla birlikte sevinç neşe, zevk, hatta eğlence ve her çeşit zarafet silindi gitti. Sarayın üstünü karanlıklar kapladı. O sarayın her yerine hayat getiriyordu; aynı anda her yerini hayatla dolduruyordu; her yeri işgal ediyordu; her şeyin içine nüfuz ediyordu. Eğer saray ondan sonra ayakta kaldıysa bile, kederlenip iç geçirmeden başka bir şey yapmadı...”

Buraya gelince, yalnızlıkta, yavaşlıkta, karanlıkta her şey çok çabuk ilerliyor. Ortaya ne çıkacak diye dertlenmeme gerek yok, kalemim kayarcasına ilerliyor, kelimeleri çiziktiriyor. Sabah dozumu alıyorum, anında etkisini gösteriyor, güneşin çatılar üzerindeki ilerleyişi içine giriyorum, uzam kendini hiç sınırsızmış gibi hissettiriyor. Aynı zamanda, on geceyi de kendimle birlikte getiriyorum, yavaş yavaş ufalanıp dağılan bir çuval kaos. Arkasından gelen sorun, kendi vücuduna yukardan bakmak, vücudunun orada olduğunu görmek, hangi hareketleri yapacağını önceden bilmek. Şimdi oldu, artık vücut yok, yoğun bir buharlaşma. Her defasında olduğu gibi ilk konuşan renkler, sarayların koyu kırmızısı, soluk yeşili ya da açık sarısı bana işaret ediyor. Kendini kontrol etmenin, bir tekneye atlayıp enginlere açılmanın zamanı. Venedik Lagünü bu kaçışlarla dolu.

Denizde kalıyorum, suyun üstünde görüntüler çoğalıyor. Bellek bir sıvı, dinginliğine kavuşma atılımlarında onu desteklemek lazım, çünkü kötü bellek sahneyi istila etmeye fazlaca meyilli. Kötü bellek başkaları, başkalarının arasında özellikle kendin, yıpranma, gevezelik. Açıkta, hareketsiz, her dakika çalkantılarla saatler sürüyor. Her yaştayım, artık “yaş” yok, odalarla bahçeler birbirine karışmış, müzik partiyonunu çalıyor. Bu ayrıntıyı unutmuşum, sokağa bakan pencerenin pervazını, yağmurlu bir öğleden sonra, orada olma, kesinlikle orada olma kararını. İmkânsız mı? Hiç de değil.

Karşı-deliliğim benimle konuşuyor: Eğer bir kere var olmuşsam, daima varım. Şimdi, şehirden uzakta, güneşin altındaki suda hızlı çekim şehirleri dolaşıyorum, gündüz, gece, ilkbahar, sonbahar, yaz, kış. Taksideyim, trende, uçaktayım, bir otobüsteyim ve bu düzenli ve tekdüze çırpıntı sesleriyle yeniden bu teknedeyim. Uzaktan siste silinmiş Campanile’yi belli belirsiz fark ediyorum. Saat kaç? Saatile bakmakta zorlanıyorum, sanki akreple yelkovan büyük bir hızla ve iki yöne doğru dönüp duruyor. Bu, daha önce de görülen

sanrılarıyla, kanlı parçalama sahneleriyle, zehirli haşerat karınca-
lanmalarıyla, iniş. Tamam, şimdi daha iyi: Sabah saat onda çıkmış
olmalıyım, şimdi saat öğleden sonra altı. En az üç saat uyumuşum,
ama bu boyutta, uyumak ya da uyanık olmak çoğu zaman aynı
kapıya çıkıyor. Neyse, artık dönmeli, Loretta beni akşama yemeğe
bekliyor, onu tanımakta bayağı zorlanıyorum, ama benim kim
olduğum konusunda onun en küçük bir kuşkuşu yokmuş gibi.
“Geziniz güzel geçti mi? — Fena değil.”

Artık Saint-Simon ve Çin klasiklerinin dışında tek okuduğum,
gazete ve ansiklopedik sözlükler. Gazeteler istemeden de olsa, top-
lumun hali hakkında her şeyi söylüyor, ansiklopedik sözlükler
ise, özellikle özel isimler alanında bütün kıtaları önünüze açıyor.
Bir harften diğerine giderek, bilimin, ülkelerin, savaşların, kral-
lıkların, sanatın tarihlerinin birbiriyle kesiştiğini göre göre saat-
ler geçirebiliyorsunuz. Yüzler önemli, vinyetler halinde yağlıboya
tablolar, siyah beyaz ya da renkli fotoğraflar, hepsi orada, Molière
kadar Stalin, Marivaux kadar Hitler, hepsi de kendilerini kabul
ettiriyorlar. Zamanın ezici oklavası acımasız, her şeyi eşitliyor,
tarihler her defasında bir sürpriz, haritalar değişiyor, krokiler sizi
sonsuz hayallere sürüklüyor. İyi bir üründen iyi bir doz ve beş altı
ansiklopedik sözlükle hayatınızı ıssız bir adada geçirebilirsiniz, bir
dakika olsun canınız sıkılmaz.

Gazetelerden ve adi vakalardan görüyorsunuz ki insanlık bal gibi de
delirmiş, gitgide arızalanan tonlarca kültürün kanalizasyonunu başa-
ramadığı güçlü bir karşı-doğa iş başında. Cinayetler cinayet olarak
kalıyor, yolsuzluk yerinden bir milim oynamıyor, gezegen küçücük
tutkuların taşrası. Oradan ansiklopedik sözlüklere dönüyorsunuz,
sizi ilgilendiren konuyu belirliyorsunuz, ne bileyim, sözgelimi Yüz
Yıl Savaşları, Armagnac ile Bourguignonlar arasındaki ölümüne
mücadele, 1359'da İngiliz Karanlık Prens'i'nin⁸ Poitiers zaferi,
Fransa'da İngiliz varlığı, yalnız bundan Fransızlara bahsetmemek
lazım, yoksa sağcısı solcusuyla küçük Jeanne d'Arc ya da Napoléon
heykelciklerini suratınıza fırlatıverirler.

8 Karanlık prensi (1330-1367): Galler prensi, siyah zırhlı yüzünden bu isimle anılır.
(ç.n.)

Onlara istediğiniz kadar Aliénor d'Aquitaine'den, Bordeaux'dan, Shakespeare'in her akşam sahneye çıkmadan önce yuvarladığı "claret"⁹ şişesinden bahsetseniz de nafile. Charles d'Orléans'ı deneyin, 15. yüzyılda bir Armagnaclı, babası Bourguignonlar tarafından katledilmiş, kendisi Azincourt'da tutuklanıp İngiltere'de 25 yıl hapis yatmış, dönüşünde Marie de Clèves'le evlenmiş, Blois'da rafine bir sarayı varmış, en önemlisi de, Fransız dilinin en güzel şiirleri arasında yer alan şiirler yazmış (rondolar, baladlar), yok, hiç tepki yok. Trubadurlar, Bernard de Ventadour, XI. Guillaume, uzatmayayım, kadın avcısı ve hiçliğin özel elçileri olan bütün o gezgin müzisyenler konusunda tam bir sağırılık.

Saint-Simon'a geri dönüyorsunuz, onun çalkantılı ve kıpır kıpır gömütlüğüne, sıcağı sıcağına yazılmış dünya tarihinin tam ortasına, ve asla hayal kırıklığına uğramıyorsunuz, soyağacları tutuşuyor, cümleler duvarlarda, yeraltı geçitlerinde, odalarda eğilip bükülüyor. Binlercesi arasından bir örnek, 2 Şubat 1701 tarihindeki kasırga:

"Bu kasırga, mevsimlerin iyice şaşırdığı ve sık sık şiddetli rüzgârların estiği bir dönemde yaşandı, hep soğuk giden havalar, yağmur, vs, o zamandan beri daha olağan hale geldi ve bu kötü havalar bugüne kadar artarak devam etti, öyle ki uzun zamandır artık ilkbahar diye bir şey kalmadı, sonbaharlar kısaldı, yaza gelince şurada burada birkaç günle sınırlı kaldı. Gökbilimcilerin üzerinde çalışması gereken bir konu."

Gökbilimciler çalışıyor, küresel ısınmayı, buzulların ve aysberglerin erimesini, kutup aylarının boğulmasını, sürgit kötü hava şartlarının apaçık düşmanlığını açıklamakta çuvallıyorlar. Öyleyken, Ay'a da gitti bunlar, araçlarını Mars'a diktiler, ancak bu arada galaksi fırtınalarındaki kara delikler sırrını koruyor. 1701 yılında yağmurun altından geçen şu küçük düke bakın, ama 300 yıldan fazla bir zaman sonra aynı şey asap bozucu, doğa bildiğini okuyor. Tamam, elinde şamdanıyla tükenmez bir umman olan Saint-Simon'dan ayrılmış Çin klasiklerine geçiyorsunuz, mekânların bu yeni işgalcilerinin, kendilerinin bilmedikleri sinir sistemini belki de size daha iyi anlatacaklardır.

9 İngilizlerin kırmızı şaraba, özellikle de Bordeaux şarabına verdikleri isim. (ç.n.)

Filozoflar

Eğlence olsun diye, şaşırtıcı bir deliller dizisi ortaya atıyorsunuz: Filozoflar. Nasıl ki eskiden kadınlar günah çıkarttıkları papazlara şöyle ya da böyle aşık oluyor idiyse, şimdi de bu dünyada kendileri için birazcık istikrarı ve ağırbaşlılığı temsil eden yeni gözetmenlerini çok seviyorlar. Bunlar gay bile olsa, etrafları ancak onlara has olan bir gizem aylasıyla çevrilidir. İhtiyarın bana “professore” diye hitap ettiğini duyan Loretta ile Ada’nın, benim köşedeki mahalle papazından ya da papadan çok daha güvenilir bir filozof olduğumu hayal etmeleri olanaksız değil ve bir bakıma haksız da değiller. Resim yapmıyorum, piyano çalmıyorum, e tabii çok okuyorum, o halde düşünüyorum. Ve bir filozof da kadınların gizemini düşünmeyecek de ne düşünecek?

Kendi dönemimin filozoflar takımını tanımışımdır, hatta bazen çok yakından tanımışımdır. Hepsini de beni en sevdikleri öğrencileri olarak benimseme eğilimindeydiler, kesinlikle büyük hayal kırıklığı, çünkü her an çetrefilli kadın meselelerine dalmaya hazırdım. Onların da kadınları oldu, ama delilikleri de burada baş gösteriyor. Karıları silik, metresleri enikonu kaçık, adamlarda etrafı sofı kadınlarla çevrili uyurgezerler gibi bir hal var. Pek çoğunun, zaten başka şey istemeyen kız öğrencilerden koleksiyon yaptığını, bir kısmının edebi hırslarını kovaladığını, yine bazılarının koltuklarına sıkı sıkı sahip çıkan kadın hastalarının divanı haline geldiğini gördüm. Geçmişteki şanlı şerefli öncülerine, dünyanın güneşe olan mesafesi kadar uzak olan Fransız filozofu, çoğu zaman Alman kılığına girmiştir, sanki kendini Almancadan çevirmek zorundadır. Ama birdenbire, karışık laf salatası manastırları etkilemez olmuştur. Filozof da en basitinden ahlak dersi vermeye ve güzel duyguları canlandırmaya koyulmuştur. Başarı mı, evet, ama gitgide taşrahılaşarak.

En önemlisi, kötü düşüncelere yer yok, kötü düşünceler hayali, ideali, dile getirilemeyeni, kuzuları (papazın huzurundaki mümin-

ler), kadını erkeğiyle dergi yönetmenlerini, oturaklı gazetecileri, teskin edilmeye ihtiyacı olan, krizdeki bir toplumun çıkıntılarını kaçırır. “Önde gelen filozoflar” arasında tek bir istisna hoşgörölür: Kıyamet vaizleri. Sürü filozofundan ise tehlike arz etmeyen gerçekleri hafızlaması rica edilir.

Üniversite, ya da ondan geriye ne kaldıysa, sadeleşmiş yemlikleri, cılızlaşmış arpalıkları iyi kötü doldurmayı sürdürüyor. Düzgün bir filozof, övücü portreleri hak edecektir, gazetelerde yazabilecek, didaktik, ılımlı ve sabırlı haliyle radyoya ve televizyona çıkabilecektir. Her konuda fikrini söyleyecek ve belli bir çekiciliğe de sahipse (sevimli bir yüz çok önemlidir), düzenli olarak kullanılacaktır. O, yaşadığımız çağın medeniyetsizliklerini ve saçmalıklarını şiddetle yargılar, doğruca fikirler göğünden yere inmiştir. Aşka, sadakate, her şekliyle hūmanizme eski saygınlığını kazandırdığını söylemeye gerek yok. Sanat alanında, özgünlüğünü ve sahiciliğini kanıtlayamayacağı çirkinlik yoktur. Sipariş üzerine hizmettedir.

Bu tatlı ve yırtıcı delilik, araya giren ve karşılığını alan başyazarlar marifetiyle 24 saat aralıksız çalışır. Bu sürekli dalga akışı sizi sular altında bırakır, insanın hakları vardır, hatta buna telif hakkı da denilebilir. Fransa'da Üçüncü Cumhuriyet hiç bitmemiştir. Felaketler yaşanmıştır elbette ama üstesinden gelinmiş, onarılmıştır. Derin Fransa size sesleniyor: ya ona uymayı bilin ya da çekip gidin. Ona boşuna "Profesörler cumhuriyeti" dememişler. Artık bu isme layık profesörler, kadın erkek eğitimciler kalmadı ama alışkanlık kaldı. Benim eski filozof dostlarım taze evli bir İtalyan dilberinin bana "professore" dediğini duysa, hayretten ağızları açık kalırdı.

La Riviera'da bir filozof ha? Kesinlikle olmaz, o yabancı bir ülkede konferansta ya da kollokyumlardadır. Yuvarlak masa toplantılarına, büyük konular üzerine seminerlere katılır. Yeniden gündeme getirilen eski bir isyanın anısına anma sergileri düzenler. O kültürel etkinliklere önsözler yazarken, onun kadar parlak olmayanlar konuşma yapmak üzere Akdeniz'de kruvazörlere davet edilir. Filozof yoksulların hizmetindedir, keza zenginlerin de, önyargıları yoktur, düşüncenin önyargısı olmaz, düşünce doğal olarak demokrattır,

sosyaldır. Bir arada yaşamamanın çarklarını yağlar, sanki böyle bir tür mevcutmuş gibi sık sık *insanları* referans alır.

Voltaire, şu homofobik ve antisemit kadın düşmanı kruvazörlere davet edilmez. *Candide*, adlarını söylemesek daha iyi olacak birkaç başka mimlenmiş birlikte topun ağzındadır. Artık Engizisyon iş başında değil ama ilerici laikçilik göz açtırmıyor. Espri, mizah, ironi, kendinle dalga geçme, pervasızlık sıkı sıkı denetlenirken, ucuz alay, kaba gülüş, açık saçık bayağı şakalar mantar gibi ürüyor. Eski zamanlarda nasıl bir piskopos ya da başpiskoposa bayağı demek olmayacak şeyse, bir filozofa bayağı demek için de yürek isterdi. İçlerinden birine hakaret etseniz, bütün loncayı tepenizde bulurdunuz. Kabul, bunlar kendi aralarında birbirlerinden nefret eder ama en küçük işaretle sınıksız kenetlenirler. Birlikleri tıpkı polislerin, annelerin, bankacıların gizli cemaatlerindeki gibi birbirleriyle özel antenlerle anlaşır. Kimlik kontrolüne dikkat: “Professore mi? Şaka mı ediyorsunuz?”

Ahlak dersi veren sersem filozofa paralel olarak, *arızalı* yazar ya da sanatçı da gözde olacaktır. Şunda anlaşalım: *Arızalı*, deliliği diğerlerinden daha belirgin bir delidir, yani onun kusuru bir kalitedir. Ona karşı, bir zamanlar totaliter rejimlerin yaptığı gibi (fiziksel kitleler, saçma sapan resim ve heykeller, uygun adım haykırışlar), hayali bir “sağlık” kavramını övmek söz konusu değil. *Arızalı*, yaygın deliliğin ete kemiğe bürünmüş hali, kusurunu bir güzellik ürünü haline getiriyor. Bir arızalı sanat sergisi çok ilgi görecektir, cinsel arıza temelli, derin biçimde arıza bir roman anında en âlâ tanıtımlara gark olacaktır. Bugünün arızalısının, diktatörlerin damgaladıklarıyla hiçbir ilgisi yok. O normal biridir, rahat, aktif, kurnaz, oportünisttir, coşkuludur. *Arıza kadın* sondajlarda daha şimdiden ona yetişmiş durumda. Yani hiçbir komplekse kapılmadan kendini deli olarak göstermeye cüret eden deli bir kadın. En çok dinlenen ya da izlenen programların hepsinin başlığı şimdiden şöyle: “Arızalar ve öyle olmaktan gurur duyanlar”. Moda bu. İlerlemeyi görüyorsunuz.

Gitgide daha çok kitap yayımlanıyor, daha doğrusu *mayınlanıyor*. Hemen basılıp hemen unutuluyor. Twitler, bloglar normalleşen

deliliği kadın erkek herkese birkaç kelimeyle teşhir etme imkânı tanıyor. Kitaplar vıcık vıcık şeyler haline geldi, mutsuz çocukluklar, aile cehennemleri, duygusal hezeyanlar, soluğu tûkenmiş aşk talepleri. Satılmıyor ama önemi yok. Böylesi bir aşırı-üretim, genel demokratik iyi niyeti gösteriyor, arızalı harcama eşitliğini.

Bir editör bir yazara şöyle diyebilecek: “Sizi basmıyorum, sizin arızanız eksik kalmış. Zaten müsveddenizde de anlaşılmaz klasik bir kûltüre sürekli göndermeler var. Seçkincisiniz siz, bunu kendinize saklayın, piyasadan hiç anlamıyorsunuz.”

Teknoloji

Deliliğin büyük isimleri, dehaları, yüzakı eserleri vardı. Romantik duygularla oralara dönmek gereksiz. Sonra birden incecik bir yağmur gibi patladı ve *bayağılaştı*. Artık, ki bunu her an kanıtlayabiliriz, *deliler arasında yaşıyoruz*. Kurumsallaşan delilik sokaklarda dolaşüyor, gözlerinizin önünde hezeyanlar saçıyor, artık en küçük bir merakı yok, çekilmez yeni bir normallik icat ediyor. Deli şairler, ressamlar, filozoflar vardı, buluşları ve özgürlükleriyle hayranlık vericiydiler. Sağduyu onları hapsediyor ama sonunda onlara saygı gösteriyordu. Şurada burada onların ışıklı eserlerinden birini anmaya kalkın, bir kadın çalışan size “Anlamıyorum” diyecektir.

Cehalet konusunda da aynı şey. Eskiden cehalet parmakla işaret edilebilir, cezalandırılabilir, hiçbir şekilde bir gerekçe ya da özür olamayacağı savunulabilirdi. Mütevazı kökenliler cahil olmakla böbürlenemez, güçlülerin eften püften bir konuda boş bulunmaktan ödleri kopardı. Bir hükümet temsilcisi peşin peşin kızarır, hata yapmamak için dikkat kesilirdi. Bugün kompleks falan kalmadı: Cehalet kabul görüyor, yaygın, bir sahicilik göstergesi halinde. Günün sersemeleri “Cahiliz ve öyle olmaktan gururluyuz!” diye haykırıyor. Mavi gözlü güzel gazeteci kadın anket yaparken, her şeyi bilmek mümkün, bunun için aletler var, ben bilecek değilim ya, diyecek. Veri bankasının söylediklerini kopya edecek, bunları lirik ve bulanık bir şekilde kaleme alırken, suni döllenmeyi düşünecek. Umurunda değil, sağlama aldığı işine güveniyor o.

İnsanın canını sıkan, unutulsa daha iyi olacak ya da söylendiğinde fazla yer kaplayacak isimler var. Aaa, çok çarpıcı bir eksiklik: Silgiyle üzerinden geçmişler. Bu *beyazlık*, satır aralarını ve satır ötelerini okumasını bildiği için, hayalet izleri deşifre etmekte hiç zorlanmayan karşı-delilik uzmanının dikkatini çekiyor. İşlenen konu hesaba katıldığında o isim mantıken burada olmalıydı. Birazcık dikkat edildiğinde, o ismin ortadan kaybolduğu fark ediliyor. İyi bir şöhreti

yoktu, tamam, ama sonuçta sektörün görmezden gelinemeyecek bir aktörüydü. Yoksa hiç de deli biri değil miydi? Mümkündür.

Totaliter bir rejim bu tür şeyleri bilir. Dinlemedeki polisler listeleri aralıksız dinler. Rejim sıkı da olsa yumuşak da, görev devam eder. Medyaya uzanır, bazı isimleri sansüre tabi tutar, bu arada politik açıdan fazla yanlış yapan falanca ya da filancaya kanca takar. Moralin ile yapılan doping idrarda tolere edilir. Hümanist duygusallık oranında anormal bir düşünüş derhal teşhis edilir.

Uyuşmuş deli insan elbette televizyon enfeksiyonu kapmıştır. Zaplar, zaplar, haberlerden hava raporlarına geçer, adi vakalardan seçimlere, gösterilerden ekonomik teranelere, konserve kahkahalı eğlence programlarından patetik dünya dramalarına, son demlerini yaşayan ünlülerden reklamlara, tonlarca şansondan zirve toplantılarına (o sarsılmaz podyumlarında hep aynı kuklalar) geçer. Gece gündüz görüntü ve gevezelik hüküm sürer. Filmsiz ya da festivalsız uyku yoktur. Bir cumartesi akşamı Venedik'e gelip bir saat televizyon seyrediyorum. Üzerime alındığım mesaj açıldı: "Şu kitabı yazmaya devam etmen için hiçbir neden yok. Medyum mu? Öyle bir şey yok."

İşte şimdi de Paris'te Gaytto Pride! Yaygara ve cehennem sirki! Roma İmparatorluğu'nun dirilişi! Her yerde gökkuşağı renginde bayraklar! Cüssesi fena halde yerinde beş bin tip tekno tankların üzerinde ağız dolusu öpüşüyor! Coşkulu lezbiyenler pankartlar sallıyor: "Doğurmak!", "Çocuk yapmak!", "Tüp bebek!" Yumur-talıklar delirmiş! İstemediğin kadar sperm! Yaşasın aşk! Yaşasın hayat! Muhteşem gaylerle dolu on özel tank, doğrudan lezbiyenlere hitap ediyor: "Vericinizi seçin!" Sperm toplanması ve yapay döl-lenme oracıkta yapılıyor. Şirin bir Lolita, göbeği çıplak, caddenin ortasında el kol sallayıp tepiniyor. Sağ koluna dövme yaptırmış: "Yalnız ve bekâr." İyi şanslar şeker!

İddia edildiğinin tersine, Aziz Petrus bilgisayar hesabını İsviçre'de programlamış. Her şeyi gören Tanrı, her zaman dünyanın bütün bankalarına sahip olabileceğini sanıyordu. Şeytan ona madik attı, Tanrı teknolojiyi önceden göremedi.

Teknoloji aynı zamanda MDMA'nın geceki gücünün artışı demek, eski Ecstasy'nin şimdiki kod adı "Molly" olan, değiştirilmiş hali. Kokain inişe geçti, salak gençler onu demode buluyor, komprime ya da toz halinde alıyorlar, bu en "hip" uyuşturucu, en azından zavallılar öyle sanıyor, oysa bu ürünün çok temel ve el altından teşvik edilen bir etkisi var: Onları *sosyalleştiriyor*.

Bir erkek ya da bir kız, o patırtının arasında uyuşturucularını yuttuktan sonra, 19. yüzyıldaki profesyonel şarlattanlardan bile berbat birer medyum karikatürüne dönüşüyorlar. Onlardan birini dinleyin: "Aşk gerçekten bir iletişim. Küçük bir bulutun üzerinde yürümek gibi. Mutlusun, herkesle tanışmak istiyorsun." Bir başkası: "Vücudun sanki bir müzeye dönüşüyor ve sen onu seyrettiğini düşünüyorsun. Kendini içerden keşfediyorsun. Bin güçlülük salgılanmış mutluluk hormonu var, yani zorunlu olarak insanlarla buluşmak istiyorsun. Tensel temas, bu da müthiş. Sana insanlara masaj yapma arzusu veriyor. MD'nin etkisi altındayken öpmek inanılmaz. Bir bebeğe bakmak, o da fena değildir herhalde."

"Müze", "insanlar", "masaj", "bebek" kelimelerinin nasıl geldiğini fark ettiniz. Her şeye köle, normalleştirilmiş dokunaklı gençlik! "Uyuşturucunun etkisinde olduğum zamanlar" diye itiraf ediyor bir diğeri, "yakınlarıma karşı müthiş sevgi dolu oluyorum." Derhal "iletişim" ihtiyacı da buradan geliyor. Masaj bir karışım, ne tekil olabilir ne de özel. Burada masaj, *demokratik* (Ada'nın tersi) bir kitle iletişim aracı. Bu gençlerin tuhaf polisiye imgeleri var: "Gözlerin polis farları gibi, hepten aşmışsın sen, bütün bariyerler siliniyor." Mesela, çağdaş sanattan kötü bir resim, klasik sanatın bir başyapıtı kadar güzel oluyor. Diyelim ki, ben Kültür Bakanı'yım: Tersini söyleyerek ucuzuna "mutluluk hormonu" dağıtıyorum. Yüz bin yeniyetme gelişip serpilsin! Yakınlarını tıpkı kendilerini sevdikleri gibi sevsinler! Kendilerini bebeklerle dolu bir müze gibi yaşasınlar! *Teknoloji!*

Yapay Döllenme, Taşıyıcı Annelik, MDMA: Bir gay duruşu içinde beden üretimi, bunların ardından da, hayatın sonuna dair bitmek bilmeyen bir sonraki tartışma, bir sonuca varmayan geçici tedaviler, ötanazi, vakarıyla ölme hakkı, intihara yardım, İsviçre'nin

oluşturduğu mükemmel örnek. Platon'un diyaloglarının kaydını dinleyerek, Sokrates usulü, sihirli baldıran zehriyle ölmek. Böylece KDÖ, kusursuz destekli ölüm, ÖSGG de, öldükten sonra garantili gebelik oluyor.

Ben burada karşı-delilik dozumun tam formülünü vermiyorum. Bende etkili oluyor, hepsi bu. Uzaktan gemiyle geliyor ve Venedik bu türden gizli trafik için biçilmiş kaftan. Bir gemici yakayı ele verirse, yerini bir başkası alacak, San Trovaso Kilisesi'nde son sürat anlaşıma. Huşu içinde bir sabah âyinine katılan bu iki inançlı insandan kim şüphelenecek? Dua kitaplarının içinde zarflar, "ad majorem dei gloriam, qui laetificat juventutem meam."

Etkiler baş döndürücü ama derin bir sessizlik gerekiyor. Uzamın sütsüleşmesi, zamanın kıvranışı, renklerin canlılığı, seslerin beraklığı, taşkın sayıklamalar, çoğalan tat ve kokular, ipek dokunuşu, insan temasına kesin isteksizlik. Etki cumartesiden pazar akşamüstüne kadar sürüyor: El kol hareketleri sanki bir uçurumun dibinde kendiliğinden oluyor, bazen dairemde körlemesine giderken tökezliyorum. Arkasından gevşeme, bilincin gitgide açılması, zihinsel arınma, yeni ve hafiflemiş bir bedenin açılışı. Fazla düşük doz: Sersemleme. Fazla yüksek: Fırtına. Uygun doz: *Yürüyüşün* ölçülü uçuşu, biraz yerden yüksekte ya da kesinlikle çatıların üzerinde, teknede suyun sarhoşluğu. Yazacak olursam, *kâğıt nefes alıyor*. Doğa bir tablo haline geldiğinden, bütün görüntüleri inkâr ediyor ve açılıp kendini göstermek için çizmeye başlıyor.

Ben Medyum'um ve varolmaya devam eden birinin ikiziyim. Dikkat, sinemada değiliz, onun "dublörü" değilim. Ben ortadan kaybolduktan sonra, ona ne olacağı hakkında hiçbir fikrim yok. Ama soru sorulmuyor: Ne olursa olsun, neyse öyle ve aynı olacak. Bende, benim gibi, benden fazla.

Çinli

İşte, hiç sorun değil, şimdi Çinliyim, 3000 yıldan fazla yaşıyım, Hongkong üzerinden yürütülen çağdaş sanat piyasasını kontrol etmeye başlıyorum, bu benim günden güne, saatten saate yavaş yavaş bir Çinliden daha Çinli olmamı engellemiyor. Şimdiki halde Çinlilerden henüz Saint-Simon'a sahip çıkan olmamış, Amerikalılardan da, bölge sakin. Elektronikte, füzelerde, denizaltılarında mücadele ediyorlar, konyak, tuz gülü ve şarap alanında özgün bir Çin yükselişi var. Araplar önemsiz (petrol mü? aman, evet, tamam) bir şey için yaygara koparıırken, Çin geniş ve sessiz adımlarla ilerliyor. Esinli bir kaligraf olarak bu sessizliğin sessizliğine giriyorum, yukardan aşağıya ve sağdan sola dikey yazı, ufki nehirden ayaktaki titreşen derinliğe geçiyorum.

Üç çeşit yazı var, normal, yaygın, işlek. Birincisi ayakta durur gibi, ikincisi yürüyüşü hatırlatıyor, üçüncüsü ise, bir hareket halinde pişmanlığa kapılmadan düşmeyi göze alıp koşmayı ifade ediyor. Önce bir karenin içine yazılıyor, ama işlek yazıyla yazınca çemberin hızına yaklaşıyor, dairevi kare boş kolun, hareketli fırçanın ucunda. İnsan oturmaya devam ederken nasıl koşabilir? Saint-Simon karanlığın karanlığına sinip saklanıyor, dikkatini toplayıp yoğunlaşıyor, ısınıyor, hamlesine başlıyor. Tamam, başladı, burgaçlanarak ilerleyecek, yani size bir “kalem” (portre) çakacak. Şato doldu, ateş yanıyor, mum düşünceli. Döşemelikler ürperiyor. Kelimeler onun kaleminin altında birlikte olmaktan şaşkın, itişip kakışıyor, birbirlerini tekrarlıyor, övgüden yergiye geçerek birbirlerini yalancı çıkarıyorlar. Kukla sahneye çıkış dakikalarını yaşıyor, sonra yatıp ölüyor. Onu şömineye atıyorlar, sıradaki.

Çinli olunca, kâğıt “ilahi varlıktan yardım” alabilir ve mürekkep “derin sulardaki bir ejderha gibi ıslak, yayılabilir.” İşte, nefes alışı verişe göre oluşan çapaklar, birikme noktaları ve özellikle, meditasyonun zirvesi, *mürekkep haleleri*. “Mükemmel insan ölü gibidir.

Neden bu dünyada olduğundan ve neden bu dünyada olmayacağından habersizdir. Neden hareket ettiğinden ve neden hareket edemeyeceğinden habersizdir. Başkalarının bakışları karşısında dış davranışlarını değiştirmez. Başkalarından uzak olduğunda da davranışlarını değiştirmez. Yalnızdır, gider gelir. Yalnızdır, girer çıkar. Ona kim itiraz edebilir?”

Ona kim itiraz edebilir? Elbette, *herkes*. Oysa, bu her an herhangi biri olabileceğinden, sonunda önemini kaybeder. Deli topluluklarından, kalabalıklardan, gruplardan, klanlardan geçer de onu fark eden olmaz. Görünmezdir, dokunulmazdır, kolunu aradan geçirir. Söylediklerini akılda tutan olmaz, fotoğrafları bulanıktır, kayıtları anlaşılmaz. Az bir şey kendini ifade edecek olsa, size “spontane rezonansı benimsediğini”, “gece aksiyonunu” ve “karanlık kimliği önemsendiğini”, “iç organlarının kalbine bağımlı olduğunu”, “topuklarıyla nefes aldığını”, “bedenin doruğunun kalp, kalbin zekâsının da mücevher olduğunu” ve üzerinde uzun süre düşünmeyeceğiniz (onları unuttunuz bile) daha başka deli saçması laflar edecektir.

Şunu bir dinleyin:

“Bir noktadan itibaren sınırsız biçimde uzanma ve her şeyi tek bir kanalda yoğunlaştırma melekesine ‘kalp’ denir; kökten itibaren gelişmeleri tanımayı ve tek bir prensip sayesinde bütün durumlara cevap vermeyi sağlayan usullere ‘metot’ denir; istirahat halindeki niçin’i, hareket halindeki hedefleri, bir işe girişildiğinde ve eylem halindeyken nerede durulması konusundaki koşulları tanımaktan ibaret sanata ‘Yol’ denir.”

Şimdi size Épernon dükü Jean Louis de Nogaret’nin şu portresinde Saint-Simon’un Çinli yanını gösteriyorum:

“Tek başına birkaç cildi doldurabilecek hayati, istikrarlı ve sürekli bir baht ve erdem, yiğitçe bir değer, sahtekârlık ve alçaklıkla hiç ilgisi olmayan, zekice bir savaş ve hükümet etme mahareti ve kendisinin başlıca karakter özelliği olan, her zaman için sarsılmaz ve çok uzun bir ömür boyunca kahramanca bir büyüklükle hiç değişmeden aynı kalan, ve tarihimizde önemli ne varsa içine dahil olan sarsılmaz bir metanet mucizesidir.”

Biraz daha:

“Kurnaz, cüretkâr, dürüst, katı, liberal, muhteşem, her zaman özgür, her zaman yaptıklarına hâkim, güçlü ve yüksek makamlardaki herkesin, o ölene kadar her zaman korkup çekindiği, her zaman doğru, her zaman derinlikli, her zaman aynı, her zaman büyük... Haklı olarak dehşet verici ve olağanüstü denilebilecek böyle bir erdem karşısında haykırmakla yetinmek lazım.”

Buna karşılık, Madam de Maintenon’un huzursuzluğu:

“Uçuk kaçık, boş, sıkıntılı, her zaman aldatıcı bir meşgaleler denizi, sayılamayacak kadar çok mektup ve cevapları, yapmacık ruh halleri, zaten genelde bir yere varmayan, ama bazen de önemli şeylerle ve kararlar, iş meseleleri, tercihler konusunda üzücü yanlışlarla sonuçlanan envai çeşit çocukluk.”

Kardinal Dubois için cehennem başlamış bile:

“İçindeki tüm kötülükler birincilik konusunda birbiriyle yarışıyordu. Cimrilik, sefahat, ikbal hırsı onun tanrılarıydı: kalleşlik, çanak yalayıcılık, yaltaklanma araçları; tepeden turnağa inançsızlık, huzuruydu.”

Ceza:

“Hayatını çok büyük bir umutsuzluk ve o hayatı terk etme öfkesi içinde tamamladı.”

Bazen işin içine alay karıştırmadan yapılan bir övgü de oluyor:

“Kendisi, onu daima yeni biri ve mükemmel bir sohbet arkadaşı yapan hayal gücüyle, büyük olayların bütün ışığına ve anlamına vâkıf, en sağlamından ve en mükemmeline akil kişiliğiyle uçsuz bucaksız ince bir zekâsı olan bir adamdı.”

Egzersizler

İşte birkaç pratik karşı-delilik egzersizi:

- Üç otobüsün geçip gitmesini bekleyip binmemek.
- Bir ay boyunca hep aynı tweeti atmak: “Dük sizi köşe başında bekliyor”, tekrarlıyorum: “Dük sizi köşe başında bekliyor.”
- Sabah saat üçten beşe kadar Çin klasiklerini okumak.
- Gece bir saat dairenin içinde bisikletle dolaşmak.
- Televizyonu ya da DVD’yi açıp sesini kısmak.
- “Kıçıma sallamam” ya da “Bilmiş bir ifade” deyimlerini denemesine anlamak.
- Hiç açıklama yapmadan randevuları iptal etmek.
- Seyahatleri reddetmek.

• Paris’teyken Venedik’te, Venedik’teyken Paris’te olduğunuzu söylemek.

• Herkes çalışırken uyuyabildiğiniz kadar uyumak, herkes uyurken yazmak.

• Dezenformasyon hariç, “tartışmalara”, kolokyumlara ya da yuvarlak masa toplantılarına asla katılmamak.

• On iki adet manzume ya da koşuklu düzyazı parçası seçmek, bir ay boyunca günde iki defa birini ezbere okumak. Sonraki ay bir sonraki parçaya geçmek. Sonra aralıkta genel özet.

• Her yıl Münih’te Yunan vazoları salonunu ziyaret etmek.

• Bugün sosyal olmak yeri *doldurulur* olmak demektir. Belki de siz hiç farkında olmadan yeriniz çoktan *dolduruldu*. Sizin yerinizi dolduranların torunlarının hayatını gözünüzün önüne getirin.

• Yılda bir kere akşam kendinizi Venedik’te San Marco Bazilikası’na kapattırmak. Farklı bir sabahı bekleyerek bir köşede uyumak.

• Paris’te hiç bilmediğiniz hatlardaki otobüslere binmek, son durağa kadar gidip dönmek. Aynı şeyi en sıkışık saatlerde banliyö trenleriyle yapmak.

- Kalp krizi geçiriyormuş numarası yapmak, acil servise alınmak, bir hafta hastanede kalmak, on kilo zayıflamak. Eğlence olsun diye psikiyatrik kontrolden geçmek istemek. Tonlarca ilaçla taburcu olmak.

- Kötü bir roman (sürüsüne bereket) okumak. Aptal filmler hakkındaki sitayişkâr eleştirilere hayret etmek. Çağdaş şiir kitaplarından özellikle en cılız olanlardan birini rastgele açmak.

- Arada bir, mükemmel karşı-deli Gracián'ın¹⁰ şu özdeyişini hatırlamak: “Doğrusunu görmek için, dünyadaki şeylere tersinden bakmalıdır.”

Şimdi kendinize Proust'un niçin durmadan Saint-Simon'u hayal ettiğini sorun. Cevap basit: Aynı şeyi dâhice ama *tersinden* yapmak için. Proust büyülenmiştir, tekniği inceden inceye inceler, dükten pastişler yazar, düşes olur, isim listeleri düzenler, *tersine çevirir*. Eserinde uzatmalar vardır ama Charlus karakteri muhteşemdir. Asil tabakanın yozlaşması titizlikle gözlemlenmiştir, asaletin nabızı hâlâ atmaktadır, onu bitirmek lazımdır. Sodom ve Gomorra kaçkını eşcinsel bir Yahudi birden kendini bütün Fransız tarihinden sorumlu hissediyor. Arıyordu, buluyor. Zaman onundur.

Proust “Yahudi” değildir, “eşcinsel” değildir (o “dönme” kelimesini tercih eder, çünkü Charlus aslında bir kadındır). Onun devrinde hiç kimse onun kadar Fransız değildir. Onun tek ama ifşa edici hatası, cinselliğin her yerde hüküm sürdüğüne, her şeyi açıkladığına, her şeye sızdığına, her şeyi bozup parçaladığına inanmaktır. Yine de günümüzdeki “gay” zaferi karşısında dehşete düşerdi ama sonuçta Matmazel Verdurin Charlus'ü Morel'le evlenmeye, Albertine'i Matmazel Vinteuil'le izdivaç yapmaya, her iki tarafı da evlat edinmeye ya da teknoloji yoluyla çocuk sahibi olmaya teşvik ederdi. Böylesi daha iyi değil mi? “Küçük yuva” kocaman bir küre haline gelmedi mi? Bir an için taşan zaman, yatağına geri çekildi.

Bu maceradaki en şaşırtıcı şey, Saint-Simon'un tazeliğidir, gençliği ve alt edilmez meşruluğudur, uzlaşmaz erdemindeki erotizmdir. Doğru, onu Paris'te erkeklerin devam ettiği bir batakhane bir

10 Gracián (1601-1658): İspanyol çizvit yazar. (ç.n.)

“mirasyedi” olarak polis tarafından kontrol edilirken göremezsiniz. Bu bir yana, Proust gerçekten çok yetenekli, *Sodom ve Gomorra*’yı rastgele açarak bunu kanıtıyorum (cümleyi iyi takip edin):

“Bu arada Guermantes Dükü, patavatsız müzisyene doğru tek bir hareketle ve adeta tek parça halinde döndü, meydan okurcasına, bir abide gibi, sessiz, kızgın, gök gürlüten Jüpiter misali, birkaç saniye öylece, gözleri öfke ve hayretle alev alev, kıvrır kıvrır saçları bir kraterden fışkırmış gibi, kıpırtısız durdu. Sonra... beyaz eldivenli ellerini sırtında kavuşturup müzisyene öylesine iki büküm eğilerek, öylesine bir şaşkınlık ve öfke ifade eden, o kadar sert ve haşın bir selam verdi ki, sanatçı bir yandan tir tir titreyerek, karnına şiddetli bir kafa darbesi yememek için geri çekildi.”¹¹

Proust Üçüncü Cumhuriyet’in ayrıcalıklı bir insanıdır ve bundan utanç duyar (Saint-Simon’un ayıplaması, üzerinde kol gezmektedir). Tıpkı Kızılderili Saint-Simon’un, kulaklarını yalan perdelerine yapıştırıp dinleyerek devrim fırtınasını çok önceden sezmesi gibi, Proust da bir tarih halkasının sonunun yaklaştığını (1914-1918 kıyımları) bilir. Her şey gözle görülür biçimde çürüyüp dağılmaktadır, sosyal hiyerarşiler altüst olmuştur, cumhuriyet binası bir yüzyıl daha dayanacaktır ama çok yakında, yeni bir büyük felaketin ardından, 19. yüzyılda geldiği yere taşlaşmış olarak geri dönecektir. Bu şimdidir ve yıkıcıdır.

Aynı 19. yüzyılın sonunda esin dolu bir genç adam kendini “İnsanlıkla, hatta hayvanlarla yükümlü” görüyordu. Uzaklarda yitip gitti. 20. yüzyılda bir başkası, akli başında bir hekim bütün bu ölümleri gömecektir. Aristokrasi silindi, burjuvazi paramparça olup dağıldı, bilime ve uydulara boyun eğen konformist bir küçük burjuva kitlesi kaldı. Medyum Proust’u Venedik’in popüler bir köşesinde, *La Riviera*’da hayallere dalmışken gözümün önüne getiriyorum. Yolcu gemilerinin sirenlerini ve martıların çığlıklarını duyuyor. Gece Radyo-Versailles’ı ya da Radyo-Şanghay’ı dinliyor. Onun özel uzun dalgaları var. O deli değil.

11 Çeviren: Roza Hakmen, YKY, 1997 (ed.n.)

Ducasse Dükü

Saint-Simon'un ölümünden sonra evrakları arasında, bir koleksiyoncunun mirasçılarına teslim ettiği bir tomar kâğıt bulunur. *Anılar*'ının baskısında yok ama gözlerimin önünde duruyor ve gözlerime inanamıyorum. Bu bal gibi de bir *Karşı-deliliğin Elkitabı*. İnsan, 1874 yılında Paris'in Prusya ordusu tarafından kuşatılması sırasında 24 yaşında ölen Isidore Ducasse'ın –Lautréamont– karşı-delilikten nasıl haberdar olduğunu merak ediyor.

Ölmeden önce aceleyle yazılmış bu satırlarda dük, atmosferi istila eden “olumsuz yaklaşımlara”, “safsatılara”, “sızlanmalara” karşı çıkıyor. “Artık bizi sarsıp şaşırtan ve egemence boyun eğdiren şeylere karşı tepki göstermenin zamanıdır” diyor.

Kehanette bulunurcasına devam ediyor:

“Sıkıntıyı, acıları, kederleri, hüznüleri, ölümü, karanlığı, kasveti, vs yazmak, ısrarla şeylerin sadece çocukça ters taraflarına bakmak istemek demektir.”

Daha sonra, arkasından gelen suçlamalar listesini okumak da az şaşırtıcı değil:

“Düzen bozuklukları, endişeler, ahlaksızlıklar, kıskançlıklar, ihanetler, zalimlikler, saygısızlıklar, kızgınlıklar, aksilikler, saldırganca yoldan çıkışlar, pişmanlıklar, ikiyüzlülükler, yetersizlikler, kutsala hakaretler, daralmalar, boğulmalar, öfkeler...” Medyum Lautréamont, Isidore Ducasse kimliğini geri alarak, dük Saint-Simon'un ona dikte ettiği kelimeleri yazıyor. “Cehennemi topraklarda” gezip dolaştıktan sonra uyanan Fransızca yeniden doğuyor. Rimbaud'nun *Cehennemde Bir Mevsim* ve *Illuminations*'unda da aynı hareket. Şafak söküyor.

Tarihlere bir bakalım:

Baudelaire 1867'de ölüyor, Lautréamont 1870'te. Proust bir yıl sonra 1871'de doğduğunda, Rimbaud 17 yaşında, Manet 39

yaşında. Saint-Simon 1755'te 80 yaşında (eseri ölümünden sonra basılıyor) ölüyor. O yıl Voltaire 61, Sade 15 yaşında. Tarih süratle ilerliyor. Bir başka zaman yolcusunun doğum yılı olan 1936'da, Céline görüp döndüğü SSCB aleyhindeki muhteşem *Mea culpa's*ını yazıyor. Georges Bataille 39 yaşında, Proust'un anısına yazdığı yazı *İç Deney*'de yer alıyor. André Breton 40 yaşında, Louis Aragon 39. Nihai kozlar masaya yatırılmış.

Proust biçimseldir: Tanrı, Sodom ve Gomorra'nın yıkımında başarılı olamamıştır, çünkü pek çok Sodomlu ve Gomorralı hayatta kalmıştır ve bunlar bütün ülkelerde, özellikle Fransa'da gizli ve yatay pozisyonları işgal etmektedirler. Proust, Gomorra'nın gücünü şaşırtıcı biçimde abartarak, o insanların nüfuzunu açıkça masonlukla kıyaslıyor. 20. yüzyılın en büyük Fransız şairi Antonin Artaud'nun kafasını "cinsellik konusundaki beceriksizliğiyle" çok meşgul eden Tanrı, bu meselede fazlasıyla ortayolcudur. Oysa Lautréamont bu noktada çok kesindir: Tanrı, İbrani Tanrısı eşcinseldir, Lautréamont'dan önce kimsenin bilincine varmadığı bir şeydir bu. Geriye, yazılması gereken ve yıkıcı ironisine rağmen aslında çok masum olan Proust'un akıl edemediği müstehcen bir kitap yazmak kalmıştır: *L'Analité du Mal* (Kötülüğün Anal Dönemi) tinsel bir habisliği değil, hastalıklı bir saplantıyı betimler.

19. yüzyıl ve Belle Époque, Proust'la sona erer ve yeni bir felaketin ardından bugün, cinsel duyguları hep içinde kalmış bir dev gibi çok eski çağlara dönüş yapar. Eğer herkes "gay"se, o zaman kimse artık gay değildir. Eğer mafya genel ve küreselse, artık ondan başkası yoktur. Bana hemen tanıdığınız tescilli heteroseksüeller var diyeceksiniz. Şüpheliyim. Anlaşılan siz sapına kadar dürüst insanlara rastlamışsınız. Bırakın da gülümseyeyim. Bunlar herhalde yoksul insanlar, ama bir zengin olsalar, bütün yolsuzluk rekorlarını kıracaklardır. Her daim yalancı ve ahlak kumkuması olan mafya buna fena bozulur: Filme çekin şunu.

Gezegen üzerinde sefalet içinde yaşayan kalabalıklar ailelerini besleyebilmek için çok uzun zamanlardan beri organlarını satıyorlar (şurdan bir böbrek, burdan bir kornea ya da bir ciğer). Ceset fabrikaları kapsamında her yerde *organ nakilleri* devam ediyor ve

binlerce Brezilyalı bebeğin özel kliniklerde dönüştürölmek üzere ortadan kaybolması elle tutulur bir kanıt bulunamadan kalıyor. Bu arada bilim ilerliyor ve laboratuvarlar için bir ganimet olan yoğun bir kök hücre trafiğine açılıyor. *Embriyo*, optik ve kardiyak hücreler için çok aranıyor. Bu bir sağlık programı, tartışılması yersiz. Ünlü bir doktor gelip size bu konuda ideolojik yaklaşımların zararlı yanlarını açıklıyor. Elbette, embriyoyu Tanrı'nın bir yaratığı (oysa, ancak bir süre sonra insan olacaktır) sayan Aziz Augustinus'a ya da Aziz Tommaso'ya saygısı var ama bu inatçı cehalet ilerlemeye sekte vuruyor, buluşları frenliyor, beklemedeki tedavileri cezalandırıyor. Burada da eski Tanrı gebe kalma vizyonunu gözden geçirmek istemiyor. Embriyolarını satan kadınların sayısı, düşüklerin ve yalancı gebelik artıklarının toplanmasıyla cesaretlendirilerek bir ordu gibi artıyor. Bir alay hasta endişeyle bu canlı hücreleri bekliyor. Laboratuvarlar, bu kesin, hep *iyilik yapmak* için çalışıyorlar. Ters giden şeyler de oluyor ama derhal kitle içinde dağılıp siliniyorlar.

“Siz neredensiniz? — Kök hücredenim.” Bu embriyo diyalogu hastanelerde gitgide daha çok duyuluyor. Kalbi ölüm kalım savaşı verirken, hayatta kalmasını sağlayacak bu canlı hücrelerin nereden geldiğini sormak kimsenin aklına gelmeyecektir (şu anda Fransa'da kullanılmayı bekleyen 50.000 adet dondurulmuş embriyo var). Tanrı, yorgun düşmüş teolojisini, uyuşup kalmış din adamlarını, durgunluk içindeki ailelerini bilim sayesinde elinin tersiyle sepetliyor. Aziz Tommaso hayretler içinde, Proust da.

Baron de Charlus, kendisine bir kız çocuğu verecek olan taşıyıcı anneye düşük yaptırdıktan sonra, şimdi de sevinçten ağlayarak, daha şimdiden büyük bir kadın avcısı olacağını hayal ettiği oğlunun doğumunu beklemekte. Vaftiz annesi Guermantes düşesi olacak. Çocuk tuttuğunu koparacaktır.

Zehir

Delilik her saat içtiğiniz bir zehirdir. Onunla mücadele etmek için onu teşhis etmeli, sessizce içine akmalı, bütün kurnazlıklarının, dolambaçlarının, büyülerinin, baştan çıkarıcılıklarının, verdiği zararların içine gömülmeli. En önemlisi, asla ona karşı çıkmamalı. Zehir mi? Daha, daha! Salaklık, cehalet, dikkafalılık, iftira, zevksizlik mi? Daha! Daha! Aşırı dozda zehir olmadan, etkili panzehir olmaz. Yeni simya böyle.

Nefretlere, hasetlere, güvensizliklere, haşinliklere, kızgınlıklara, küskünlüklere, hınçlara, intikam arzularına tahammül ediyorsunuz. Toplumun ve kendilerinin esiri olmuşları anlıyorsunuz. Çıkarıcı sahte ahlaklarını, kıskançlıklarını, büyüklük tutkularını, narsistçe bunaklıklarını, alçalışlarını, suçluluk duygularını bir görüşte tanıyorsunuz. Yutturmacalarının tadını çıkarıyorsunuz, sadece varlığınızla onların içini rahatlatıyorsunuz. Siz doğuştan doktor yaratılmışsınız, karşı-doğa sizi takip ediyor.

Sizin asla ikna edemeyeceğiniz kadın, *erdem taslayan kadındır*. Sanıldığından da yaygındır, çoğu zaman pornocu, parlamasıyla sönmesi bir bir star, aktris, şantöz, reklamcı kılığına bürünür. Ama boğazına kadar hümanist ve duygusal klişelere batmış edebiyat eleştirmeni de olabilir. Bu ikincisi, sizin onun kariyeri için gerçek bir tehlike oluşturduğunuzu bilir. Sizdeki hiçbir şey hoşuna gitmez, isminizi yazmaktansa dişini kırdırmayı tercih eder. Sosyal hayatta yükselmek için bir planı, psikolojik portreleri ve avukatlar, editörler, iş adamları, politikacılar gibi nüfuzlu insanlarla görüşmeleri vardır. “İlişki” biriktirir, adres defterini doldurur. Henüz genç olmasına rağmen, daha şimdiden emekliliğini düşünür, çiçeği solmuş ihtiyar bir kızdır.

Oyununu iyi oynamıştır, çünkü okuma bildiği ve edebiyatla uğraştığı düşünülür. O kişiler bir ruhları olduğunu bilmezken, bu

kadın onlara bir ruh vermiştir. Ortaya çıkar, ciddidir, geride durur, bilinen bir aşk meşk ilişkisi yoktur, politikada *merkezci*dir. O ruhban sınıfının sevdiği, manastıra geri dönen bir rahibedir. Adı ille de Marie-Laure'dur, Marianne, Maryvonne, Marie-Claude, Marie-Noelle, Marie-Paule, Marie-Françoise'dır, hatta sadece Marie'dir. Onun rahibe başlığı zihnindedir, bilgisayarı her türlü fazla açık cinselliğe girişe, fazla göze batan düşünce özgürlüğüne kapalıdır. O bizim zamanımızın düşesidir ve yazılarını hiçbir çaba harcamadan, parmaklarıyla tempo tutar gibi yazar.

Uzun zamandan beri kadın partnerlerinizde aklınızı kurcalayan bir şey var: Sizinle tanışmadan önceki hayatınıza karşı tam bir meraksızlık. Sanki siz ancak onlarla karşılaştığınızdan beri varsınız ve daha önceki her türlü ilişkiniz, tıpkı çocukluğunuz, gençliğiniz, göze aldığınız maceralarınız, hastalıklarınız, geçirdiğiniz kazalar, yediğiniz darbeler gibi yok sayılıyor. Bunlara dair asla soru yok, siz hiçbir yerden geliyorsunuz, sizin aileniz olmadı. Oldu da bu konuda iki çift laf etme gafletinde bulundunuz, önce kibarca dinleme, arkasından süratle konuşmanızı kesip konuyu değiştirme ve lafı kendilerine döndürme. Cümlelerinizi tamamlamanıza izin veriyorlarsa yine de mutlusunuz. Onlar için geçmişe dair her epizot derin bir sıkıntı, tarihler bulanık, hatalı, birbirine karışmış, belirsiz.

“Büyük olaylar” onlar için ancak şöyle bir gerçekleşmiştir. Dolaşısıyla “büyük adamlar” da onları ilgilendirmez. Savaşlar ve rejim değişiklikleri onları çok az etkiler (ailelerini etkilemesi hariç). Fransa’da bir “krallık” mı vardı? Din çatışmaları mı? Bir devrim mi? Ölüm çukurları mı? Düşmanla işbirliği mi? Tehcir mi? İnfazlar mı? Sömürgelerdeki zulümler mi? Tıpkı analarındaki gibi onlarda da her şey belirsizdir, üç aşağı beş yukarıdır. Erkeklerin yarattığı o kaoslar onların kimliklerine hiç dokunmamıştır (ya da çok az). Dünya tarihi onları ancak sizin bilye oynama tarzınız (öyleyken çok tutkulu oynarsınız) kadar ilgilendirir. Onların hafızasında siz can sıkıcı bir oğlansınız, okulda onları itip kakan bir haylaz, sapık bir asalak, kuşkulu birisiniz.

Kısa Dalgalar

Saat sabahın beşi, Venedik'te çok kısa dalgadan Radyo-Şanghay'ı dinliyorum. Fransızca yapılan yayın bir hiperklasik, adı da *Medyum*. Taocu insanı anlatıyor.

“En uzak geçmişe uzanabilir ve en uzak geleceği okuyabilir. Mutlulukla mutsuzluğu ayırt etmede hiç zorluk çekmez.”

Ve şu:

“Onu neşelendirmeyen hiçbir şey yoktur; onun için her şey neşe olduğundan, en yüce neşeye ulaşabilir.”

Ve de şu:

“O bakmadan görür, dinlemeden duyar, yürümeden yer değiştirir, konuşmaz ama evrensel bir dinleyici kitlesine sahiptir.”

Neden?

“Şeyler altüst olurken gizemli erdem onlara eşlik eder.”

Mesajlar bazen karanlık :

“Bir kayığı yutabilen bir balık karaya vurur ve karıncalara yem olur.”

Ve şu:

“Liberal ama sert, katı ama sıcak, esnek ama dik, korkunç ama iyi biridir.”

Ve bir de, *küçücük şeylere* gösterilmesi gereken sürekli dikkatte kesin nokta:

“Başarı ve ün kazanan insanlar çağdaşlarının ne düşündüğü konusunu pek az dert ederler. Fırsatın gelip geçici olduğunun bilinciyle, sürekli en uygun anı kollamakla meşguldürler.”

Yaygın bir tinsel görüşün tersine, çözüm “boşlukta” değildir:

“Kendini boşluğa esir etmek, boşluğun tam tersidir. Bilerek içimi boşaltmaya çalışırsam, bunu başaramam; oysa hiç aklımda yokken, kendimi kendiliğinden bir boşluk durumunda bulurum, bu da arzunun, peşine düştüğü şeyi kaçırıtığının kanıtıdır.

Radyo-Şanghay'daki *Medyum*'un diğerleri arasında öne çıkan özel bir anonsu var:

“Sadece sihir etkisiyle dönüşümleri yaratan şey, hiçbir şeyin egemenliği altında değildir.”

Bazen de sadece:

“Evet, sihir devam ediyor...”

“Yol hiçbir şey yapmadan her şeyi yapar” ya da “İlkesi bilmemek, en değerli mücevheri de nasıl-yapmalı’dır” gibi çok bilinen formüllerin üzerinden geçiyorum... Hep Büyük Ayı'nın yedinci yıldızında parlayan şu mücevher, bütün takımyıldızların etrafında döndüğü eksen.

Bir gün *Medyum*'da Pascal'in şu formülünü duyunca az şaşırmadım:

“Kötüye kızmadan iyiye sevinmenin sırrına eren, işin aslına ermiştir. Bu sürekli devinimdir.”

Ezberlenecek bu formül gerçekten de size sürekli devininin canlılığını duyumsatıyor. Bu bir sır, bu bir nokta, bir sırrın içindeki bir nokta, noktanın içindeki bir sır.

Medyum'da her ay klasik şiirler de yayınlanıyor. Bu şiirler çok güzel:

“Suyun gürültüsünde boğulan köpek havlamaları. Üzerlerini örten çiğle rengi koyulaşan şeftali çiçekleri.”

Ya da:

“Taze yağmurun altında otların rengi. Akşam pencerelerinde çamların musikisi.”

Bir de:

“Kayık ilerliyor, şehir ağaçların arasına giriyor. Kıyı o kadar uzak ki şehir sularda dalgalanıyor.”

Venedik sularda dalgalanan bir şehir.

Louis

Loretta küçük restoranını çok iyi çekip çeviriyor. Kocas Gianni mutfakta, usta işi mükemmel pizzalar pişiriyor, hoşuna gitsin diye arada bir ben de yiyorum. Yardım için toparlak ve eline çabuk esmer bir kızı işe aldılar, Lydia. Tanrı bilir neden, “professore”ye ilgi gösterilmesi gerektiğini biliyor. Ev işleri için bana artık o geliyor. Fırıl fırıl dönerek müşterilere servis yapıyor, daha doğrusu onları bir bir gönderiyor. İlkbahardan itibaren öğlenleri kalabalık oluyor, yazın biraz daha kalabalık, sonbaharda neredeyse hiç kimse olmuyor, akşamları bomboş. Lydia evli değil, hareketleri hoş ve kıpır kıpır, onu elde edebileceğimi hissediyorum ama Ada’nın ziyaretleri bana yetiyor.

Her halükârda, “professore” kelimesi o şaşırtıcı prestijini koruyor, yakıştırdıkları bekârlık da. Yine de bu adam tuhaf biri: Paris’te yaşıyor, cuma akşamları uçakla geliyor, pazartesi ya da salı sabahı işleri için geri dönüyor. Ne öğlen ne de akşam yemeklerinde yanında asla kimse olmuyor, yıllardır tek başına geliyor, dairesi çok tertipli, tekneyle daima yalnız başına gezilere çıkıyor, yine de özel biri. Masaj için gelen şu kadın onun hakkında çok şey biliyordur, ama kadın mahallede fazla oyalanmıyor, ancak günaydın ve iyi akşamlar.

Acaba romatizması, iyileşecek bir yarası filan mı var? Hayır, topallamıyor, ağrısı sızısı var gibi bir hali de yok. Çoğu zaman kitaplarına eğilmiş bir halde, bir papa kadar ciddi. Yoo, sevimli, gülümsemeler, ama hep yazılarına gömölüyor. Evinde her zaman şişe şişe maden suyu ve viski oluyor. Evet, akşamları şarap ama daha ziyade kahve. Uykusu nasıl kaçmıyor insan merak ediyor.

Loretta, Ada, Lydia, hassas küçük opera. Şömiyelerini, önlüklerini, eteklerini, pantolonlarını, saçlarındaki bakalit tarakları, kahkahalarını, gülmelerini, seslerini seviyorum. İtalyanca kendi başına makamlı. Onları çok yakından dinliyorum, hafif mırıltıları beni

dinlendiriyor. Onların sayesinde Fransızcamı tazeliyorum, yumuşatıyor, çoğaltıyorum. İtalyanca olmasa ne olurdu? Yazarların çoğu gibi yarı sağır biri. İspanyolca'yı çok iyi biliyordum, İtalyanca onun yerini aldı. Hem XIV. Louis İspanyolca biliyordu, Saint-Simon da görevle İspanya'ya gitmişti. Gülmek için kendimden Venedik'te sürgündeki gizli bir elçiymişim gibi bahsedebilirim.

Hatırlanacaktır, XIV. Louis, *Namus Kumkuması*'nın tiyatrodaki temsilinin ardından İtalyan komedyenlerini apar topar kovmuştu, herkes bu oyunda, kralla gizlice yaptığı evliliğin ardından gitgide sofuluk danışmanına dönüşen Madam de Maintenon'a bir saldırı olduğunun farkına varmıştı. İtalyan komedi tiyatrosu oyuncularını 1716 yılında Naiple birlikte geri döndüler. Madam de Maintenon'un (çok koyu) katolik olmadan önce Kalvinist bir eğitim aldığını unutmamalı.

Protestanlık, Jansenizm, Quietizm, Fransızlar dini tarihleriyle papaların canını ne kadar da sıkıştırmışlardır! Müzikte ne kadar yanıltılmışlardır! Saint-Simon sayesinde her şeyleri affedilmiştir, kara mizah, dolu dolu gülüş, ölümden büyük neşe, zekâ. Picasso Manet'nin her fırça darbesinden zekâ fışkırdığını söylüyordu. Saint-Simon'un her cümlesinden zekâ fışkırıyor, bir şenlik.

Dük, eski Chartres dükü Naip Philippe d'Orléans'a âşıktır. Çocuklukları birlikte geçmiştir, kralın evlilik dışı çocuklarını yasallaştıran vasiyetini o engellemişti. Philippe "sonsuz bir zekâyâ sahip, hem de her çeşidinden". İnanılmaz bir hafızası var, "her devirden insanı ve bu insanların hayatını ezbere biliyor". Şunu dinleyin:

"Yumuşaktı, sıcaktı, açıktı, yaklaşılması kolay ve sempatikti, ses tonu hoştu ve ne konuda olursa olsun ona has, hiçbir şeye şaşırmayan ama daima şaşırtan netlikte, akıcı bir konuşma yeteneği vardı. En sıradan, en günlük konuşmalarda dahi doğal bir belagete sahipti..."

Naip'in her şeyi affedilir; muhtemel cinayetleri (zehir), gemi azıya alan sefahat âlemleri, it kopuk arkadaşları, kızıyla ensest ilişkisi, simya ve kimya araştırmaları, geceleri Vanves taş ocaklarında şeytanla buluşma arzusu, korkunç Dubois karşısındaki pısırlıklığı ve daha neler neler. Ne yaparsınız, adam çocukluk arkadaşı, eskiden

beraber oynardık, onunla gevezelik etmeyi seviyorum, beni çok utandırıyor ama ondan hoşlanıyorum, o, krallıktan koparılmış ama krallığı yıkacak olan bir kral, ama sonuçta bu krallık da yıkılmak için can atıyor. Naip'in aniden beyin kanamasından ölmesi hayatımın en büyük kederidir.

Bundan sonra ne yapmalı? Yazmalı, daha daha yazmalı, “kendinizi suyun akışına bıraktığınız bir çeşit rapsodi”. Suyun akışı mı, hiç de değil, Kutsal Ruh'un (Baba ve Oğul olayın içinde değil gibiler ama Kutsal Ruh, evet) nefesi sayesinde. Gözden uzak bir hayat süren dük, Naip'in ölümünden sadece beş yıl sonra, 2 Şubat 1728'de Versailles'da “Kutsal Ruh Tarikat Şövalyesi” unvanını alır. Bu onun için çok değerlidir. Liyakat Nişanı değildir ama bölge açıkça daha az karışıktır.

İşte “işlerden” kurtulan dük:

“Hayatın çeşitli zamanlarındaki sürekli meşgalelerin arkasından aniden gelen, katlanılması ve doldurulması kolay olmayan büyük bir boşluk yaratan büyük bir avarelik. Bu haldeyken, can sıkıntısıyla öfkeleniyor, kendinizi bir işe vermeye çalışırken bezginliğe kapılıyorsunuz.”

O halde iş başına, kah kendi La Ferté Şatosu'nda kah Paris'te. La Ferté'de 13 Ağustos 1734 günü tuhaf bir ziyaretçi kabul ediyor: Montesquieu (ne akşam yemeği ama!). Paris'te onu Saint-Germain bulvarı taraflarında Saint-Dominique caddesinde, Cherche-Midi caddesinde ve son olarak da öldüğü Grenelle sokağında (bugün 102 numara) buluyoruz. Kralın emriyle elyazmaları Louvre'da Dışişleri Deposu'na kaldırılıyor. Hâlâ orada.

Saint-Simon, 1743'te karısını kaybetmesinin ardından altı ay yazmayı bırakıyor. Artık “kapı aralıklarından sıcaklığı ısıtıyor” yok. Artık “pıtır pıtır pıtır damıyor”, “oradan oraya uçuşmuyor”. Tabutunun karısının kine zincirlenmesini isteyecek ve elbette Devrim bu iskeletleri oradan oraya uçuracak. Temmuz 1743'te yeniden kalemine sarılıyor ve “kısa önsözünü” yazıyor. Hava çok güzel.

“Bu gerçekler üzerinde daha fazla durmak, güneş parladığında gündüz olduğunu kanıtlamak gibi nafil bir şey olacak.”

Güneş onun gibi parlıyor, o bir Louis.

Proust kendi adı Marcel'i sevmiyordu ve adı Louis olduğu için Saint-Simon'a içerliyordu. *Geçmiş Zamanın İzinde*'nin aristokrat kişilerine gülünç isimler vererek onlardan intikamını aldı (Germantes düküne Basin, Charlus'a Palamède). Basin kulağa eşek anlamına gelen "Basinus" gibi geliyor, Palamède ise perde ayaklı anlamına gelen *palmipède* gibi. Albertine ve Andrée de hayalleri süsleyen isimler değil. Yine de Proust'un en büyük tasası dükün annesinin ismiydi ki, kendi annesinin ismi olan Jeanne Weil bu ismin yanında çok sönük kalıyordu. Saint-Simon'un annesinin adı Charlotte de L'Aubespın'dı. Bundan daha *proustien* bir isim var mı?

Sihir

Sihrin yasaları var: Ada'nın beni öpmekte ısrar edip bir yandan da kulağıma "seni seviyorum" diye fısıldaması ona âşık olmama yetti. Açık olalım: Zaten varolan canlı iştah tutkuya dönüşüyor. Bu bana nadiren olur, fiziksel hayatımda böyle bir şeyin yeniden gerçekleşeceğine inanamazdım. Tutku var ya işte. Hiç beklenmeyen bir rüzgâr darbesi bu, her şeyi olduğu haliyle bırakan sert bir dalga, hiçbir şey değişmeyecek, ilişki neyse öyle kalacak, ücrete tabi ama bir anda bedava. *Ek hizmet* ölçüye gelmiyor. Çok şaşkınım, o da.

Arzu edilen bir kadının güzelliği artıyor, sadece arzu edilmekle kalmayıp aynı zamanda sevilen bir kadının ki ise, öteki dünyadan bir hayal gibi her yerden fışkırıyor. Olaya küçük sevgi işaretleri eşlik ediyor, gözlere, dudaklara, parmaklara yepyeni bir ışık geliyor. Ada alınma, ellerime, kulaklarıma küçük öpücükler konduruyor. Ayaklarımda, omuzlarımda, boynumda uzun uzun dolaşıyor. Öldüm, o beni hâlâ seviyor. Kendini bir ölü gibi sevdirmeyene çok yazık.

Bütün bunlar için bir kelime var: Hoşluk. Derin, mahrem ve dokunup geçen bir şey. Ten *çiçekleniyor*, iskelet mavi bir sise bürünüyor, bir şey söylemiş olmak için, "iyi", "çok iyi" diye mırıldanıyorsunuz. Sokakta ciddi bir tavırla uzaklaşan Ada'ya bakmak için ilk kez pencereyi açıyorum. İyi çalıştı, hem yararlı hem hoş, kendini işine veren bir havası var ve bu, şu dünyada çok yaygın bir şey değil. Bana da aynı şey oluyor, fazladan iki sayfa daha kendiliğinden yazılıveriyor.

Dük Saint-Simon gözlerini kapatıyor ve haklı. Yine de bir ara dostu Naip'in eskisi kadar sefahate bulaşmadığını, artık madenleri dönüştürmeye ve geceleyin taş ocaklarında şeytanla buluşmaya filan kalkmadığını düşünüyor. Daha az yiyor, daha az içiyor, şu küçük masöz onu tutuyor, zaten kadın bir İtalyan. Klasik Çinceye gelince, evet anlamında başını eğiyor. Şu acayip Fransız'a da bir bakın:

Yerinden kıpırdamadan Yol'u takip ediyor.

My Fair Lady tarzında eski bir filmde olsa, kıza deli divane olan adam, o inciyle evlenmeye, onu mükemmel bir eğitimden geçirmeye, onu bir kontese dönüştürüp bütün arkadaşlarına takdim etmeye can atardı. Özel dergilere demeçler verir, "hayatının kadınından" bahseder, masaj hikâyesini es geçerek kötü bir romans uydururdu, Venedik'te hiç beklenmedik bir karşılaşma, lagünde yıldırım aşkı, ay altında kadife. Bir bakalım: Adam zengin ve ünlüdür, kız gazetecidir, adamla röportaj yapmak için *Cipriani*'ye gelmiştir, anında anlaşılır, fotoğraflar, suç ortaklığı, gülümsemeler. İşler böyle giderken, kontes Ada süratle çekilmez hale gelir, *olanları ciddiye almıştır* ve iki yıl sonra boşanıp bütün gazetelerde göklere çıkarılan, fazlasıyla şişirilmiş genç bir sevgiliyle kaçır. Bu koşullarda, Ada'mı kendime saklayacağım anlaşılacaktır.

Aradan bir yıl geçer, Ada Venedik'teki mahalleyi ve sonuçta çok içine kapanık, çok muamma "professore"yi özlemektedir. Onun mesleki başarısızlıklarına ek olarak neden böyle yıkıldığını pek hatırlamamaktadır. Sırrını koparmak için onu şu ya da bu şekilde aldattığını inkârdan gelir ama sır mır yoktur, işte burada yanılmıştır. Yine de bir sürü anı arasında güzel bir anı, güzel anıların sayısı fazla değil ki. Genç sevgili çekicidir ama fazla kendini beğenmiştir, çabucak sıkıcı biri olup çıkmaktadır. Lady Ada hayal kırıklığına uğramıştır, adam onu önüne gelen ilk artistle aldatır. Adamın gazetelerde falan resimleri çıkmakta, edebiyat ödülleri arasında adı geçmektedir ama bu ona yetmez. Son romanını okumak mı? Daha neler artık?

Hayır, hayır, sinema olmaz, uzaklık, sinir sistemi, rastlantı, şans. Bu sabah uygun bir doz daha. Her şey sakın ve gri mavi, açıkta tekneyi durduruyorum. Dük'ün bir cümlesi suda beni takip ediyor: "Mahareti, en küçük şeyleri ve bütün raslantıları değerlendirmekteydi." Bu *maharet* kelimesini seviyorum. Limandan çıkmak için ona ihtiyacım var. Kesinlikle iki dünya var ve seçmek gerekiyor: Bir yanda moda, modaya uygun olmak, öte yanda sessizlik ve yalnızlık."

Fırtınayı tam zamanında hissettim. Daha *La Riviera*'yı görmüştüm ki, fırtına başladı, şiddetli bir yağmur, Venedik'in çok kısa süren

ve ardından her şeyin sanki bir sihir marifetiyle kupkuru olduğu yaz fırtınalarından biri. Loretta beni görüyor, bir şemsiyeyle beni karşılamaya gelmiş, beni evin kapısına kadar götürüyor. Âşıklar gibi birbirimize sokuluyoruz. Gülüyoruz. Ama bu akşam ona ne oldu böyle?

Şeytan

İnsan, Saint-Simon nasıl oldu da on defa intihar etmedi diye merak ediyor. Gözleri açık yaşıyor, İktidar uyumadığı için o da asla uyumuyor, cehennemde olduğunu biliyor, eskisinden daha büyük bir şevkle devam ediyor. Bazen Tanrı'ya sesleniyor ama ona inanmak zorunda değilsiniz. Gözlerinin önünde “avlarını kemirip duvarları deliyora benzeyen akbaba gözleri”yle “imansız, kural tanımaz, Tanrısız, ruhsuz”, apaçık cin çarpmışlar var, “bütünüyle rahatsız, yapmacık bir dış görünüşün tam tersi ağır ağır, tane tane, üstüne basa basa bir konuşma, aldatıcı bir koku, sahte ve kalleşçe tavırlar”. Azıcık daha olsa, neredeyse Şeytan'ın ta kendisi huzurlarınızda olacak ama yaratıklarında belirmediği anda, Şeytan'ın kendisi ortadan kayboluyor.

Hiç kuşku yok, yaşamak ve araştırmayı sürdürmek lazım. İşte “şiddetle nefret edilesi” biri daha. Tekrarlıyorum: “Her şeyinden ve her yerinden fena halde sahtelik akıyordu.” Kendi kendinize, şu küçük dükün abarttığını, her yerde kötülük gördüğünü söylüyorsunuz, ama gerçekten de doğru, kötülük her yerde. İşte şeytanın nitelikleri: “Derinlik, karanlık, iftira, her şeye saldırmak, cinayet, sınırsız hırs, muhteşem nankörlükler, ölçüsüz edepsizlik, en korkucundan her türlü kötülük, en rafinesinden, en su katılmamışından hainlik...”

Ecinniler kara büyüde başarılıdırlar, görünüşte normaldirler, ne olduklarından asla şüphelenilmez, korunur, cesaretlendirilir, maddiyatla ödüllendirilirler. Şeytanın kuklası olduklarının asla bilincinde değildirler. Bunların en masumu olan Sade başına geleceklere çok şaşıracaktır, çünkü gezegenin en cehennemi hayal gücüne sahip o iyi biridir. Aralık 1772'de sonradan metresi olacak baldızı Anne-Prospère de Launay'e Chambéry'den şunları yazar: “Ah! Sevgilim, duyarlı bir kadın için burada neler neler var!” Sade'ın “susi çiçeği renginde ipek bir külot giydiğini” duygulanarak okuyorum. İnce ruhlu karısı 14 Aralık 1781'de ona şunları yazdığında daha da

duygulanıyorum: “Seni daha fazla endişelendirmemek için, kanımı tazelemeye çalışacağım.”

Paris’te 13, rue Jacob’da tutuklanan Sade, karısını dört yıldan beri görmemiştir. Vincennes’de kaldığı hapishaneden ona yazar:

“Küçücük varlığını beni çok hoşnut etti, ve seni iyice inceledim, çünkü insan sevdiğini inceler. Seni bıraktığımdan daha iyi, gençleşmiş, daha toplu, daha sağlıklı ve hep o çok sevdiğim küçük kız havasında buldum.”

Saint-Simon’un karısına böyle mektuplar yazdığını göremiyoruz. Cinsel meseleler onu ilgilendirmiyor, sadece sonuçlar önemli (kralın evlilik dışı çocukları), birbirini izleyen evlilikler, doğumlar, ölümler. Karısına olan sadakatinden şüphe eden yok, tabutunu onun tabutuna zincirleme olayı da çok afallatıcı, olur da dirilir ve ele ele gezebiliriz diye, tuhaf bir tedbir. Şeytan, Devrim’de bu tabutların cehennemin dibine gönderilmesiyle intikamını aldı. Daha uyanık olsaydı, ölümünden sonra ele geçen elyazması tomarlarına dikkat eder, onları yaktırır (Sade’in son büyük romanı gibi) ya da ilerde yayımlanmasına engel olurdu. Şeytan, dükün *Anılar*’ının Fransa monarşisi hakkında yıkıcı bir belge olduğunu düşünmüş olmalı. Öyle de, ama kalemin hedefinde, farklı farklı kılıkların arkasındaki ve çıkarlarıyla sürekli Şeytan var.

Saint-Simon bir aziz, onu faka bastırmak olanaksız. Dilin seçkinleri vardır ve Rancé¹² yanılmıştır: gece gündüz aralıksız not alması ve yazması lazımdı. Saint-Simon rahip La Trappe’a büyük saygı duyduğunu söyler, ondan habersiz onun portresini yaptırır, onun yok olma iradesini över, bu sarsılmaz kendi kendini yok etme edimini inceler, ama *kendisi tam tersini yapar*. Bunu ondan kim istemektedir? Bizzat hiçliğin kendisi, şeytanın en kesin düşmanı. Din adamları, mistikler, manastırlarda yaşayanlar, keşişler hiçliğin önünden sıra sıra geçerler. Sessizlikleri, cezbeye gelişleri, kendilerine görünenler kurşun gibi ağırdır ve kucaklaşmaların üzerine indirilen örtüler görmeleri sahte boşluktur. Etkiler ama ikna edemezler. Yalanların arasında bir tek gaddarlık, Yol’un gerçeğini söyler.

12 Rancé (1628-1700): La Trappe tarikatının kurucusu. (ç.n.)

Ve sonra, israf, inanılmaz masraflar, şenlikler de var. Mareşal de Boufflers komutasındaki Compiègne kampında hayranlık içindeki düke bakın. Bu kadarı kaçıklık artık:

“Sayısız ve daima yeni ve her an azar azar servis yapılan masalar... Her çeşit sıcak soğuk alkollü içecekler, en geniş ve en muhteşem anlamıyla her türlü serinletici, Fransız şarapları, yabancı şaraplar, en nadide likörler sanki bol bulamaç oraya terk edilmiş gibiydi... Sürüsüne bereket av etleri her bir taraftan geliyordu, Normandiya, Hollanda, İngiltere ve ta Akdeniz’e kadar olan denizlerden, en canavarca ve en lezzetli ne varsa, taklit edilmez bir düzen ve bir alay mucizevi posta arabası ve kuryeler sayesinde günü gününe ve tam zamanında tedarik ediliyordu...”

“En değerli kaynaklardan” gelen sular vardı, gece gündüz herkese kapı açıktı, zevkle ve çapkınca bir ilginçlikle “en muhteşem Paris evleri gibi döşenmiş”, yepyeni ve bu amaçla inşa edilmiş ahşap evler ve sırf sayısıyla bir ordugâh oluşturabilecek muazzam, muhteşem çadırlar inşa edilmişti.

Özetle, “düzeni, sessizliği, doğruluğu, çabukluğu ve kusursuz temizliğiyle şaşkınlıktan ve hayranlıktan kendinden geçiren bir manzara”.

Neyse ki, Saint-Simon oradaymış.

Ama Effiat markisi nereye gitti?

“Çok zeki ve anlayışlı olduğundan daha da tehlikeli, son derece cimri, son derece kendine özgü, fena halde sefih, ama sağlığını korumak için her şeyi kararında yapan, ipten kazıktan kurtulmuş bir adamdı.”

Üslup

Bir yanda dizginlerinden boşanmış bir lüks, öte yanda sefalet, cep-heden din, profilden zehir. Çelişkiler istemediğin kadar, mutlak ışık ve gölge olarak bundan âlâsı asla yapılamayacak, bütün mekanizma ayan beyan ortada, herkes içinde kayboluyor, ama mükemmel bir yüzücü olan dük, orada kendini buluyor. Bazen onun şöyle mırıldandığını duyuyoruz: “Deliler arasında yaşıyoruz”, ama kimse onun bu kadar önemli bir Karşı-deliliğin Elkitabı üzerinde çalıştığını aklına getiremiyor.

Daha dün La Fronde¹³ en özgür kafaları (Retz¹⁴) kendine bağlamıştı, ama her şey geçip bittiğinde, kral çıplak, kilise sendelemekte, ufukta burjuvalar zenginleşiyor ve daha da zenginleşecekler, halk aç ve şeytani bir girdabın içine savrulacak. Dükün karşısında piyes *tekrarlanıyor*, şaşmaz son hükmü o verecek. Mürekkebi dışında hiçbir şeyden hiçbir şey beklemiyor. Hiçlik, mürekkebi, ona can verebilecek soluğu, matbaa harflerini, kâğıt kokusunu seiyor. Bir gün “yayımlanır mı”, şüpheli, ama onun derdi bu değil, o çalaka-lem, sonsuzluk için yazıyor.

“Her fırça darbesinde öğüt ve nasihatler” vermek için de. Burada, şu satırlar arasındaki “her şey eğitici ve okuyan herkesi aydınlatan bir ışık yayar”. Her şey portrelerin vurucu gücüne bağlıdır: “Canlı, açık, çıkıntılı ve gerçekten de hafiften deli bir fizyonomi” Ya da: “Dış görünüşü daima romanesk olan çapkınca bir kibarlık.” Aşk tekniği.

Ya sofular? Onlardan bahsedelim. Kötülük ve suçlarını örtmek için “hayır işleri”yle, “iyilik”leriyle onlar da oradadır. Onlarla kimse neyin ne olduğunu anlayamaz, insanlar sonu gelmemecesine enayi

13 La Fronde (1648-1653): XIV. Louis'nin çocukluğunda Fransa'yı sarsan karışıklıklar. (ç.n.)

14 Retz (1613-1679): Hırsları yüzünden La Fronde'a katıldı. (ç.n.)

yerine konmaya, sersemleşmeye, afallamaya, kandırılmaya devam ederlerdi. Bir tek özel tarih (isimler vererek) gerçek olabilir, dönen dolapları, maskeleri, art arda kopup gelen olayları gösterebilir. Kazı kalemiyle yapılmış portreler şart: Roman nihayet gerçek.

Conti Prensi'ne bakınız:

“Bütün kadınlara karşı çapkın ve kibar, pek çoğuna âşık, çoğundan yakınlık görür...”

Ve arkasından:

“Pırılıtlı, doğru, kusursuz, geniş, engin, ummanlar kadar okumuş, hiçbir şeyi unutmayan, genel ve özel tarihlere hâkim, aile şecerelerini, o ailelerin takıntılı hayallerini ve gerçeklerini tanıyan, her kelimeyi ve her olayı nereye yazdığını bilen, onları hangi kaynaklardan edindiğini unutmayan, sohbet sırasında öğrendiklerini karıştırmadan, bulandırmadan, yanılgıya düşmeden, benzersiz bir netlikle, aynı anda hem aklında tutan hem değerlendiren çok kültürlü, çok zeki biri.”

Ve de:

“Her şeyinde bir akıcılık vardı, kendini hiç zorlamazdı.”

Ancak:

“Bu çok sevimli, çok sempatik, çok hoş adam hiçbir şeyi sevmeydi. Mobilya alır gibi dost edinir, öyle olmalarını isterdi.”

Bununla birlikte:

“Ne hiçbir şeyi sevmediği ne de diğer kusurları bilinmez değildi; hepsi görmezden gelinir ve bazen pişman olunacak, ancak asla vazgeçilemeyecek kadar sevilirdi.”

Hiçbir şey uydurulmadı, bedenler gerçek beden, isimleri fihristlenmiş, nereden geldikleri biliniyor, mevki kavgaları bütün zamanlarını meşgul ediyor. Büyük oynuyor ve bitirme anında birbirlerine bir ruhları olduğunu anlatıyorlar. Birkaç gayretli din adamı var, ama entrikaların, şöyle ya da böyle sahte günah çıkarmaların, törenlerin, rütbe ve tarikat çatışmalarının içinde boğulmuşlar. Her halükârda, eğer Tanrı varsa, sanki bu kepezeliği çok uzaklardan seyrediyormuşa benziyor.

Tanrı ortadan kaybolacak, sonra öyle bir gazapla geri dönecek ki, insanın içinden, acaba meydana şeytana mı bıraktı diye sormak gele-

cek. Saint-Simon bunu çok çabuk anlamış: İnsanlık büyük bir kara büyü dalgasına kapıldı ve sadece yeni bir karşı-kara büyü bununla baş edebilir. Saint-Simon bunun için uğraş veriyor. O bir medyum.

Aslında çok basit, mantıklı bir karar yeter. Evet, evet, hayır, hayır. Gerçek gerçektir, yanlış yanlış. Güzel güzeldir, çirkin çirkindir. Tartışmaya hiç gerek yok, kuşkuya yer yok. *Macbeth*'in büyücü kadınları kovalandı, şüphe etmekten nefret eden totaliterler (lejyonlar) buharlaştı. Dük sağa sallıyor, sola sallıyor. Şu kılıç-kaleme bir bakın.

Bu yüzden, *Karşı-deliliğin Elkitabı*'nda “el” kelimesinin üzerinde ısrarla durmak gerektiği kanısındayım. Yeni bir özgürlükle dijitalden ve bilgisayardan geri dönen, doğrudan el söz konusu. Kolunuz uzun, başparmağınız hızlı olabilir ama düşünen, usta elinizdir. “Eli” olmayan bir yazar, fişten çekilmiş bir bilgisayar gibidir, cümlelerinde ölüm kol gezer. Dükün olağanüstü elyazmalarına sahibiz. Onların nasıl yazıldığını, tıpkı küçük siyah müzik notaları gibi birbirleriyle nasıl uyum sağladıklarını *duyuyoruz*. Onlarda her şey sadece düzen ve güzellik, vizyon, lüks, hareket, terör, şehvet.

O dönemde, hatta günümüzde hiç kimse yeni bir aklın iş başında olduğunu ve gizliden gizliye yoluna devam ettiğini aklından bile geçirmemiş benziyor. Bu akli *Anılar*'ın her yerinde buluruz, mesela Bourgogne dükünün şu “kalem portresinde”:

“Doğuştan insanı titretecek bir mizaca sahipti. Kendisini yapmak istemediği bir şeye çağıran zamanı vurduğunda duvar saatlerini kırmak isteyecek ve yapmak istediği bir şeye mâni olduğu için yağmur karşısında çok tuhaf bir şekilde gazaba kapılacak kadar fevri biriydi. Kendisine karşı durulması onu çileden çıkarıyordu. Zaten, maddi manevi yasaklı olan her şeye karşı ateşli bir meyli vardı. Her türlü gülünçlüğü tam isabet yakaladığı için, alayları da o kadar acımasız, o kadar esprili ve o kadar açık saçıktı. Zevke dair her şeyi şiddetli bir tutkuyla ve dile getirilemeyecek kadar gurur ve kibirle seviyordu...”

Deliliğin daha fazlası zor. Doğrudan XIII. Louis ve XIV. Louis'nin soyundan gelen bu Louis'nin,¹⁵ otuz yaşında ölmesinden iki yıl

15 Bourgonya dükü Louis de France. 1697-1711 arasında hüküm sürdü. (ç.n.)

önce sofulaşmış olmasının pek bir önemi yok. Hükümdar olabilirdi (günaydın duvar saatleri!) ama yine de “Çok sevilen” XV. Louis’yi peydahlayacak kadar zamanı oldu. Saint-Simon’a gelince, küstahlığı ve zarafeti, üslubundan dolayı özür dileyecek kadar ileri götürüyor:

“Hiçbir zaman akademik biri olmamışımdır, kendimi hızlı yazmaktan vazgeçirmeyi bir türlü başaramadım.”

Medyum

14 Temmuz 1870 günü, *La Revue populaire de Paris* (ne acayip yer), Isidore Ducasse isminde hiç tanımamış birinin şiirlerini (*Poésies II*) yayımlayacağını ilan eder. 2 Eylül'de III. Napoléon Prusya ordusu karşısında Sedan'da bozguna uğrar. 4 Eylül'de Üçüncü Fransa Cumhuriyeti ilan edilir. 24 Eylül'de sabahın sekizinde, 24 yaşındaki Isidore Ducasse bir otel odasında ölü bulunur. 25 Eylül'de Notre-Dame-de-Lorette Kilisesi'nde rahip Sabattier tarafından ölü başı duası okunur. Prusya ordusunun işgalindeki Paris'teki sıkı koşullara rağmen, etrafta her zamanki gibi "lorette" denen hafif kadınlar dolaşmaktadır. Bir süre sonra, rahip Sabattier Komün yanlıları tarafından katledilir.

Isidore Ducasse'ın kabri bulunamadı ve ilginçtir, yorumcular bu rahip Sabattier hakkında da söyleyecek bir şey bulamıyorlar. Oysa, ortada en azından yüce bir ölü başı duası var. Kimse umursamıyor, ayrıca saf aklın başyapıtı ve mükemmel karşı-delilik elkitabı olan *Şiirler*'le de ilgilenen yok. İşte Saint-Simon'a çok uyan bir şey: "Bir ahlakçının eline kaz tüyü bir kalem verin, birinci sınıf bir yazar olup çıksın. Şairleri bile yaya bırakacaktır."

Kont Lautréaumont Isidore Ducasse'ın elyazmalarına sahip değiliz, çok yazık. Mektupları sayesinde, geceleri sayfalar dolusu kâğıdı kaplayan o incecik elyazısını okuyabiliyoruz. *Maldoror*'un *Şarkıları*'nda "dük" takma adını kullanmamış (düklük zaten "Ducasse" isminde var). "Gösterişçi" olarak kabul edilmek istemediğini, bu yüzden de anılarını bırakmayacağını açıkladığında, düşündüğü Saint-Simon değil, şu "nanemolla" ya da zamanının (pek çok başkalarıyla birlikte) koca et kafası, şu "Hüzünlü-Mohikan", zamanının yıldızı, pasajlar dolusu intihal yaptığı Chateaubriand'dı. İnsan Saint-Simon'u ne "nanemolla" ne de "hüzünlü Mohikan" olarak gözünün önünde canlandırabiliyor. Onu spritizma düşkünü Hugo gibi, masaları ters çevirirken de tasavvur edemiyor.

İntihaller, çarpıtmalar, dönüştürmeler: Ducasse bunu nasıl yapıyordu? Pascal'in, La Bruyere'in ya da Vauvenargues'in matbu kitaplarını kopya edip başkalaştırıyor muydu? Ciltler gözünün önünde mi duruyordu? Evi Milli Kütüphane'ye iki adım uzaktaydı ama uzun zamandır kendisi de ayaklı bir kütüphaneydi. Sonuç o kadar inanılmayacak gibi ki, dikkat bile çekmiyor.

Ne olursa olsun, Saint-Simon'un medyumvâri varlığı pek çok cümlede kendini hissettiriyor. İşte neredeyse rastgele bir şey:

"Bu yüzyılın şiirdeki sızlanmaları safsatadan başka bir şey değil."

Ya da:

"Temel ilkeler tartışma dışı kalmalı."

Bu arada:

"Deha yüreğin olanaklarının garantisidir."

Ve:

"Büyük düşünceler akıldan gelir."

Daha da vurgulanmış olarak:

"Beğeni, diğer bütün nitelikleri özetleyen en temel niteliktir. Kavrayışın *en ileri noktasıdır*. Deha ancak onunla bütün melekelerin en üst noktada sağlıklı hali ve dengesidir."

Akşam genç yaşlarında ölen bu ikisini *La Riviera*'ya davet ediyorum. Benimle alçak sesle konuşuyorlar ama sesleri inanılmayacak kadar canlı. Okumaya evimde devam ediyorum ve bazen onları daha iyi duymak için bir mum yakıyorum. Devrimci gelecek bizim: Onlara bunu söylüyorum.

"Adam o kadar büyük ki, büyüklüğü özellikle sefil biri olduğunu bilmek istememesinde ortaya çıkıyor. Bir ağaç büyük olduğunu bilmez. Büyük olduğunu bilmek, büyük olmak demektir. Sefil olduğunu bilmek istememek büyük olmak demektir. Büyüklüğü sefilliklerini siliyor. Bir kralın büyüklüğü."

Loretta nihayet hamile, ışıl ışıl, süzülüyor, gülümsüyor. Ada'nın bana karşı hoşlukları gitgide artıyor ama dikkat, psikoloji yok; masaj ve büyü. Lydia'nın doğuştan gelen zarafeti beni cesaretlendiriyor. İhtiyara gelince, artık ölmekten başka yapacak bir şey kalmadığını anladı. Hastalandı ve çabucak bitti. Sesini hâlâ duyuyorum: "Hayat işte."

San Trevoso'daki cenazesine ve  i ekli siyah cenaze sandalına bindirilişine ben de katılıyorum. Yorgun papazın kısa vaazında Ducasse'ın başka bir cümlesini duyar gibi oldum. "Yeni bilimde, her şey sırasıyla gelir, m kemmeliği de bundadır." Ve de: "Olaylar geçer, ben yasaları arıyorum."

Loretta'nın çocuğu bir oğlan,    ay sonra San Trovaso'da vaftiz edilecek. Draje paketimle ve dünyanın en iyi niyetleriyle elbette ben de orada olacağım. T ren sırasında bir kez daha Ducasse'ı duyduğumu sanacağım:

"Doğmuş olmaktan gayrı bir l tuf tanımıyorum. Tarafsız bir ruh bu l tfu eksiksiz bulur."

Gezegenin bu yeni sakininin isminin seçimi önceden belliydi. İhtiyarla aynı ismi taşıyacak: Luigi, Louis.

Venedik, 30 Eylül 126.

Philippe Sollers'ten Dünya'yı
ele geçirmekte olan vasatlığa yanıt:
Karşı-deliliğin elkitabı
Medyum.

Delirdiğinizi mi hissediyorsunuz?
Sorun yok, bu kitabı okuyun.
Hayata karşı alerjiniz mi var? Dert değil,
bu kitabın sayfalarına göz gezdirin.

Fransız edebiyatının aykırı kalemi Sollers,
içinde yaşadığımız çağ için *keywords* dökümü yapma
denemelerine devam ediyor:

**Cinsellik, ölüm, çağın takıntıları, uygun doz,
alıntı yapma hastalığı, tabu yıkıcılık.**

Kapak resmi:
Pierre Belon'un

L'Histoire de la nature des oyseaux
(1551) adlı yapıtından çizim.

ISBN 978-975-08-3747-0

10 TL